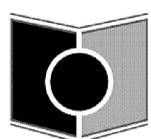

מראיות מקומות

מס' 11

חודש חשוון תש"פ
או"ח הלכות עירובין
סימנים שפב, - שפז

לתשומתיכם: במאמר מקומות אלו הושקע عمل רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשי"

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן שלימות לחיווק
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

קנין הלכה

מראei מקומות

סימן שפּבּ

בגמרא [דף סב]. מכואר דמייקר הדין דירת עכו"ם לא שמה דירה, אך רבנן גנוו איסור על דירתו כדי שימנע ישראל מלדור עמו, שמא ילמד ממע羞ו. וסובר התנא ר' אליעזר בן יעקב דלא גנוו גזירה זו אלא כסדרים שני ישראלים עם הגוי בחצר או במבי', שווה שכיה, אבל אם ישראל יחיד גר עם הנכרי לא גנוו כיון שאין זה שכיה שישראל יחיד ידור עם נכרי בחצר משום שנכרים חשיידי על שפיקות דמים.

עוד אמרו שם בגמרא דין עירוב מועיל במקומות נכרי ואין ביטול רשות מועיל במקומות נכרי [והיינו בין אם הנכרי מבטל רשותו לישראל ובין אם ישראל מבטל רשותו לנכרי אין הביטול חל],¹ ותיקנו כן חכמים כדי שלא יהא קל לסלך את דירת הנכרי, ורק שכירות ממנה מהニア והנכרי הייש לכשפים ואינו מוכן כ"כ להסביר.²

חצר שדר בה נכרי ולא שכרו ממנה הרי היא בחצר שאינה מעורבת, אך לא חמירה מחצר שאינה מעורבת, ולכן מותר לטלטל בכל החצר כלים שהשתבו בחצר, כן כתבו היב"י והגר"א [סעיף כ], והגר"א, ודלא כמהר"ל [תשובה סי' קנו] שכח שדינה ככומלת, והובאו דבריו בגמ"א [ס"י שוג ס"ק כו].

מהות קני השכירות

בגמ' [דף סב]. איתא דהשכירות ששוכרין מן הגוי אינה צריכה להיות שכירות בריאה ודי בשכירות רעה, וביארו בגמ' דהיינו שכירות בלי מוחركי ואבורגני, ופירש"י שא"צ שכירות המקנה לו זכויות מלאות את החצר בכליים, והר"ח פירש דא"צ שכירות עם שטר שכירות.

וכתב הרמב"ם [פ"ב הי"ב] ששוכרין מן הגוי בשבת, שהשכירות כביטול רשות שאינה אלא היכר. ולפומ ריחטה משמע שבביטול רשות האדם מסלק את כל זכותו בחצר, ואין זה סילוק ממשוני, שבודאי לא יוכל זכותו הממוןית ברשות, אלא רק ענין הלכתי השיך לדיני עירובין, שיכל אדם לסלך את הדירור שלו האסור בחצר, כן בשכירות מסלק כביכול את כל כוחו של הגוי מהרשאות, ואין זה סילוק ממשוני אלא היכר בלבד, כלשון הרמב"ם.³ ומטעם זה מהニア שכירות אף במרקחה שהקיפו שטח של הפקר ודרים בו בחדרים נפרדים יהודים ונוצרים, בל' לכות ברשות, אף שאין כאן בעלות אמיתית ואין השכירה אמיתית כלל.

ביאורים והערות

1. כן כתב הרמב"ם [פ"ב הי"י] והובא בביבה"ל [דף האינו].
2. בשו"ת גינת ורדים [כלל ג סי' כב] כתב שבודנינו בטל הטעם של התקנה שאסורה דירת עכו"ם, דמחוסר ברירה אנו דרים עם העכו"ם ופרנסתנו מהם, וכעין מה שכתבו Tos [ב"מ דף ע]: בשם ר"ת שבודנינו לא קיימת הגזירה שלא להלות לנכרי ברכבת, שתכליתה כדי שלא יהיה ישראל מעורב עם הנכרי ועלול ללמד ממע羞ו, דבודנינו אנו מעורבים עמם ומתחפרנסים מהם. גם הבית מאיר [סעיף כ] דין לומר שבודנינו לא קיים טעם הגזירה, אך כתב דחליללה להקל בזה, ומ"מ במרקחה שא"א בשום אופן לשכור מהגוי או משער העיר וקרוב לוداعי שהמן העם יכשלו בטלטול, עדיף לעשות עירוב אף בלי לשוכר מהגוי. אמן בשו"ת חת"ס [או"ח סי' צב] כתב שאף שבטל הטעם של התקנה, מ"מ התקנה עצמה לא בטלה כמובן בגין ביצה [דף ד] דכל דבר שנטתקן בגין צריך מנין אחר להתיירו.
3. בשו"ת חכם צבי [סי' ז] כתב שהשכירות היא כביטול רשות, ונקט מחלוקת זה שכשם שבביטול יכול לחזור בו מהביטול כן בשכירות יכול לחזור בו, אף אם החזיקו הישראל ברשות יכול לחזור בו לשכת הבאה. ולכאורה אין הדברים מוכרים, אך שהשכירות כביטול מ"מ לאחר שהצרכו חכמים לעשות הדומה למעשה מקה, י"ל שגם לענין זה דמי למקה שם שכרו ממנו לתקופה ארוכה אינו יכול לחזור בו. ולדינה נחלקו בזה הפסיקים: דעת היב"י והבר"ח והmag"א והט"ז שם הנכרי מוחזיר את המעוטות שקיבל יכול הוא לחזור בו, והאר" והבר"מ ועוד אחרים נחלקו וסוברים שא"י יכול לחזור בו.

קנין הלכה

מראei מקומות

ומטעם זה שכיריהם משכירותו ולקיתו אף שאין להם שום זכות מן רשותו של הגוי. והואיל ורמי לביטול היה נראה לכארה לשכור מהגוי את כל רשותו בחצר ולא די לשכור חלק מרשותו. אמןם הבה"ל [להלן סעיף טו ד"ה אם] כתוב [לענין שותף השכירות הרשות שלו מודעת שותפו] דמסתבר דמהני, דשותפין לא קפדי אהידי בדבר מעט כהה, דסנו אפילו אם משכיריו רק להניה חפץ אחד. ומשמע שאין די בשכירות כללית על עניין הדיר האומר בעירוב [דומיא דבטול], אלא בעין שוכל להניה חפץ אחד,etz"ע.

גם החזו"א [ס"י פב ס"ק א' ומ"ק ד'] נקט שענין שכירות הוא שאינו שכיר את כל החצר אלאஇזח' חלך בחצר סג', וכל זה צ"ע דלכארה בראשונים משמעו דשכירות כל דחו שהו כרכה בדין זה אינה שכיר חלך קטן בנסיבות מותך הרשות, אלא כל דחו באיכות השכירות, דומיא דבטול רשות שאינה סילך ממשוני אלא רק סילך כל דחו מכל הרשות. והחزو"א עצמו [ס"י פר סומ"ק ז'] כתוב זו"ל דעתן השכירות אינה שכירות ממש, אפילו אם שכטו בבעקה של הפקר או של אדם אחר והקיפו עצמן מחיצות הגוי אוסר, ומהני שכירות אף שאין כאן בעליים ולא משכיר, אלא דרכו תקינו ורבנן, והיינו נמי דמותר לשכור בשבת ולא هو כמקח וממכר, וכמ"כ תומ' עכ"ל. ולכארה מבואר בדבריו שלא קנה היישראל זכות ממונית להכניות חפץ כל דחו ברשות הגוי, דא"כ יש לאסור זאת בשבת.

דין היחיד במקומות נכרי

כאשר ישראלי יהוד גור עם הנכרי, שלא גרו בוה על דירות הנכרי, מבואר בריש"י [דף סב. ד"ה ר"א בן יעקב] שדירות הנכרי אינה דירה כלל, ומותר להוציא אָף מבתו של הנכרי אל החצר, וכן להכנים מהחצר אל הדירה הו, וכ"ש שמותר להוציא מבתו של היישראל לחצר ולהכנים ממנו לבתו.

ונתבאר בלשון ר'א"י במשנה שאין הנכרי אוסר עד שהוא שני ישראלים דרים בשני בתים ואוסרים זה על זה.
וכתבו הפוסקים כמה צירום בו:

- א. כתוב הב"י שאם דרים בבית אחד ממש אף שכל אחד סמוך על שולחן עצמו ואינם אוכלם יחד, מ"מ כיוון שרדים בבית אחד חשוב היחיד. ובס"י שע [ס"ד] נתבאר הדבר יישן כל אחד בחדר נפרד מ"מ בתר מקום אכילה אולין.
- ב. עוד נתבאר שם אכן אם פורסין ביניהם וילן כאשר עושים דברי צניעות, אין זה מחלוקת אותן לדירות חילוקין בין חילון מחלוקת אותם בקביעות.
- ג. וכותב הב"י דה"ה האב ובניו המקבלים ממנה פרט, דין אוסרים וזה אף אם ישנים בבתייהם. ובשיעור הצעון [ס"ק ג'] הביא דבספר دمشق איליעור פירוש דברי הב"י דקיים גם על אופן שאוכלין ויישנים בבתייהם, שנתבאר בס"י שע [ס"ה] שאם אין עטם עוד דירות בחצר אינם אוסרים ע"ז. ותמה הדמשק איליעור ממלן להקל כ"כ, והרי בzeitig הנ"ל אם מוליכין עירובין למקום אחר צרכיים לערב ביניהם, וא"כ אולי לא חשוב בכך. ותוסיפת השעה"צ שבתשותה הרוא"ש [כלל כא ס"ד] משמע קצת כה"י, וסימן בע"ע.
- ד. אם דרים בבית אחד בחדרים חילוקים חשובי ונכבים.
- ה. חצר שיש בה שני בתים, באחד גרים גוי וישראל ביחד, ובשני דר ישראל, כתוב החזו"א [ס"י פב ס"ק ה] דחשבי רכיבים במקומות נכרי וצריך לשכור את דירות הנכרי.

◆ ביאורים והערות ◆

4. וכותב החזו"א [ס"י פב ס"ק ד-ה] דין לומר שעצם זה שהישראל שותף בבית הנכרי ייחשב כשכרות מהנכרי, ואפילו אם אינו שותף גמור בדירה ורק שכיר ממנה מחצית הדירה לגור בה, אין זה בגדר שכירות מהנכרי, דשכירות קבועה לצורך ההשתמשות לא חשבה שכירות,

קנין הלכה

מראוי מקומות

אם גני אוסר אלא כשהוא דר בחצר

כתב בש"ת תשב"ז [ח"ב טימן לו]adam יש בחצר של ישראל מאפייה של נכרי, אך האופה אינו דר שם אלא הולך אחר גמר האפייה לבתו, ושם אוכל פיתוח ולן, אין הוא אוסר אף אם אוכל בשעת מלאכתו את פיתוח בדרכך עראי, דין אוסר אלא מקום דירות.

האם שאלת שכירות

כתב המשנה ברורה [ס"ק ז] דלענין שאלה, שישראל הנכרי את רשותו לישראל בחינם במוקם להשכירה, הרבר תלוי בשתי הריעות [להלן סעיף יב], וכן ציין רע"א [בחנה"ה בשם הב"י]. והינו שבגמ' איתא שאם אחד מהישראלים הדר בחצר יתקבב אל הגנו עד שהגנו ישאל לו מקום בחציו, ה"ז מועיל. וכתבו רשי' והטورو ורבינו ירוחם דמעתא אין ציריך לשוכר מהישראל הזה, אלא עצם שאלת המקום דינה בשכירות מהגנו, לשאלת השכירות, אבל הרמב"ם [פ"ב הי"ב] נקט שאדם וזה שאל מקום מהגנו הוא שכירו ולקוטו וציריך לשוכר ממנו את רשות הגנו, אך עצם שאלת המקום אינה שכירות וכן דעת הרשב"א. וחוזו"א [ס"י פב ס"ק לג] כתוב דנראה adam שאל את רשותו של הגנו בקנין ה"ז מועיל בשכירות לכל הדיעות, וכשם שאחד שוכר עברו כל בני החצר, כן אחד שואל עברו כל בני החצר.

האם מחנה שכירות

כתב הביה"ל [ד"ה ממן] בשם רבינו יהונתן דרכך שכירות מהגנו ולא מתנה, והובאו דבריו בחיי אדם. וכתוב הביה"ל רפסות שהכוונה למתחנה רעה עני שכירות, אבל מתחנה גמורה בכתיבתה גמורה בערכאות פשוט דמועיל, אלא שלא נקטו זהה בגמרא משום שבודאי הנכרי לא יסכים לעשות זאת.

האם אפשר לשוכר מן הגנו קודם קודם שהוקף המקום במחיצות

האחרונים נחלקו אם מהニア שכירות מן הגנו קודם שהוקפה הרשות במחיצות כידין:

- הא"ר הביא בשם ספר נחלת צבי לציריך קודם להקוף את המקום ורק אח"כ לשוכר.
- הכפ' החיים [ס"ק ט] הביא שבס"ת ספר יהושע [סומ"י ח] כתוב שלא נהנו כן.⁵

האם ציריך לשוכר לפני העירוב או שימוש לערב ואח"כ לשוכר

הbia"ל [ד"ה ציריך] האריך בשאלת אם תחילת ציריך לסליק לרשות הגנו ע"י שכירות ורק אח"כ לערב, או שאפשר לערב ואח"כ לשוכר. והביא את דבריו הרמב"ם [פ"ב ה"י] שכתב את הדרין המבואר בגמרא שימושה השוריים בחצר אחד שוכר עברו כולם בלשון זו, ישראל אחד שוכר מן הגנו מערב עם שאר היהודים יותרו כולם. ולכара מושמע שכתב בדוקא שימוש ואח"כ עבר.

ביאורים והערות

אלא צוין שישכוו ליום השבת את החלק של הנכרי בדירות בחצר, דהיינו את החלק שמיוחד לשימוש תמייד. ועיין לשון הרמב"ם [פ"ב ה"ב] דשוכרין מהנכרי בשבת כיון שהשכירות כביטול רשות היא, שאינה שכירות ודאית אלא היכר בלבד ע"כ, והינו כמו שהביטול הוא סילוק הדירור האוסר בעירובין ע"י אמרה, כן בעכו"ם השכירות רק נועדה לסליק את הדירור האוסר של הנכרי.
5. ודייק הקפ' החיים ללשון הריב"ש [ס"י תכז] שכתב דמבי עיי שני תיקונים תיקון מחיצות ואח"כ שיתוף ועירוב, ותחילת יש להכשירו במחיצות.

קנין הלה

מראוי מקומות

ואח"כ הביבא מס' נחר שLOW [ס"י שפג] שצדד שאינו לעובנא, וכותב הביה"ל רצון משמעו מלשון חхи אדם, וכן מס' עצי אלמנוגים. [אמנם כתוב שם מערב קודם ששכר מן הגוי אין לו לבך על העירוב, שמא הגוי לא ירצה להשכיר ולא יהא עירוב כלל, ורק לומר דמה"ט כתוב הרמב"ם להשכיר ואח"כ לעירוב].

עוד כתוב הביה"ל שיש להכשיר עירוב קודם השכירות מתעם נספף, דאך את"ל שמצד מעשה העירוב לא היה מועיל לפני השכירות, מ"מ בנסיבות יש פת משותפת לכלם בכלי אחד והוא כבעה"ב שהיה שותף לשכנו דאיתא [דף עא] דסומכין עלו במקום עירוב.

וחחו"א [ס"י צ] כתוב כמה הגבלות בדין זה של סמכה על פת שכולם משותפים בה:

א. ב עיין שכולם יהיו שותפים בפט אחת, אך אם כל אחד נתן פת שלו והונח הכל בכלי אחד, דבכה"ג מהני בתורת מעשה עירוב אם אין מקפידין זה על זה, מ"מ כאשר מצד מעשה העירוב אין העירוב חל ובאו לסמוך על שותפים,

בכה"ג אין מועיל, דין זה שותפות גמורה בפט [שם ס"ק כת]

ב. עוד הסתפק החזו"א [שם ס"ק ט] שמא דין זה של פת בשותפות כלם לא נאמר אם אחד זיכה פת לכלם, אלא רק אם כ"א נתן כמה ושותפות עשו פת, א"ג כשהליך פת בשותפות, אבל בשאדר זיכה להם, אף אם עשה זאת מודעתם י"ל דאין חל עד שישתתפו בפועל במעשה השותוף. ⁶ אמן המשנן"ב [כאן ובס"י שעדר ס"ה] סובר דזיכוי מהני.

שברו מן הגוי למן ועבר החוץ

הבה"ל [ד"ה ציריך] הביבא מהישו"ע [להלן סעיף ז] שאם שברו מן הגוי למן ידוע, כשבילה הזמן צריך לשכור שבולחן ולחזר ולערב, דין העירוב הראשון חזר ונעור. ולכאורה מוכח מזה שלא מהני עירוב קודם השכירות, דאל"כ מה בכאן שנתבטלה השכירות מ"מ העירוב הראשון קיים, עיין בספר בית מאור שתמה בזות.

ורחיה הביה"ל דיל' דמה שציריך לחזר ולערב, הוא משומם דעתה אמרין שם שבר מן הגוי והניא עירוב על סמך זה, נתכוון גם בעירובו שיחול עד אותו הזמן, ולפי המשך דבריו הביה"ל על כרחנו לפרש כן, דאל"כ תיפוק לייה שהם שותפים בפט של העירוב ויסמכו ע"ז משומע עירוב.⁷

בדברי הרמא בישראל שהשכיר ביתו לנו'

כתב הרמא שישראל שהשכיר ביתו לנו' אינו אסור עליו, משומש שלא השכיר לו ביתו על דעת שיאסור עליו. מקור הדין הוא ברש"א [עבודת הקודש], שם הופיע טעם דכינן שאין דרכו של ישראל להשכיר לנו' בית בחצר שהוא גnr ביה, ה"ז בגדר מילתא דלא שכחא ולא גרו בה רבנן.⁸

והנה עיקר הסברא שלא השכיר לו ע"ד לאסור עליו אינה ברורה, דעתו בכוונתו תלי' מילתא, ולכאורה כל שהשכיר לו בשכירות גמורה אין נפק'ם בכוונת המשכיר. והמקור הראשון לסבירא זו שלא השכיר ע"ד לאסור הוא בתום [דף עב ד"ה ומודים] לנבי

ב' אורים והערות

6. שורש הפסק של החזו"א הוא בגמרא [דף עא:] שאמרו [לגביה שותפות ביני שיסמכו עליה לשיתוף מבואות] זה בא בinalgנו ושפיך וזה בא בinalgנו ושפיך כו"ע לא פלגי דהוי עירוב, כי פלגי כשלקו חבית של יין בשותפות, דנהליך תנאים אם יש ברירה או אין ברירה, ועיי"ש ברש"י שפירש דעתל דאין ברירה לא הובר יין לכל אחד ואחד, והוא כמו שנשתתפו במעטות, וחזין דלא סגי בזה שיש פת משותפת לכלם אלא בעין השתתפות של כלם במעשה העירוב, וחחו"א לא הכויער את הפסק.

7. וכותב החזו"א [ס"י צ ס"ק כת] שם ניתוטפו דיווין בראשות לאחר שכלה ומן השכירות קודם שנכנסה השבת הבהא, אי אפשר לסמוך על הפט המשותפת לשם עירוב, שהרי לדיווינים החדשניים אין חלק בפט, ובעלמא כשהניאו עירוב לשנה וניתוטפו דיווין משך השנה אמרין דלב ביד' מתנה שיקנה העירוב גם להם, ואין זה שייך בנידון דיין שכבר שכבר כליה זמן העירוב.

8. ובשעה"צ [ס"ק ו] הביבא שבמקומות אחר בעבואה"ק הביבא הרשב"א דין זה, וכותב רק את הטעם השני דהוי מילתא דלא שכחא.

קנין הלכה

מראei מקומות

אדם שדרים אצל מלמד או סופר, וכתבו שם כמה טעמים וכפי שהובא לעיל [סימן שע ס"ג] עי"ש, והבאו גם שהרש"א כתוב סכרא זו אף הצורך שחדרו של המלמד יהא פתוח לבתו של בעל הבית, והינו שע"ז הוא נטפל אל בעל הבית, והכא בנסיבות לא מיידי שבתו פתוח לבית בעל הבית.

גם הבאו [שם בס"י שע] שהחוו"א [ס"י צ ס"ק לא] סובר שתנאי כוה [שלא יאסר עליו] לא מהני כלל, וכן הביא כאן המשנ"ב [ס"ק ז] בשם הנר"א, דלשטו הכל תלוי באם מצי לסלוקיה לנכרי, ואינו תלוי כלל בסברא שלא השbir לו ע"ד אסור. והחוו"א [שם] פירש דעתך בזנות תום' [דף עב] היה שהיה והמלמד נטפל לבעה"ב והוא כאורה אצל, لكن כאשר בעה"ב משביר לו את חדרו אינו משביר לו בשכירות אלימה המחייב אותו לבעה"ב בפ"ע, אלא בשכירות מרווחה, והוא נטפל לבעה"ב. ובסברא זו לאורה לא שיכת במשביר לנו בית בחצר, כשהנו גור לגור בפרד ואין נטפל כלל לבעה"ב.⁹

עוד הביא השו"ע [ס"י שפר ס"א] את דברי היירושלמי המובאים בתחום' [דף סט:] וברא"ש שנכרי אכסנאי אסור בחצר. והאחרונים הקשו דזה סותר לכואורה לדברי הרמ"א בסעיף זה, שהמשbir לנכרי אין הוא אסור שלא השbir לו ע"ד שיאסר עליו. ועי"ש בכיה"ל [דר"ה אינו] שהביא את תירוץ האחרונים בזה:

א. בספר חמץ כתוב דסבירת הרמ"א שלא השbir לו ע"ד שיאסר עליו שיבא רק היכא שהישראל נשאר לדור

באורה החצר, אבל אם היישראלי עובד את ביתו ואינו נמצא בחצר לא שייכא הר סברא. [וכתב ע"ז הבה"ל שתירוץ

זה נפטר מתשובה הרש"א במוחות, שמדובר בהגויים אסורים אף כשבעה"ב נמצא בחצר].

ב. הנר"ז כתוב דסבירא זו שלא השbir לו ע"ד שיאסר שייכא רק בשכירות לזמן מרובה, דין סברא שיאסר ע"ע בכלל

הגו, אבל באכסנאות בכלל לחודש ימים או מעט יותר אין מקלין לנכרי יותר מאשר בישראל.

ג. הנר"א תלה הכל באם מצי לסלוקי לנו, ובסעיף דידן אירע למצי לסלוקי.

ד. ה"ר כתוב בתירוץ ראשון שהשכורת בית לנו היא מילתא שלא שכיהא, משא"ב גוי המתאכפן בכלל שאהה דבר שכיה ומצו.

עוד הביא בשער החזון את דברי הבית מאיר [סעיף זה] שצין ללשון הרמב"ם [פ"ב ה"ט] ובפיהם"ש, שעיקר הגיורה הייתה כדי שישראל לא ישכיר בית לנו בחצר, וא"כ מפורש שוגם בהשכחה יש איסור, ותמה על הרמב"ם שכותב דברי הרש"א בפשיטות כאלו אין חולק.

העליה מכל זה לדינא: הרש"א [עבודת הקודש הובא במאמר פ"ב ה"ט] חידש שבמשbir לנו יש קולא שלא השbir ע"ד שיאסר, וצירוף סברא נוספת מילתא שלא שכיהא, והרמ"א נקט לדינא כדבריו, ויש אחרים שפסקו ג"כ עיקר דין של הרש"א, רק הוסיף חילוקים שונים כמובא לעיל מהבה"ל [ס"י שפר].¹⁰

וחבית מאיר ציין שהרמב"ם חולק על הרש"א ואסור בניו השוכר בית בחצר.

והנר"א נקט שאן לסתוך כלל על הר סברא שלא השbir לו ע"ד לאסור, אלא העיקר תלוי באם מצי לסלוקי, וכן פסק השער

ביאורים והערות

9. והחוו"א [ס"י צ ס"ק לג] פירש דברי הרש"א שהכוונה שהישראל שייר לעצמו ברשות שהשbir לנכרי לאיזה שימוש, כשיעור הנזכר בשכירות מנכרי. ולפי דבריו דבורי הרש"א האלו הם סברא מיוחדת במשמעותו לנכרי, ואני כהסבירו שכתבו תוס' והרש"א במשbir למילמד וסופר, ואולם לדינא כתוב החוו"א שאין להקל כהרשב"א, וכפי שיבוא להלן.

10. ואת חילוקו של החמד משה שם היישראלי אינו דור בחצר זו לא היקל הרמ"א כלל, הביא הבה"ל בסעיף זה [דר"ה אינו], והביא דין כתוב בספר ברבי יוסף, ולכן אין להקל כלל כשאין היישראלי דור בחצר [אף שהחייב אדם היקל גם בזיה, דאמירין שלא הוושבר לו ע"ד שיאסר על היישראלים האחרים].

קנין הלכה

מראוי מקומות

הזמן [ס"ק ז]. והחוו"א [ס"ק ז ס"ק לג] כתוב של דין א"א להקל בדברי הרש"א, כיוון שכירושלמי [המובא בס"ר שפר ס"א] משמע שלא בדבריו, ונאם נקט שאין להקל בחגר"א מפני לסלוקו לחור, אלא רק באופן שהשכר לו חדר בבתו ומשתמש עמו ויכול לסלוקו, וכציוו שכתבו תום' [דף עב.] במלמד וספר הדרים בבתו.

בדברי הרם"א בישראל ששכבר בית מהני והגנו דר עמו

כתב הרם"א דישראל ששכבר בית מהני והגנו דר עמו בבית, אין שכירות הבית לדור בו עולה במקום שכירות המותרת דירת גוי, ולכן צריך לשכבר מהני כדי שיוכלו לערב בחצר. וכתבו הנר"א והגר"ז דמיורי שהגנו דר בחדר נפרד, אבל אם הוא דר עם היישרל באותו חדר, ויש לישראל רשות להשתמש באותו דר הגנו, לא נרע היישרל הוה משכירו ולקיתו, וא"צ לשכבר את דירת הגנו, והביא המשנ"ב את דבריהם. אמנם במקומות שבו דר הגנו, מכוון במשנ"ב [ס"ק נא] שזו דעת הרם"א, אבל הרובה אחרונים סוברים כלל שיד היישרל והגנו שוה לא מיקרי שכירו ולקיתו, לשכירו ולקיתו הינו דוקא כשהוא בא מכח הנכרי ולכן יש בידו לשכבר את רשות הנכרי, משא"כ בשותפים שיד שניהם שווה.

בדברי הרם"א בישראל שיש לו חפista יד בדירות ישראל חבויו

כתב הרם"א רשני ישראלים הדרים עם גוי בחצר, ויש לאחר היישרלים חפista יד על היישרל الآخر, באופן שאינם אוסרים זה על זה, מ"מ חשבי כרכבים במקום נכרי וצריך לשכבר מן הנכרי. וכתב הב"י התעם מושם שבאופן זה שהישראלים דרים בשני בתים אין הם מפחדים מהני ושביחי דידי. ובביאור הנר"א [ס"ק ז] וכן בעצי אלמוגים ובמאמר תמהו על זה רס"ס אין כאן שני ישראלים האוסרים זה על זה, ונשארו בצע"ע, והביא הבה"ל [דף א"ף] את דבריהם.

סעיף ב

מקור הדין הוא בغمרא דף סג: טר. גבי מבוי שהה דר בו גוי ולא רצה לשכבר את הרשות שיש לו במבי, ונתן אבי עיצה שיבטלו כל היישרלים את רשותם לנבי חדר, והוא ייחשב כאילו רק היחיד הוה נר במבי עם הנכרי, וחול' יחד במקום נכרי ולא גרו בו, ורבא חלק על דברי אבי ואמור דא"כ ביטלה תורה עירוב מאותו מבוי. וכתב בתום' רבינו פרץ [דף סג.] דלכארה צ"ע דא"כ לא יוועל ביטול בשום חצר ומבי, אף באלו שאין בהם נכרי, משום החשש שביטול תורה עירוב מאותו מבוי. ותרץ דבעלמא משתכרין הרובה ע"י העירוב, שכולם מותרים בטלטל, משא"כ בביטול שהרבים שיבטלו אסורים לטלטל, ורק במבי שיש בו גוי שבלא"ה אין יכולם לערב, יש לחוש שיבטלו תרי' זה וזה ואו עלולים איסורי עירובין להשתכח.

סעיף ג

מקור הדין של השו"ע הוא בש"ת הרא"ש כלל כא ס"ד, ומכוון מדבריו שאם הנכרי אינו דר באותה חצר שדר בה היישרל אלא בחצר סמוכה, ויש פתח בניהם, ואין לנכרי דריסת רגל על החיזו של ישראלי אלא יש לו פתח בפ"ע למבי, בכח"ג לא מיקרי שהגנו דר עם היישרל בחצר ולכן חציו חסיבא כדיר של בהמה לנבי טלטל מחצר היישרל לחציו של הגנו.¹¹

11. וכתב הב"י בשם מהרי"ז שאם יש שתי חצרות של ישראל וביניהן חצר של גוי שאין לו דריסת הרgel עליהם, ויש פתח או חלון

קנין הלכה

מראei מקומות

עד מכואר בפסקים שאם החצירו של הגוי פתחו לאותו מבוי שאליו פתחה החצירו של ישראל, או אם יש ב' החירות של ישראל מלבד החצירו של הגוי אומר הגוי את המבוּי על הישראלים, דשתי החירות הו כربים במקום נכרי, והוינו שלא יוציא ישראל כלפי בית מהחצירו למבוּי, וכן לא יצא כלפי בית מהחצירו להצער הנכרי או להצער אחרה של ישראל דרך המבוּי, כיוון שהמבוּי לבני החירות בחצער שאינה מעורבת, והגוי מעכבר שלא יעשו שיתוף ביניהם, משא"כ אם יש רק חצער אחת של ישראל מלבד חצער הגוי, הוא לבני המבוּי כיחד במקום נכרי מבואר להלן [ס"י שצא].

וחב"י [סוף סימן שפב] הביא את דבריו המרדכי [ס"י תקיט] בשם המהר"ם מראטנבורג שמדובר בו מבואר שתי הלכות דלא כהרא"ש הנ"ל:

א. המהר"ם סובר שגם באופן שאין לנכרי דרישת הרגל על החצירו של ישראל הרי הוא אסור לטלטל כלפי בית מהצער זו לחצער זו דרך פתחים או דרך חלונות שאין גבותם י"ט,-Decioں שיכולים להשתמש יחד באופן רגיל דרך פתחים עלול הוא להתערב עמו וללמוד ממעשו, ואין יותר אלא בשימוש שאיןו רגיל כגון דרך חלון גובה מי"ט או מעל הקותל [דהיינו כותל גבהו י"ט].

וכתב הביה"ל בשם האחרונים-Decioں שבസעיף זה פסק כהרא"ש לקולא אפשר להקל כאן, וכן היקל בעצי אלמנוגם. ב. עוד כתוב המהר"ם [שם] שהדין הנ"ל [שהיקל בו לטלטל דרך חלון גובה מי"ט] הוא רק כשהחצירו של הגוי פתוחה למבוּי אחר, ואינם אוסרים זה על זה במבוּי, אבל אם החצירו של הגוי פתוחה לאותו מבוי אלופתחו החירות של הישראלים והוא אסור עליהם במבוּי, הרי הוא אסור עליהם לנמי' את החצירו, ואסור להוציא כלפי בית מהחצירו של ישראל לחצער הנכרי אפילו דרך חלונות גבותם מי"ט.

וכתב הביה"ל-Decioں שעדרין ולא התפרש בש"ע להקל, וחב"ח והחכ"ז החמירו בזה כהמהר"ם שלא לטלטל כלל לחצער כיוון שהוא אסור עליהם המבוּי, וכן יש להחמיר לפחות במקרה בכה"ג דרך חלון שהוא למטה מעשרה או דרך פתח, דבואה [בחalon שהוא למטה מי'] יש תרתי לריעוטה להחמיר.

א. סברת המהר"ם האחרון שהב"ח והחכ"ז החמירו כמותה, [כיוון שהוא אסור עליהם במבוּי].
ב. סברת המהר"ם הראשונה דאף כשהאינו אומר במבוּי יש לחוש שמא לימד ממעשו, ואין להחיר טلطול אלא דרך חלון גובה מי"ט.

חצער של גוי שנפרצה לחצער של ישראל

חצער של גוי [שאין לו דרישת רגל על ישראל] שנפרצה לחצער של ישראל במילואה או ביותר מעשר אמות, כתוב הפמ"ג [מ"ז ס' ק][דב' החירות נחשות כאחת וכאיilo דר עמו בחצער ואמר.]¹² ולא הובאו הדברים במשנה ברורה.

ב' אורים והערות

מחירות הישראל לחצער הגוי, אך איןفتح ישר מחצירו של ישראל לחצער האחורה של ישראל, יכולם הישראלים לערב יחד ואין חצער הגוי מקללת בזה כיוון שהוא כדרי של בהמה, והובאו הדברים בביה"ל [סוד"ה ואין].
והביה"ל מאר כתוב לדיק מלשון מהר"יו דאיiri בלי עירוב, אלא שלפי המתירים החלפה ברשויות דרבנן [להוציא מריה"י ולהניח במקום פטו וליעקוז מהמקום פטו ולהכנס לנוסלית או לוחזי"י של אדם אחר], היה דמותו להוציא מחצער אחת של ישראל ולהניח בחצער הגוי, ושוב לעקוץ מהחצער הגוי ולהכנס לחשוך האחורה של ישראל דהוי נמי כחלפה במ"פ. אולם בדין זה של החלפה במ"פ ברשויות דרבנן נחלקו הפסוקים, והרמ"א [ס"י שעב ס"ז] פסק להחמיר.

12. וחידוש הוא, דהיה מקום לומר-Decioں שאינו דר עמו ביחיד ורק במקרה נפרצו החירות, הויל כנפרץ למקום המותר, קמ"ל הפמ"ג דמ"מ הוא כדרין יחד.

קנין הלכה

מראוי מקומות

סעיף ד

יסוד הדין ששיעורות אונה צריכה להיות שכירות גמורה מבואר בוגם' דף סב', דסנו בשיעורות רעונה ונתרפיש לעיל [סעיף א].

וכתב חחי אדם [כלל עה ס"ז] שצורך לומר לנו "הsharp לירשוחך", ולא מועיל אם יאמר לו תן לי רשות שאוכל לטלטול בחצר ובמבוי.

סעיף ה

מקור הדין ששוכרין אפילו בפחות משה פרוטה, איתא שם בוגם' דין וזה נבע מהא דעתם השכירות היא ש�យות רעונה, אלא אף למ"ד שכירות בריאה בעין, שוכרין מן הגוי אף בפחות מש"פ, הוואיל ולגבי בן נח פחות מש"פ הוא ממון, כמו שהובא שם דבר נח נהרג על פחות מש"פ.¹³ [והרמב"ם (פ"ב הי"ב) כתוב דהטעם ששוכרין אף בפחות מש"פ הוא משום שאין זו שכירות גמורה ורק להזכיר בعلמא, וזה לבאו צ"ע, וכבר העירו בזה האחרונים].

וכתב הט"ז [ס"ק ו] שהשוכר מישראל [להשיטות ששיעורות מהニア גם בישראל] צריך ליתן שוה פרוטה, כיוון שלגביו ישראל אין זה ממון כלל,¹⁴ ולכאורה אפשר שלפי הרמב"ם הנ"ל גם בישראל יהא די בפחות מש"פ כיוון שרדי בשיעורות רעונה.

שוכרין רשות אפילו בשבת

בוגם [דף מה:] נסתפקו אם אפשר לשוכר מנכרי בשבת, האם שוכר כמערב דמי וכשם שעירוב נעשה רק מבعد יום כן שכירות, או דילמא שוכר כAMENT רשות דמי, וכשם שאפשר לשוכר לבטול רשות בשבת, כן אפשר לשוכר בשבת, וכייל' לשוכרין אף בשבת. ובטעם ההיתר לשוכר בשבת, כתוב הרמב"ם [פ"ב הי"ב] שהוא משום שאין זו שכירות גמורה אלא רק הזכיר בعلמא. ותוס' [דף ט"ה יפה (השני)] כתבו שלא דמי למקח וממכר לאסר בשבת, שלא הי אלא כמתנה בועלמא שאין עושים אלא להתייר טלטול.¹⁵

וכתב המשנה ברורה [ס"ק בכ] בשם הראב"ן והתמים דעים שישכור ע"י שיתן לנו דבר מאכל וכו"ב, ואל יתן לו מעות. ובשעה צ [ס"ק כ] הביא דברי הא"ר בשם הראב"ן דה"ה אם אינו נתן לו את המעות בשבת, אלא מבטיח ליתנים לו אחר שבת דמנהני, והביאו הח"א. ובשעה צ תמה דבמאי קנה, והניה בצע"ע כיוון שלא הובא דין וזה בשום פוסק.

עוד ציין המשנה ברורה [שם] לס"י שפג שמדובר שלאחר שישכורין מן הגוי בשבת אין אפשרות לערב, וגם אם עירבו קודם השבת נבטל העירוב בנסיבות השבת כיוון שיש שם גוי, אלא בעין שיבטלו רשותם לנבי חד.

ב' אורים והערות

13. עיין אבני מלאים [ס"י לא ס"ק כד] שלמד מדין זה דשוכרין מן הגוי אף בפחות מש"פ עוני כלל בקנינים, דבקין בסוף די בזה שהמקנה מקבל דבר שהוא שוה כסף עבورو, וא"צ שיחשב ממון גם כלפי הקונה.

14. ולגבי שכירות מישראל, בספר תוי"ש [ס"ק ד] כתוב דמסתימת הפסקים ממשמע שאפשר לשוכר בפחות מש"פ, אמן בספר גאון יעקב [דף סט]. כתוב שצווין ליתן פוטה.

15. והאחרונים הקשו דהא גם מתנה אסור ליתן בשבת, ויתכן שתוס' סברו שמתנה בועלמא מותרת ורק מתנת קרקע ונכסים אסורה שיש לה יותר צורת מקח וממכר, וכך כתוב הבית מאיר באה"ע [ס"י ה], או שכונת Tos' למתנה הניתנת לצורך שבת, כמו במ"י שמבייא בקבוק יין או עוגה למי שמארח אותו, ועיקר כוונתו למתנה שאין בה צורת מקח וממכר כלל, והג' שכירות מגוי היא פעולה שאין בה עניין מקח כלל כיוון שאינה אלא להתייר טלטול, וזה גם כוונת החזו"א [ס"י פג סוס'ק ז].

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף ו'

הופסקים נחלקו בדין גני שהשכר רשותו ובא לחזור בו, ומקור הדינים בדברי הרא"ש [ס"א] והמודכי [ס"ת תקיט], ונביא בזה את הדינם העולם:

א) האם צריך לשכור מהגוי בכל שבת ושבת או שאפשר לשכור בפעם אחת לזמן מסוים, ריש"י [דף סב. ד"ה אלא] כתוב שהחכמים גרוו שניי יאסור בחצר כדי שיצטרך היישרל לשכור ממנו, ויקשה בעינוי ליתן שכר כל שבת ושבת ויצא משם. ומכאן דיק האו"ז [הובא בהגר"א] שא"א לשכור למון מרובה, אלא צריך לשכור בכל שבת. אך הרא"ש והמודכי חולקים, ולמדו ממה שאמרו בוגם [דף סו]. לשוכר כמערב, דהיינו שאפשר לעرب לשבתות הרבה כן אפשר לשכור לשבתות הרבה.

ב) שכרו מן הגוי לזמן האם יכול לחזור בו בתחום הזמן, הט"ז [ס"ק ח] דיק מלשון השו"ע שיכול לחזור בו [אם יחויר את הדינים שקיבל], אך המג"א [ס"ק ו] והב"ח והא"ר ועוד הרבה אחרים [מובאים בשעה"צ ס"ק כא] נקטו שאין הגוי יכול לחזור בו.

ג) שכרו מן הגוי לשבת אחת האם יכול לחזור בו קודם השבת או בתחום השבת, המג"א [ס"ק ו] נקט שיכול הגוי לחזור בו, וא"כ החזיק היישרל ברשות, לשכבר אין הגוי יכול לחזור בו בשבת זו. והב"ח והא"ר נקטו שאין יכול לחזור בו [שהרי לכל הפחות שכרו לשבת אחת, וא"כ לבני שבת זו הרי השכיר ממנו לזמן וחור בתחום הזמן], וב"כ בשעה"צ [ס"ק כב] דוחסמרק על שיטת הב"ח והא"ר לא הפסיד.¹⁶

ד) שכרו מן הגוי בסתם וחור בו אחרי שבת ראשונה האם יכול לחזור בו, והאם צריך הגוי להחזיר המעות, הב"י והרמ"א נקטו שם הגוי השכיר בסתמא יכול הוא לחזור בו, אך צריך להחזיר המעות, משום שיכול היישרל לומר לו אני כיווני לשכור להרבה שבתות וرك ע"ד זה נתתי לך המעות, ואם לא יחויר המעות הקלו הנסיבות שלא אסור. אך המשנה ברורה [ס"ק כה] הביא שהב"ח והא"ר והעצי אלמוניים והגר"ז חולקים ע"ז, וסבירים שיכול הגוי לחזור בו בלי להחזיר המעות, דארכא, יכול הוא לומר לא בזו נתि אלא על שבת אחת. ומלשון המשנן"ב משמע שנטה להחמיר כדיות אל.

ונמצא שלפי הபירוש שבת המשנן"ב שהוא מחוור יותר, אין הגוי יכול לחזור מנסיבות אלא כששכרו ממנו סתם בלי הפרש לכמה שבתות, וرك אחרי שבת ראשונה, ואני צריך להחזיר הדינים, [ונחלקו על ביאורו של הב"י בריש"י שצורך להחזיר הדינים וכਮבוואר בהערה 16].

סעיף ז'

בസעיף זה שתי הלוכות שונות שמקורן בתשובות הרשב"א המוחסנות לרמב"ן [ס"ו וס"י ורח]:

א) שכרו מן הגוי לזמן ידוע וכלה הזמן, כתוב הרשב"א בתשובה שתבטלה השכירות וצריך לשכור מחדש. והוסיפה המשנה ברורה [ס"ק כו] דוח אף אם הנכרי לא חור בו, ואף אם הוא מסכים שהשכירות תימשך, דס"מ נסתים מן השכירות.

* ביאורים והערות *

16. והנה הב"י הביא את לשון רשי"י [דף סא]: שכח בפשיותו שאם צודקי היה לנכרי והוא שכרים ממנו לא היה הצדוקי יכול לחזור בו דהא נקית דמי, והב"י פירש שרשי"י התכוון דכל זמן שהוא מחזק במועות אינו יכול לחזור בו, משא"כ אם יחויר את המעות. אך הבה"ל [דף כל] כתוב דמסתבר טפי שפירש דכיוון שקיים מועות ועשה קניין אינו יכול לחזור בו [ולא דמי לביטול רשות שהוא בדברים בעלמא], ולפ"ז מכוואר בריש"י איפכא, דעתכ"פ לאוთה שבת אין הגוי יכול לחזור בו.

קנין הלכה

מראוי מקומות

נכרי שהשכיר ומת

א] במקורה שמה הנכרי בתחום הזמן, מבואר בפסקים שדין זה תלוי במה שנחלהו הפוסקים בסעיף הקודם אם הנכרי יכול לחזור בו בתחום הזמן כשהשכיר לזמן ידוע, דעתו [ס"ק ט] כתוב שבטלת שכירותו, ואoil לשיטתו [לעיל ס"ק ח] שיכול לחזור בו גם בתחום הזמן, אך לפי מש"כ שם ה"ח והא"ר ועוד אחרים שאין הגוי יכול לחזור בו, ה"ג במת א"צ לשבור מהירוש. ואם שכרו מן הגוי בסתרמו ולא קצבו זמן, שבזה יכול הגוי לחזור בו כאמור בסעיף הקודם, הרי זה תלוי במלוקת נוספת שהובאה שם, שלפי הרמ"א אין הגוי יכול לחזור בו אלא אם יחויר הדברים. וכtablet השעה"צ [ס"ק כו] לרלאורה ה"גaca במת לא נתבטלה השכירות כל זמן שלא חזר בו, אמנם כיון שהובאה שם דעת הרבה אחרים שהשכרו סתם יכול הגוי לחזור בו גם בעלי החירות המעות, ה"ג מסתבר שצורך שכירות מחדש ובן נתה דעת השעה"צ.

ב] כתוב הרשב"א והוכא בש"ע שמאחר שנתבטלה השכירות כשללה הזמן, נתקטל גם העירוב לצוריך לחזור ולערב. והטעם משומש שעירוב אינו מועיל במקום שיש בו גוי, ולכן כשתבטלה השכירות בטל העירוב. ועיין ביה"ל [לעיל סעיף א ד"ה ציריך] שהקשה דאם ננקוט שבעלמא אפשר לערב קודם השכירות, וכפי שנכתבו כמה אחרים לדינא, א"כ למה צריך לחזור ולערב, הרי העירוב שביניהם קיים, וישבו עכשו והוא כעירוב הקודם לשכירות. ותירץ הביה"ל דמסתבר שלא ערכו אלא לזמן של השכירות, שהרי כשללה זמן השכירות הגוי אסור עליהם, והוא Caino הינו גם את העירוב לזמן, וכשללה הזמן צריך לחזור ולערב.

עוד הביא שם הביה"ל את קושיות הבית מאור שהקשה על סעיף דידן, כיון שהפה של העירוב משותפת לכלם א"כ אחרי שייחזוו ושכרו מן הגוי יש להם עירוב ממילא ע"י הפט הוו, וכדין בעה"ב שהיה שותף עם שכנו בפט. וכtablet הביה"ל שם שאה"ג הפט הוו תועל כעירוב, אבל לכתילה צריכים להניה פת זו או פת אחרית ולברך עליה כתקנת חז"ל.¹⁷

ברבי המג"א ס"ק ז

המג"א [ס"ק ז] הקשה למה הציריך הרשב"א לחזור ולערב, נימא שהעירוב חוזר ממילא לקדמותו, וכך ממה שנתבאר בס"י שעוד [ס"א] שם ערכו ב' חיציות למשך זמן, וחל העירוב שבת אחת, ונסתם הפתחה בימי החול וחזר ונפתח אחרי כניסה השבתה, אמרין רוחו העירוב לקדמותו, וה"ג נימא דכשחוור ושכרו מן הגוי יחוור העירוב לקדמותו. ובשעה"צ [ס"י שפוג ס"ק ח] הביא שהרבה מהאחרונים תירצו שהדין הנ"ל שחזור העירוב לקדמותו הוא מדין שבת הוואיל והותרה, וזה נאמר רק כשהלא היה העירוב עומד להפסל מתחילה, כגון בנסתם הפתחה שלא היה עומד לכך, אבל בנ"ד מתחילה היה העירוב עומד להפסל לכשכללה זמן השכירות, וממילא לא אמרין בכח"ג דשבת הוואיל והותרה הותרה לצוריך לחזור ולערב.

סעיף ח

מקור הדין הוא בש"ת הרשב"א המიיחסות לרמב"ן ס"י יו, וכtablet הרשב"א הטעם משומש שהישראלים ששכרו ממנה כבר קנו, ואין הבעלים יכולים לחזור ולאסור מה שכבר השכירו להם.

ולגבי נכרי שהשכיר רשותו לזמן קצר ואח"כ מכר את ביתו לאחר, בט"ז [ס"ק י] משמע שבאופן זה בטלת שכירותו כיון שנסתלק

* ביאורים והערות *

17. ועיין מה שהבאו שם [סעיף א] שדעת החזו"א שלא בכל אופן מהניא פת משותפת להיחס עירוב ממילא.

קנין הלכה

מראei מקומות

לغمري מביתו, אמן אפשר שהט"ז כתוב כן לשיטתו [לעיל ס"ק ח] דס"ל שגם בהשכיר לזמן קצר יכול לחזור בו, אך לפי מה שנקטו רוב האחרונים דין יכול לחזור בו יש מקום לומר דאף במכר את ביתו לא נתקבלה השכירות.

ונחلكו בזה הפסיקים:

א) הא"ר והחיי אדם [כלל עה סט"ו] כתבו דמסתבר שגם במכר לא נתקבלה השכירות, דשכירות ליום מה המכור הוא וכתבו כן מסברא לפיה משמעות לשון הרמב"ן.

ב) החכם צבי [ס"י ו] כתוב להחמיר בנכרי שמכר את ביתו,¹⁸ והביא רע"א את דבריו, ולכן כתוב בשעה"צ [ס"ק ל] להחמיר בזה לכתיהלה.

כתב המשנה ברורה [ס"ק כח] דמלשון השו"ע משמע שם לא השכירו לזמן קצר רק השכיר סתם, אם עכשו השכיר ביתו לנו אחר צריך לחזור ולשכור ממנו, וכבר כתוב כן החיי אדם [כלל עב סי"ז].

סעיף ט

מקור הדין הוא בוגרמא דף סו, שכור כמערב דמי, מה מערב המשנה השרויים בחצר אחת, אחד מערב ע"י כולם, אך חמישה השרויים בחצר אחד שכור ע"י כולם.

זה לשון הרמב"ם [פ"ב ה"י] ישראל אחד שכור מן הגוי מערב עם שאר היהודים והוא כולם, ואין כל אחד ואחד צריך לשכור מן הגוי עכ"ל. ומודיק המשנה ברורה [ס"ק ל] מלשון זו דין הכוונה בוגרמא שהוא שכור בשליחות כולם, אלא הוא שכור עבור עצמו, וממילא יותר כולם כשייערכו יחר.

עוד מבואר ברמב"ם שעדרין זה שאחד שכור לכולם נאמר אף בשעדין לא עירבו ביניהם, [ואරבה כתוב הביה"ל שלכתיהלה יש לשכור לפני שערכבים מבואר בסעיף א בביה"ל].

וכתב הגרא"ז [סעיף יב] שהטעם הוא דאף שהוא שכר לעצמו מ"מ ע"י שם מערכבים הרי הם כאיש אחד, וממילא מהניא השכירות כלולם.

אם גם החזו"א [ס"י פב ס"ק לב] כתוב דנראה דאף אם זה שכור לא עירוב עמם אלא ביטל להם רשותו ה"ז מועל. עוד כתוב החזו"א [שם ס"ק לג] שגם אם אחד שכור את רשות הגוי ואח"כ יצא השכור מהעיר, נ"כ נוהגים להקל דנראה באילו שכרו כולם.¹⁹ אמן אם שכר ויצא מהחצר בלי לעורב עמו כלל הסתפק החזו"א [ס"ק לב] דאפשר דלא מהני כלל.

בני חצר שלחו לשכור עבורים

כתב החזו"א [ס"י פד ס"ק ז] דפסhot שם בני חצר שלחו שליח לשכור את דירת הגוי עבורים, הרי זה מועל אף אם השליח אינו דר כלל בחצר ואין מערב אותם. ולכןו להפי"ז אם אחד מבני החצר ישכור את הרשות מהגוי ויאמר לו שכור עבר כל בני החצר, הרי זה יוועל אף אם לא שלחווה, דוכות היא להם, וה"הadam שאינו דר בחצר יכול לשכור באופן זה.

בニアורים והערות

18. לשונו של החכ"ץ בזה צריכה ביאור, דכתיב בתחילת דבריו דאף את"ל שהרמב"ן סובר שגם השכיר לזמן ידוע אינו יכול לחזור בו, מ"מ נראת שם מכור לאח"ר, ודעתי אין זה בא על הירושות תבטול השכירות, ואח"כ כתוב דהטעם משום ששכרות אינה אלא כביטול רשות, וא"כ כשם שהבטול רשות יכול לחזור בו כן המשכיר יכול לחזור בו, ולכואורה הדברים סותרים וצ"ע.

19. לכואורה כוונת החזו"א שאחד מבני העיר שכר את הרשות לעצמו ואחר זמן עקר דירותו מן העיר, אך בתקופה ששכור ערבית אח"כ עם בני עירו ו록 אח"כ עקר דירותו. ויש לעיין אם לפיה הגרא"ז יוועל האופנים הנ"ל שכחוב החזו"א [שוכר ואח"כ מבטל, שכור שעירוב ואח"כ יצא מהעיר ואין שותף בעירוב].

קנין הלכה

מראוי מקומות

ונראה דהספיקות הנ"ל בשוכר שעוז את החצר לא שייכי כשבচר להדייא עברו כולם, דבאוון זה היי כאילו כולם שכחו באופן שיר מהגוי, וזה כשר.

סעיף י'

מקור הדין שא"א לשוכר מהגוי בעל כרכחו הביאו הפטוקים מדף סג: בעבדא דלחמן בר ריסתק. [וכן יש ללמוד מדרף פ. בהחוא טוריינא שלא רצה להשכיר].

וכתב הרא"ש [פרק ו סי' א] דאף שלענין עירוב מערכין עליו בעל כרכחו, שכירות אינה בן דלא ילייפין שכירות מעירוב.²⁰ וכתב חט"ז רטעם החלוק הוא דכפיה על עירוב הוא כפיה לעשות דבר מצוה, וביוון שרגnil בעירוב י"א דכוfin אותו, ואין זה שיך שכירות מהגוי. והשעה"צ [ס"ק לד] הביא טעם נוקף בשם התו"ש, דכוין שתקנ"ח של שכירות היה כדין שהגוי ימאן מלחשכיר וממיילא לא ידור ישראל עמו, לא יתכן שאפשר לשוכר ממנו בע"ב, דא"כ מה הוועלו חכמים בתקנותם. עיין שעיה"צ [ס"ק לב] שהביא שהב"ח ביאר דשכירות בע"ב של הגוי הינו שהנזה את המועות על שולחנו של הגוי ואמר לו שקנה שוכר ממנו, וביאר השעה"צ דכונת הב"ח לומר שאם הכריח את הגוי לקבל המועות לידי ולהשכיר, ה"ז בנדר תליוהו ובין דוביini זביני. [וחידוש הוא לומר בן שכירות רעונה שכל ענייה כעין ביטול רשות].

סעיף יא'

דין השכירות מאשתו של הגוי נתפרש בוגמורא דף פ, ועיי"ש שאמרו דאף באופן שהגוי עצמו לא רצה להשכיר, שכורין מאשתו.

שכירות מאשתו של גוי שמירה בה שלא תערב

במקורה שהוא מוחה בה בהדייא שלא תשכיר נחלקו הראשונים, והובאה המחלוקת בשו"ע [לעיל סי' שטו] לענין אשת ישראל אם מערכת שלא מדעתו:
א] דעת התום' [דף פ. ד"ה רגיל] והרא"ש [פרק ז סי' ט] דאף כשמירה בה שלא תערב, מ"מ אם הוא אסור בחצר הרי היא רשאית לערב.

ב] דעת הרמב"ם [פ"ה ה"ה] שאם מיחה שלא לערב, אינה מעורבת בע"ב כשאינו רגיל לערב מהם. ומשמעות הגمراה [דף פ], וכן כתוב הגור"א [כאן ס"ק יח] דהמחליקת הוא היא גם לענין שכירות מאשתו של גוי, וכן כתוב הרשב"א [חשובה ח"ד סי' רחצ], שיכולה להשכיר אף אם מוחה בה.

להלפת: השו"ע [סי' שטו] הביא דעת תום' והרא"ש בסתמא ואת דעת הרמב"ם כייש אמורים, ומשמעו שדעתו להקל בזה, והביה"ל [סי' שטו ד"ה ויש] האריך לישיב שיטת הרמב"ם וסייע דאפשר שיש להחמיר בשיטתו, וצין לדברי הא"ר שהיקל בזה ונשאר בצע"ע. ויש לענין אם לענין דיני שכירות מאשתו של נברי יש להקל טפי.

* * * ביאורים והערות * * *

20. ומהו הדريשה והగור"א [ס"ק טז] ומהאמר מרדיי [ס"ק ז] על הרא"ש, איך כתוב שבעירוב קופין אותו לערב בעל כרכחו והרי שיטת הרא"ש ותוס' דאין קופין לערב בעל כרכחו, אלא שאשתו מערכת עליו בעל כרכחו, וזה קיים גם בשכירות וכדלקמן [סי"א], ואיך כתוב הרא"ש שיש חילוק בין עירוב לשכירות.

קנין הלכה

מראei מקומות

שכירותו משכירו ולקיטו של גוי

בגמ' [דף סו] איתא שכיר במערב דמי וכו', מה מערב אפילו שכירו ולקיטו אף שכיר אפילו שכירו ולקיטו. ונחלהן הראשונים בפירוש הנמרא:

א) רשי' מפרש מה מערב אפילו שכירו ולקיטו, שם גוי דר בחצר ויש לו שכיר ולקיט ישראל, הרי אותו ישראל נתן עירוב ודיוי, וא"צ לשכור מן הנכרי, אף שכיר, אם גוי משתמש בשכירו ולקיטו של גוי, והיינו ששוברין מן השכיר והלקיט וא"צ לשכור דוקא מבעה"ב עצמו.

ובפרשנות יש לפירוש דמש"כ רשי' שם ישראל הוא שכיר ולקיט אצל גוי הרי הוא נתן עירובו ודיוי, הכוונה שהוא נתן עירוב עבור דירתה הגני, דעת' שיש לו קצת זכות דירה בראשותו של הגוי, הקלו חכמים לראותו כאילו הוא דר בראשותה הוו, ובאיilo הוי דירת ישראל, והוא נתרת ע"י עירוב וא"צ שכירות. אך מהב"י משמע שפירוש שע"י עצם זה שהוא שכיר ולקיט ויש לו זכות דירה בחצרו, וזה גופא הוא כאילו הוא שכיר מהגוי, וכשהוא נתן עירוב עבור עצמו לשאר בני החצר די בו, הרי כאילו שכיר עבור כולם.

ב) הרמב"ם [פ"ב הי"ב] פירש מה מערב אפילו שכירו ולקיטו, שם ישראל הוא שכיר ולקיט אצל ישראל אחר יכול השכיר וולקיט ליתן עירוב במקום בעל הבית, אף שכיר אפילו שכירו ולקיטו, אם ישראל הוא שכיר ולקיט אצל גוי הרי הוא יכול להשכיר את רשות הגנו, וא"צ לשכור דוקא מן הגנו.²¹

לחלהן: השו"ע פסק כהרמב"ם דצורך לשכור משכירו ולקיטו של גוי אף אם הוא ישראל. ולהלן [סעיף יב] הביא השו"ע את דעת הרמב"ם בסתמא ואת דעת רשי' וסיעתו [כפי פירושו בשיטתם] כייש אומרים.

גרדר דין שכירו ולקיטו

עיקר הקולא לשכירו ולקיטו של גוי משכיר את רשותו, כתוב הב"י שהיא משום שדירת גוי אינה דירה מן הדיין ורק רבנן גנו, ולכן הקלו לשכiro ולקיטו ישכיר במקום הבעלים.²²

האם שכירו ולקיטו צריך לצורך שימוש ברשותו של הנכרי

כתב העצוי אלמוניים [ס"ק גנ] שענין שכירו ולקיטו הוא שיש לו רשות להשתמש בבית או בחצר של בעה"ב, והקלו חכמים לראותו כאילו הוא דר בבית ושוכרמן ממנו, והבאו דבריו בביה"ל [סעיף זה ד"ה או]. וכן כתוב בשו"ת שואל ומשיב [מהודו"ת ח"ב סי' סב] וכן כתוב החזו"א [ס"י פב ס"ק ט]. עי"ש שכבת דשכירו ולקיטו הינו דוקא בדור בחצר זה, אך אין כוונתו שצדך לדור משם בפיתא ולינה, שהרי הקלו גם במושיל ליה דוכתא וכפי שכבת החזו"א (בבמישך הדברים), אלא די בו שיש לשכיר זכות שימוש ברשות הגנו).

---

* * * * * **ביאורים והערות** *

21. גם בדיין המובא להלן [סעיף יב] ואשר מקומו בגמרא [דף סד]. שאם ישראל מתקרב אל הגוי עד שהלה מסכים להשאליל לו מקום בחצרו ואז הו"ל לשכירו ולקיטו, פירוש הב"י את מהלוקת רשי' והרמב"ם בשיטתם, שלפי רשי' עצם שאלילת המקום נחשכת כשכירות מהגוי עבר כל בני החצר, ולהרמב"ם עי' שאלהה המקום נעשו לשכירו ולקיטו וצדך להשכיר את רשותו של הגוי.

22. וכותב בספר עצי אלמוניים [ס"ק יט] ששוברין ממנו אף בפחות משה פרוטה, כיוון שנחשב כאילו שכירין מבעה"ב הגוי.

קנין הלכה

מראוי מקומות

ומайдך בעין שלא ייחד הבעה"ב מקום לשכיר [מבואר להלן ס"ג] אלא בעין שוכתו של השכיר תהיה על רשותו של הגוי, דאו אלמוּחוּ חכמים לכוחו של השכיר שיכל להשכיר את רשותו של הגוי.

האם בעין שהיא לשכיר זכות שימוש בבית או דמי בוכות שימוש בחצר

בספר עצי אלמוניים [ס"ק נג המובא בכמה"ל ד"ה או] נקט בלשונו דבעין שהיא לשכיר רשות להשתמש בבית או בחצר של בעה"ב, ומשמעו דסנו כישיש לו זכות שימוש בחצר כדי שיוכל לשכיר את רשותו של הנכרי. ובשו"ת נפש חיה [ס"י ל'] המסתפק בזה, רואלי בעין שהיא לשכיר זכות שימוש גם בבית, והנה בז"ע. ובחו"א [ס"י פב ס"ק ל'] מבואר דסנו בוכות שימוש בחצר.²³

ברבי הרמ"א בשכיר של שכיוו ולQUITTO

מקור דברי הרמ"א דאפשר לשכיר משכיר של שכיוו ולQUITTO, הוא בדברי הריב"ש ס"י תכו המובא בב"י סוף"י שצא. שם אירוי לגבי שכירות מאדון העיר, שכחוב הריב"ש דאדון העיר נחשב בשכיוו ולQUITTO של כל אחד מבני העיר הוואיל ויש לו רשות להניה כליו בבתי בני העיר, שכ נחגו, ולכן אדון העיר לא גרע משכיוו ולQUITTO. והוסיף הריב"ש שוגם הממונה על העיר מטעם אדון העיר יכול להשכיר את רשות הגויים. ובטעם הדבר כתוב הריב"ש וול"ש שהרי גם הממונה יכול מטעמו להניה כל' האדון בביהם, וא"כ חור הוא להיות بعد האדון ומטעמו כמו שכיוו ולQUITTO של כאו"א, ומשמע שהטעם מושם שהממונה הוא כדי אריבתא של האדון, כיוון שיכול הוא להניה את כל' האדון ברשות בני העיר. והנה"א [ס"ק יט] העתיק לשונו זו של הריב"ש. ובח"י [סוף"י שצא] הוסיף בוה דמה שאפשר לשכיר מהשכיר הוא אם יש לשכיר הראשון זכות לחתת שכיר שהיא לו רשות להשתמש בכל הבית, דאו הוא השכיר השני שכיוו של בעה"ב עצמו. [והיינו שאין לשכיר השני זכות שימוש בבית בעה"ב אין הוא יכול לשכיר רשות. וקצת"ע דמ"מ מסתבר שיש לו רשות להניה את כל' השכיר הראשון הממונה עליו בבית בעה"ב בשם שלשכיר הראשון היה זכות זו]. והמשנה ברורה [ס"ק לה] העתיק לשון זו של הב"י מאחר שהח"י אדם העתיקה.

סעיף יב

מקור הדיון הוא בغمרא דף סה. גבי גוי שלא רצה לשכיר רשותו, ואמר רבא עיצה שיתקרב אליו יהורי עד שישכים הגוי להשאי לו מקום ברשותו להניה איזה חפץ, ועי" שתהא לו זכות זו ייחס שכיוו ולQUITTO.

וכתיב הב"י שמרש"י משמע שאין צריך להניה בפועל חפציו ברשות הנכרי, וסגי בוה שיש לו רשות להניה חפצים. עוד כתוב הב"י דנראה שצורך היישר לKNOWN זכות ברשות הנכרי ולא סני בנתינה רשות בעלמא. וכתיב הנשمة אדם [כלל עה ס"ק ח] דשאלת קרקע נקנית בכסף וشرط וחזקה, והכא לא מיידי כלל שניתן לו כסף אוشرط, ובע"כ שكونה בחזקה, ואפשר لكنות זכות שימוש ע"י השתמשות, ובעין הא דאיתא בשו"ע [חו"מ סי' קצב ס"ט] דעת" שטיחת פירות בקרקע הי"ל חזקה.²⁴ ומהג"א [ס"ק ח] הביא את דברי הב"י, וכן הביאו המשנ"ב [ס"ק לו].

וחחו"א [ס"י פב ס"ק לג] כתוב דנראה דסני בנתינה רשות, דהא לא מצינו שיאמר הנכרי לישראל לך חזק וקני.²⁵

ביאורים והערות

23. ולכל הפתוח יכול לשכיר את רשותו של הנכרי בחצר, וממילא לא אסור הנכרי, ואין ראייה מהחزو"א שע"י זכות שימוש בחצר יוכל לשכינר גם את ביתו של הנכרי, ונפק"מ דاقتדי יהא אסור לטלטל מהחצר לבית הנכרי.

24. אמנם כיוון שהנחת החפץ נחזקה רק לצורך הקניין יכול להניה חפץ ואח"כ ליטלו אף קודם השבת, וסגי בזה שיש לו רשות להניה חפצים.

25. וכתיב החזו"א שנראה שהב"י לשיטתו שפירש בדעת רשי" ורבינו ירוחם דעין שאלת המקום מהגוי הוא במקום שכירות מהגוי, ולכןذرיך מעשה קניין, אך לפ"י מה שהחزو"א נקט ששאלת המקום הוא רק קולא לעשותו שכיוו ולQUITTO, י"ל דפשטות הגמ' דסגי בנתינה

קנין הלכה

מראוי מקומות

באור ענן מושל ליה זוכתא

הראשונים נחלקו בדיון היישראל שקיבל רשות השתמשות מהגנו:

- [א] דעת רשי ורבינו יוחם דנתן ישראל זה את עירובו וא"צ שכירות כלל.
- [ב] דעת הרמב"ם שיישראל זה משכיר את רשות הנכרי, וכן דעת הראב"ד המובה בחידושי הרשב"א [דף סדר], והרשב"א הסכים אותו.²⁶

ובשיטת רשי ורבינו יוחם מצינו שני פירושים:

- [א] הרשב"א [דף סדר] פירש שאתו ישראלי ששאל מקום להנחת חפץ וקיבל בזה דיון שכירו ולקיתו, נתן עירוב עבור הרשות הוו של הגנו, והוא אין צורך מהגנו, דማחר שדרית גנו לא שמה דירה הקלו לדון את היישראל שהוא שכירו ולקיתו כאילו הוא הבעלים והגנו כמאן דליתה, ולפי"ז צריך夷 ישראלי זה ליתן עירוב עבור רשות הגנו אף אם אינו דר בהצרא כל.²⁷
- [ב] והב"י פירש דלשיטה זו שאלת המקום דינה כשבירת הרשות מהגנו, ואין צורך夷 ליתן עירוב עבור הרשות הוו, ומה שאמרו דשכירו ולקיתו נתן עירובו ההינו אם יש לו בית בהצרא בסגנו בו שיישראל זה מערב עם כולם, ורשות הגנו כבר הותרה ע"י שאלת המקום, וכדיין חמשה השורדים בהצרא אחד שכיר ע"י כולם.

להלכה: השו"ע הביא בסתמא את שיטת הרמב"ם והראב"ד שצורך לשכור את רשות הגנו מהיישראל שקיבל רשות שימוש מהגנו, ואת שיטת רשי הביא בתורו י"א.

וחמשנה ברורה [ס"ק מב] כתוב דמלשון השו"ע משמע שפירוש בשיטת רשי ורבינו יוחם כשיטתם בב"י שעצם שאלת המקומות היא שכירות, וא"צ ליתן עירוב עבור רשות הגנו, אך הביא המשנן"ב את פירוש הרשב"א בשיטת רשי שצורך夷 ליתן עירוב עבור רשות הגנו.

המשנה ברורה [ס"ק מא] הביא דనכון לכתילה לחוש לרמב"ם ולשכור מן היישראל הוה.²⁸

סעיף יג

מקור הדיון שאם ייחד מקום לשכירו ולקיתו אין יכול להסביר הוא בתום' דף סיו. ד"ה מערב. עי"ש שהביאו הא דאותא בירושלמי ישראלי ונכרי שהיו דרים בבני אחדר צורך夷 ישראלי לבטל והנכרי להסביר, והקשו תום' למה לא ייחסב היישראל כדר עם הנכרי שכירו ולקיתו ויכול夷 ליתן עירובו. ותריצו תום' וזהadam ייחד הנכרי夷 לשכיר夷 שיכירו ולקיתו חדר אחדר שלא יכול הנכרי להשתמש בו דהו השתא הנכרי מסולק夷 מישראלי ואין יכול לסליק夷 היישראל, בכח"ג לא נתן עירוב ודיו, עכ"ל.

—————
ביאורים והערות

רשות.

26. עיין בב"י [בסוף דבריו] שדן לחדר בשיטת הרמב"ם שיצטרך夷 היישראל גם לעבר את רשות הגנו, אף אם אינו דר בהצרא, ולא סגי בשכירות, וכן כתוב הלבוש, הובא בשער הארץ [ס"ק מה]. אמן עי"ש בשעה夷 שכתב שהעיקר כפירוש הראשון של הב"י ברמב"ם, בסגנון שכירות וא"צ לעירוב וכדמוכחה ברשב"א וכן פירושו הנגר"א והמאמר' ועוד אחרים.

27. אמן הרשב"א סימן דשיטת הראב"ד [שהיישראל משכיר את רשות הגנו] נכוונה יותר.

28. והנה לפי פירוש הרשב"א בשיטת רשי נמצוא שישיטת רשי夷 אינה רק קולא [שא"צ שכירות מהגנו וגם לא מהיישראל הזה ששאל מקום] אלא גם חמורתא, שאתו夷 ישראלי צריך夷 ליתן עירוב עבור דירת הגנו, וכיון שמלשון המשנן"ב ממשען שלא דחה שיטת רשי夷 מכל וכל רק דלכתילה נכוון夷 ליתן עירוב. ילא夷 אם הגנו נכוון לכתילה לחוש לרשי夷 וליתן עירוב. אמן כיון夷 שהרשב"א דחה שיטתה זו מהלכה אפשר דא"צ לחוש夷 לזה.

קנין הלכה

מראei מקומות

והב"י כתוב דנראה דמה שהצרכו תום' שיהא הגו מסולק מהישראל הינו כדי שיטרד הישראל לערב, אבל לעניין שלא יהא דין שכירו ולקיטו, סג' בזה שאיןו רשאי להשתמש בכל הבית אלא רק בחדר אחר, ראו אין לו דין שכירו ולקיטו אף אם גם הנכרי רשאי להשתמש באותו חדר.

אבל המשנ"ב [ס"ק מג] הביא שגדולי האחרונים הסכימו לרזינה שכ' דברי תום' אמרות גם לעניין דין שכירו ולקיטו, רק אם הישראל מוחלך לנMRI מהגוי, ואין הגו יכול להשתמש ברשותו וגם אינו יכול לסלוקו, או מיקרי ייחד לו בית, אבל בziejור של הב"י שייחר לו חדר אך גם הגוי משתמש שם, והוא שכירו ולקיטו.

ויסוד הדברים הוא שעניין שכירו ולקיטו נאמר בשיכות השימוש של השוכר היא באותו מקום של דירתו הנכרי, שאו מיקרי שיש לו שיכות לדירתו הנכרי יוכל הוא להשכרה משא"כ כמשמעותם למג'רי.

בדרכי הטע"ז ס"ק ז

עליל [ס"י שע ס"ב] הוכא הדין שאם יש לישראל כמה בתים בחצר והשכרים לישראלים אחרים, אך נשארה לו חפיסה יד בבתיהם [כגון חפץ שהוא מוקצה או שא"א לטלטלו מלחמת כובדו], ה"ז נחשב כאלו הבתים תחת ידו וא"צ לערב. וכתוב שם היב"י דנראה מדברי המרדכי [ס"י תקכו] שלענין דין חפיסה יד ה"ז מועיל אף אם ייחד לו השוכר בית לכליו של המשוכר, והם מסולקים זה מזה, והוסיף היב"י דاتفاق שלענין דיני שכירו ולקיטו אין זה מועיל כייחד לו בית ומסולקים זה מזה, הינו משום שלענין שכירו ולקיטו לא בעין شيئا כל' בפועל, וסג' ברשות להנית²⁹ ולבן בעין شيئا לו זכות שימוש בכל הבית ולא רק במקום מיוחד, ואפילו אם היה כלם לא פלוג רבען, משא"כ לעניין חפיסה יד שכ' עיקרו נאמר רק כשייש כלים בפועל ברשות. והביא הטע"ז את דברי היב"י הללו.

מעיף יד

מקור הדין בש"ת הרשב"א ח"ה ס"י, ועיקר דבריו עוסקים בנידון גובר המשכרים ממנו למן ונחלף הגבר בתוך הזמן, וכתוב הרשב"א דלא בטלת השכירות, וכפי שיבורא טעמו להלן בסמור, ואח"כ סיימ הרשב"א דאפילו שכירו ולקיטו נראה כן. ומתווך דברי הרשב"א מתבאר דשני דין חלוקם הן:

א) לגבי שכירות מגובר המלך כתוב הרשב"א הטעם משומך גובר המלך כמלך, והשוכר ממנו כושכר מהמלך והשכרות נופלת לכיס המלך, והינו שהשכרות היא מהמלך, והמלך לא נטהלף, והגבר הוא יד אריכתא של המלך.³⁰
 ב) לגבי שכירות משכירו ולקיטו של גוי לא ביאר הרשב"א למה אין אמורים שמשעה שנטהלך השוכר מעבודתו בטלת השכירות, ולכאורה הטעם דכיוון שבשעה שהיא שכיר אצל הגוי לא היה עבדתו זו מוגבלת לזמן קצוב, לבן רשייה הוא להשכר את הרשות של הגוי ללא הגבלות זמן, כאשר שהגוי עצמו יכול להשכר רשותו למן רב, ואין זה פוקע כשהוא משכיר את הרשות או מוכר אותה.³¹

ב'יאורים והערות

29. היב"י אוזיל לשיטתו בסעיף דידן דסגי בקנין הנוטה זכות להניה כלים, וא"צ להניה כלים בפועל.

30. ולא פירוש הרשב"אמאי טעמא אפשר לשוכר את רשות בני העיר מהמלך, ונכתב החזו"א [ס"י פב ס"ק לד] דיש לפרש זאת ביב' אופנים:
 א) כשם ששוכרים מן המשוכר היכי דמצוי לשובר, כן אפשר לשוכר מהמלך אם הוא בעליים על הבתים, והדרים בהם הם כשוכרים ממנו. ב) המלך הוא שכירו ולקיטו של כל אחד ואחד, כיוון שיש לו זכות להשתמש בחצרותיהם מדין מלך.

31. ואף שהייה מקום לדון על סברא זו, וכפי שכתב החזו"א [ס"י פב ס"ק לד] שאין בזה סברא ברורה, מ"מ סיימ הרשב"א וזה שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל עכ"ל, והחزو"א עצמו כתב שם שהמנגagle להקל גם בפקיד של המלך במקומות שלא שיק' לומר

קנין הלכה

מראוי מקומות

בדבבי היב"י המוכאים ברמ"א

הכ"י כתוב על דבריו הרשב"א שמסתבר שם לא שכר מהגובר לזמן רק סתם, כל שנתחלף הגובר נבטלה השכירות, אמן הוסיף היב"י שם המלך לא סילק את הגובר ורק מן הגבורות אבל עדרין הוא מקבל פרם מן המלך, עדרין מיקרי שכירו ולקיטו, דעתם זה שהואائق פرم מן המלך עשווה אותו כשכרו ולקיטו ובידו להשכיר, והרמ"א העתיק את דברי היב"י האלו. עיין ביה"ל [ד"ה ועדרין] שכחוב שדרין זה של היב"י צ"ע למשעה, מאחר שבטור וכבריא"ז מבואר שאין דין שכירו ולקיטו אלא בשיש לו רשות להשתמש בבית אדונו, וכן כתוב החוי אדורם שرك מהמשטרה אפשר לשכור כיון שהם יכולים להכנס לחצרות של הגויים, ולא מכל פקיד של המלך.

וכן תמה הביה"ל על המג"א [ס"ק יא] שכחוב בשם המהרי"ט דכל עבר של המלך, אפילו מעבדי הקטנים [פירוש פקיד זומר לא גרע משכירו ולקיטו, וחמה הביה"ל כנ"ל, דהא אין לו רשות להשתמש בחצר.³²] כתוב בשו"ת חכם צבי [סימן ז] שאם מת המלך, והגובר שהשכר את הרשות עודנו חי, או אם המלך החדש חידש את מינויו של הגובר אין צורך לשכור מחדש, אך אם לא חידש את מינויו בטלה השכירות.

גובר שנטל המועת לעצמו

כתב המג"א [ס"ק י'] שאף באופן שהגובר לא העביר את המועת למולך אלא נטלן לעצמו חלה השכירות, שאין המלך מקפיד בדבר זה. מקור הדברים בב"י, והטעם שכחוב המג"א הוא הטעם השני של היב"י.³³

לפתיחה יש לשכור לזמן קבוע

כתב המשנה ברורה [ס"ק מה] דלפי התנ"ל מתרבא רכашר שכורים רשות יש להוחר לכתילה לשכור לזמן קבוע, כדי שלא תבטל השכירות אם יתחלף הממונה או אם יעבור השכיר מתפקידו, והביא משוו"ת בית שלמה [ח"א סי' נא] דטוב לשכור לעשרים שנה ולא יותר מזה. ובספר עיר הקודש והמקרא הבא שאנו ירושלים נהגו לשכור לשים שנה, אבל אם נחלף המלך או הממשלה שכרו מחדש. עוד כתב המשנה ברורה [שם הפמ"ג והגר"ז] דאם שכרו לעולם היו כושר לזמן קבוע.

• ביאורים והערות •

בهم שהפקיד הוא של המלך, ואשר בהם כל כוחו של הפקיד הוא מдин שכירו ולקיטו. עוד כתב החזו"א [שם] שנוהגים להקל אף אם נחלף הפקיד גם מות המלך, כל שהוא בתוך הזמן.³² ואמנם היה מקום לומר שכל פקידי המלך יוכל להשכר את רשותה הגויים משום הטעם הראשון שכחוב הרשב"א לעיל, שידוجيد המלך [ולא משום שהוא שכירו ולקיטו של הגוי]. אך לכארורה צ"ע לומר שפקיד של המלך שאין לו שום זיקה לרשותה של הגויים ואין מינויו קשור כלל לרשותות אלו שיחשב כשליח של המלך להשכרן, ורק לגבי השוטרים או שאר מינויים שיש להםஇזקה לרשותה של האנשים הפורטיים יש סבואה שייחסבו כיד המלך להשכריו את הרשותות, אך אם אין להם זכות שימוש בירושות, דלא מדין שכירו ולקיטו אתנן אלא משום דהו יד המלך, אך אין זה מיישב את דברי המהרי"ט שכחוב דהו שכירו ולקיטו.³³ ועיין א"ר [ס"ק טז] שכחוב دمشמע שבשכרו ולקיטו צריך להעביר את המועת לבעלים הגוי, [וכאן לא שיקר לומר את הסברא הנ"ל שהמלך לא מקפיד על ממונו בדבר זה, דהכא איירי בסתם שכירו ולקיטו], ומ"מ כתוב הא"ר שיש להקל אף אם לא העביר, ואין זה מבטל את השכירות אלא המועות הן גול בידו.

קנין הלכה

מראei מקומות

שכירות הרשות מהמשטרת

בשו"ת הרכ"ש [ס"י תכו] כתוב שני טעמים להויר לשכור את הרשות מהאדון [או מהממונה של האדון]:
 א] הרבר ידוע שיש לאדון זכות להכנס כליו לבתי התושבים, וכךן האIRON הרי הוא שכירו ולקיטו. [וגם לממונה שלו יש זכות להכנס את כל האדון, וכךן הרי הוא בשליחו של האדון להויר שכירו ולקיטו].
 ב] כיוון שהאדון בעלם על הרחובות יכול הוא להשכיר את הרשות שיש לתושבים הנויים ברחובות, אך הטעם השני מתייר רק את הרחובות, ולא את בתיהם הנויים.

ובומניינו אפשר לשכור את הרחובות מהמשטרת, אך לעניין החיצירות הדבר תלוי אם יש למשטרת זכות ואפשרות להניע חפצים בחיצירות הבתים, ואם נחוץ שאין למשטרת זכות זו א"כ חיציות הפרוץות לרוחב במילואן או בויר מעשר אמות אסור. ובמספר חותם השני התיר לשכור מהעירייה כיוון שיש לה רשות שעוני מים בחיצירות הבתים או בחדרי המדרגות.

סעיף טו

מקור הדין בתום' דף סו. ד"ה מערב. והנה התום' הקשו על עיקר דין שכירות משכירו ולקיטו מהירושלמי, דאמר ר' יוחנן ישראל ונבר שחיו דרים בבית אחד צrisk ישראל לבטל רשותו והנויר להשכיר, ולמה לא אמרין שהישראל ישביר את רשות הגוי שכירו ולקיטו. ותירצטו תום' שני תירוצים:
 א. דין שכירו ולקיטו נאמר רק באופן שהשכר טפל לבעה"ב הגוי, והינו שיש לו זכות דירה בדירותו של הגוי ולכן הוא יכול להשכיר את דירותו של הגוי, אבל בשני שותפים שווים שם לא נאמר דין זה, שאין לישראל שליטה בדירותו של הגוי אלא הוא שולט ברשות מכח עצמו, ולפי תירוץ זה אפילו שניים דרים בחדר אחד אם כל אחד אוכל לעצמו ואים סמכים על שלוחן אחד צrisk זה לבטל וזה להשכיר.

ב. עוד תירצטו תום' דיש להעמיד את הירושלמי באוקומתא שהישראל והנויר דרים בחדרים נפרדים ומיטלים לנמרי זה מזה, ואין לנו רשות שימוש ברשותו של הישראל ואין יכול לסלקו, וכל כה"ג אין דין שכירו ולקיטו.
 והרמ"א העמיד את דברי השו"ע כתירוץ השני של תום', ודוקא באופן שלכל אחד יש דירה לעצמו צrisk לשכור מן הנבר, ואי לאו הabi יכול לשכור מן הישראל.³⁴

וממש"ב [ס"ק נא] הביא שהרבה אחרים החמירו כתירוץ הראשון של תום' שוף אם הם דרים בדירה אין דין שכירו ולקיטו בשותפים שווים, ומשמעותו נוטה להחמיר כן.

סעיף טז

מקור הדין הוא בוגמרא דף ס"ד, דאחריו שהובא הדין שאפשר לשכור את דירת הגוי משכירו ולקיטו שהחבירו אותו כבעלם, שאלו מה הדין אם היו בבית הגוי חמשה שכירו ולקיטו, האם מתק שעשאים כבעלם אוסרים הם בחזר, או שאסור זה על זה אם הם ישראלים, והשיבו בוגם' שלא אמרו שכירו ולקיטו אלא להקל ולא להחמיר. ובטעם הוא דעכם דירותם אינם אסורה כאשר יש לכל אחד חדר נפרד והוא ישן בו, הביאו הפסיקים את דברי התום' [דף עב]. ד"ה ומודים והובא בס"י שע ס"ג ובס"י שפכ רמ"א ס"א]:

* * * * *

בairim ve-hurot

34. המשנ"ב [ס"ק נא] כתוב שם הם נפרדים בחדריהם אך בחדר אחד הם משתמשים בשווה, יש בזה דין שכירו ולקיטו לפי הרמ"א וכי יכול להשכיר את רשות הגוי.

קנין הלכה

מראei מקומות

- א. המג"א [ס"ק יב] הביא את סוף דברי התום' שהבעה"ב לא השאל להם את הדירה ע"מ שיאסרו ומציע לסלוקם.
- ב. והגר"א והחיי אדם והמשנה ברורה [שעה"צ ס"ק נח] כתבו דסני ביכול לסלוקו.
- ג. התו"ש [ס"ק סז] והמחה"ש והחו"א [ס"י צ ס"ק לא] הצריכו שישתמשו יחד באפייה ובישול וגם שיוכל לסלוקם.

סעיף ז'

בסעיף זה מובאים בשיע"ע ארבעה ציוירים, שניים הראשונים מקורם בנימ' דף סה: ושניים האחרונים בנימ' דף עה:.

[א-ב] ישראל ונכרי בפניםיה ויישרל בחיזונה, א"ג יישרל בפניםיה ויישרל ונכרי בחיזונה.

בנימ' [דף סה:] איתא רשלו לרב ואמר. ובאיירו [שם] בנימ' דאתי כר"ע דס"ל דרגל המותרת במקומות הוא יחיד במקומות נכרי אין אסורת שלא במקומות. ולפ"ז למאי דקי"ל ברבן דרגל המותרת אינה אסורת, היה מן הדין להתייר בשני הציגורים האלו. אמנם נחלקו הראשונים בזה:

א) הג"א על הרא"ש [פ"ו סי' ח] נקט בדרכן למאי דקי"ל ברבן דר"ע ה"ז מותר, וכן הביא המ"מ בשם יש מהירות.

ב] אמנם הרמב"ם [פ"ב הי"א] והבעה"מ והרמב"ן [והמלחמות בסוף הפרק], והרשב"א והריטב"א [דף סה: ודף עה:] פסקו לאutor בזה, כסתם מימרא דרב הנ"ל שלא מסתבר فهو שרבי אמר דבריו שלא אליבא דהילכתא. ומה דקשה דהא هو רגיל המותרת במקומות, תירצו ע"פ הגמרא [דף עה:] אמר ר"א נכרי הרי הוא כרבינו, שאם יש שני ישראלים בחיזונה ונכרי בפניםיה [באופן שיש בחיזונה מכח דרישת הרגיל שני ישראלים ונכרי], עלולים לטעתו ולסבור שיש שני ישראלים הדברים עם הנכרי בפניםיה, ואפה"ה ניתנות החיציות כל' שכירות, וכן הצריכו לשבור מהנכרי את דירתו. וכתבו הראשונים הנ"ל דה"ה בציגורים הנ"ל [של דף סה:] בישראל בחיזונה ויישרל בפניםיה, וכן בישראל בחיזונה ויישרל בפניםיה, גורין רק גיורה, דיתעו לחשב שיש רביהם האסורים זה על זה בפניםיה.

ולכן הצריכו בשני הציגורים האלו לשבור מהנכרי את רשותו.⁵³

ומעתה מותר כל ישראל בחיצרו כל' עירוב, ואין הפנימי אומר על החיזון, דrik מהמותה הנכרי גورو, אך מאחר ששברו את דירתו הדרין לכללא דרגל המותרת במקומות אינה אסורת שלא במקומות. [אמנם פשוט שאסורים להוציא כל' בית מהצער זו להצער זו כל' שיערבו שתי החיציות בינהן].

וכן פסק השו"ע להלכה, ולא הובאה כלל בשיע"ע דעת הג"א [וירק המג"א (ס"ק ג) הביאה].

ג) נכרי בפניםיה ושני ישראלים בחיזונה, הובא לעיל בסמוך [מהגמ' דף עה:] שנורוים בו אסורי את דרישת הרגיל של הנכרי בחיזונה, וצריכים לשבור מהנכרי את דירתו ולאחר כך לעירב ביניהם כדי חזר שיש בה שני בתים.

ד) נכרי בפניםיה ויישרל אחד בחיזונה, לפי רוב הראשונים לא גورو בו איסור על היישרל הויל ואין כאן דרישת רגיל של שלשה אנשים, וכן פסק השו"ע בסתמא. ורעת הרמב"ם [פ"ב הי"א] שום נכרי יהוד אסור על יישרל יהוד, גورو בו להיות כרבים, והביאו השו"ע כייש אמורים, אמנם דעת המשנה ברורה [ס"ק נת] דלהלכה לא נקטין כן.

ב' אורים והערות

53. ומ"מ בציגור של ישראל ונכרי בפניםיה מותר היישרל לטלטל בחזר הפנימית כדי ייחיד במקומות נכרי, דrik על החזר החיזונה גورو הויל ויש שם דרישת הרגיל של שלשה בני אדם.

קנין הלכה

מראוי מקומות

סעיף יח

בസעיף זה ישנו ב' הלכות העוסקות בגין שהשוכר בית לגוי, דפסhot שאפשר לשוכר מן השוכר, ומצינו ב' אופנים שאפשר לשוכר מן המשוכר:

א] אם יש למשוכר תפista יד כל שהוא בבית המושכר, והיינו שיש לו זכות להניה בו אחד מהפциו. מקור הדין הוא ברשות³⁶ בעבודת הקודש [שער ד פ"ג] וב碼רדי (ס"י תקיג), וטעם דכארש יש לו זכות להניה את הפциו לא גרע משכירו ולקייטו. [שהרי אמרו בוגרא (דף סד) ולעיל (סעיף יב) שגם הגוי מושיל דוכאת לישראל הרי הוא שכירו ולקייטו].³⁷ וכותב היב"י שלאו דוקא מן המשוכר, אלא אם לאדם אחר יש זכות להניה איזה חפץ בבית השוכר אפשר לשוכר ממנו, והובאו הדברים ברם"א.

ב] אם יש למשוכר זכות לסליק את השוכר בכל שעיה, אפשר לשוכר מן המשוכר. מקור הדין הוא בוגרא [דף סה:], ובטעמו כתוב הרשות³⁸ בעבודת הקודש [שער ד פרק ג] שני טעמים:
א. כיון שהשוכר את הרשות שלו ה"ז כאילו סליק את השוכר הנכרי.³⁷
ב. עוד דעתן הבעלמים הוא המשוכר, כיון שיכול לסליקו.
וחריטב"א כחוב דכיוון שהמשוכר יכול לסליק את השוכר, שכן הוא כאילו יש לו תפista יד אצל השוכר.³⁸

ישראל שהשוכר ביתו לגוי ובידו לסליקו

א. לעיל [ס"י שע ס"ג וס"י שפכ סט"ז] הובאה מחלוקת הפוסקים באדם שהשוכר ביתו לגוי ובידו לסליקו אם הגוי אסור שדרעת הנג"א והמשנה ברורה שאינו אסור, ודעת התו"ש והמחה"ש דלא סני בזה שיכול לסליקו, אלא בעין שישתמשו יחד באפייה ובישול.
ב. גם החזו"א [ס"י צ ס"ק לא] נקט שלא סני בזה שיכול לסליקו, ועודין השוכר הגוי אסור. וכן החזו"א אם אפשר לשוכר מן המשוכר היישראלי את דירת הגוי, כמו שמצוינו ששוכרים ממשיכר גוי את דירת השוכר הגוי אם בידו לסליקו, וכותב דנראה שאין שוכרים מהישראל את הרשות.³⁹

ב' יורדים והערות

36. אין דין זה קשור לדין תפista יד [המוכיח בס"י שע], דחתם בעין שינוי הפצים שהם מוקצת או שכובדים קובעים.

37. הדברים מבוארים בחידושי הרשות³⁸ [דף סה:], עי"ש שהקשה דכיוון שהשוכר לישראלים אין לך סילוק גדול מזה, ותו"ך דכיוון שאין זו שכירות גמורה רק רעהה לפי שעיה לבן אינו כסילוק, וצ"ל שהרשבע³⁹ כתב דאיינו כסילוק רק בהו"א של הגם, אך למאי דמסקין דשוכרים מן המשוכר ייל שהסבירה הנ"ל דהוי כסילוק היא העטם, וככפי שכותב החזו"א [ס"י פב ס"ק ח] דכיוון שהשכרות היא רעהה ואינה אלא תחת תפista יד לישראלים, אך הוא כאילו סליק את השוכר הגוי לעניין הזכות המועטה שננתן לישראלים השוכרים, ולענין כל שאר זכויות השכירות נשארה בשכירות הראשונה בעינה.

38. והריטב"א נקט שתפיסטה יד אצל גוי מהניא מדין שכירו ולקייטו, וא"כ נמצא שהריטב"א החשיב את המשוכר כעין שכירו ולקייטו של השוכר.

39. ולכאורה טומו של החזו"א הוא כפי שביאר לעיל מינה, שכasher שוכרים מן המשוכר ה"ז כאילו סליק את השוכר מהרשות לעניין האי זכות פורתא הכלולה בהשכרה, והו"י כאילו הוא הבעלים היחיד לעניין זכות זו להשכרה לישראל, וזה שיקך רק במשוכר גוי, אבל אם המשוכר הוא ישראל, הא קיימ"ל שאין שוכרים רשות מיישראל. אמנם לפי הריטב"א שכותב שהשכרות הוא שכירו ולקייטו של השוכר, לכוארה אפשר לשוכר ממנו כשם שוכרים שהוא שכירו ולקייטו של נכרי.

קנין הלכה

מראוי מקומות

סעיף יט

מקור הדין בוגרמא דף עד: וענינו הוא שם יש מבוי שדר בו נכרי, ובית יהוד של ישראל פתוח אליו, ויש מאחורי הבית של היישרל בית של ישראל אחר הפתוח למבוי אחר, ויש בין שני הבתים חלון, אסור לערב בין שני הבתים ע"מ שוכל הבית האחורי להוציא חפциו מביתו לבית של ישראל ומהם למבוי.⁴⁰

טעם האיסור הוא כדי למנוע לישראל היהוד הדר עם הנכרי שלא לדור עמו, והיינו שם ישראל הדר בבית האחורי יערב עמו ויטלטל למבוי, יהיה זה גורם לשישראל היהוד הדר עם הנכרי שלא לפחד מהנכרי וימשיך לדור עמו, ע"י שנמנעו מלערב עמו עשו הוא לפחד מלדור יהודי עם הנכרי.

ונחلكו הראשונים אם איסור זה נאמר רק באופן שיש חלון בין שני הבתים ולא פתח, או גם באופן שיש פתח ביניהם. רשי סובר שם כ שיש פתח אסור, מהטעם הנ"ל. ור"י סובר שכאשר יש פתח לא ירעה ישראל מלדור יהודי עם הגוי אם לא יערב עמו הבית האחורי, והשוו העתיק בסתמא את דעת הר"י, ואת דעת רשי הביא כיș אומרים, אך המשנה ברורה [ס"ק סט] כתוב שיש להחמיר ברש"י.

אם האיסור לערב כולל גם שלא יטלטל מבית לבית, ביה"ל ר"ה כדי

עיין ביה"ל [ר"ה כדי] שהביא ש衲לקו הראשונים אם האיסור לערב בין שני הבתים הוא דוקא כשמערב גם את רשותו שיש לו במובי, ע"מ שוכל גם הבית האחורי ליטלטל במובי, אך יכולם לערב את הבתים עצם ליטלטל מבית לבית, או שהאיסור הוא אף שלא לערב את הבתים עצם. ברשב"א [עבדות הקודש] התיר ליטלטל בין הבתים [והיינו ע"י עירוב ביניהם], והritten"א אסר. והחזה"א [ס"י צו ס"ק ז]azon לומר שאין מחלוקת, אלא שאם יערבו גם חלקן מבוי יאסור גם מבית לבית, שלא גורו גוריה לחצאי, אך אם יערבו רק מבית לבית בלבד לערב את המבוי יהא מותר, דאכתי נשאר ישראל יהוד במקום נכרי לגבי השתמשות במובי.

אם בשישبور מן הגוי יהא מותר לערב בין הבתים

כתב הרשב"א [עבדות הקודש שער ד סוף פ"ג] דרך נירוה שנורו שלא לערב בין הבתים היא רק עד כמה שלא שכרו מן הגוי, אבל אם שכרו מן הגוי את רשותו, רשאים הישראלים לערב ביניהם, והיינו שלא החמירו בנירוה זו יותר מאיilo היו דרים שניישראלים עם הנכרי במובי.

הבה"ל [ר"ה כדי] הביא את דברי הרשב"א האלו וככתב שמודבי תום' משמע שהנירוה הנ"ל שנורו שלא לערב נאמרה גם אם ישבור מהגוי, דס"ס נמצוא שע"י העירוב שמערבי ביןיהם גורם הוא לישראל לדור יהידי במקום נכרי, וכן כתוב הרitten"א בחד תירוץ, אמן בסוף דבריו כתוב הבה"ל שהנואן יעקב כתוב מסכרא להתריר זאת.

* * * * * ביאורים והערות *

40. ואילו היה הדין שמותר לערב בין שני הבתים [ולפי רשי בעל התוס' אכן הותר לערב כ שיש פתח בין הבתים, ולא רק חלון וכדלקמן]. דנו תוס' [דף עד: ד"ה מבוי] אם היו נחשים כשוניים הדברים עם הגוי, ויצטרכו לשכור ממו, או דכיוון שיזוצאים ורק דרךفتح אחד עדין חשבי כיחיד במקום נכרי ומותרים במובי בלי שכירות, רק ע"י העירוב שביניהם, ולא הכריעו תוס' בספק זה. ובשער הארץ [ס"ק סע] כתוב דלפי מה שהובא [לעליל סעיף ג' (ומקורו ברוא"ש)] שם יש ב' חזרות ולכל אחת פתח למובי, באחת דר נכרי ובאחת דרים כמה ישראלים, ויש פתח או חלון בין החזרות, שלא מיקרי שהנכרי דר עם הישראלים בחצר, ה"ג לענין נ"ז לא מיקרי שני ישראלים במקום נכרי. והחזה"א [ס"י צו ס"ק ח] כתוב שאין להביא ראייה מההיא דסעיף ג', דהתקם איירוי לענין עיקר הגזירה דדרית נכרי, שלא גורו אלא כשהוא דר עם ישראל בחצרמושתפת, וע"ז אמר הרוא"ש שם יש לנכרי פתח נפרד למובי לא מיקרי שדר עם ישראל בחצר, אבל הכא שהישראל דר עם הנכרי במובי ואנו באים לדון אם מיקרי ייחיד במקום נכרי, או שע"י ישראל הדר בבית שמאחורי יחשבו שניים במקום נכרי, וזה הוא נידון אחר ובזה נסתפקו התוס' והritten"א נקט שלא מיקרי שניים במקום נכרי.

קנין הלכה

מראוי מקומות

סעיף ב'

מקור הדין המובא בשו"ע הוא ברמב"ם פ"ב ה"ט והוא ביאורו של הרמב"ם לגוראה דף עד: שהובאה לעיל [סעיף ט]. וענינו דין עירוב עושה את המערבים כיחיד לענן שיחשבו יורד במקומות נכרי, אף באופן שעשו את העירוב מכח פתחים או חלונות שיש להם מבית לבית, גם בוה לא אמרין דחשבי כיחיד במקומות נכרי. וכותב המ"מ דאף הראשונים שביארו בוגם [דף עד]: ביאור אחר מסכימים לגוף דין של הרמב"ם.

ישראלים ונכרים בספינה

כתב הרמ"א דספינה שיש בה שני ישראלים האוכלים בחדרים נפרדים, וכן נכרי, צריכים לשכור רשות הנכרי, אך אם אינם בחדרים חלוקים אין צריכים לשכור.

שכירות הרשות מבעל הספינה

אם בעל הספינה השכיר חדרים בספינה לנכרים ואין יכול לטלקם צורך לשכור מכל נכרי ונכרי, ואין יכול לשכור מבעל הספינה אלא אם יש לו תפיסת יד בחדרים שהשכר לנכרים, וכך לעיל [סעיף יח].

וכל זמן שעדיין לא השכיר את החדרים לנכרים אפשר לשוכרים ממנה, ומעטה מהניא שכירותו גם לאחר שהשכר את החדרים לאחרים, והוסיף בשבלי הלקט שאפשר להבליע שכירות זו בעצם שכירות בספינה, וביאר הגרא"ז דהינו שיפרשו לו בעת נתינה המעות שנן מיעודות גם לשכירות הרשות.

ישראלים השוחים בספינה פחות משלשים יומם

כתב הביה"ל דאף באופן שהישראלים שוחים בספינה פחות מל' יום, מ"מ לא אמרין שחן כאורחים שאינם אסורים, דין לומר שהם טפלים לבעל הספינה, כיון שהוא נכרי ודירותו אינה דירה מן הדין, והרי זה כפונדק שנמצאים בו רק האורחים ולא בעל הפונדק, דאיסרים הם וזה זה.⁴¹ ואה"נ שם בעל הספינה הוא ישראל אין הם אסורים זה על זה אם אינם נמצאים בספינה יותר מל' יום.

סימן שפג

סימן זה עמוק בנכרי שאינו בכיתו, באופן שאיןו אסור משום שדייה בלבד לא שמה דירה, ועירבו הישראלים חדרים בחצר ובא הנכרי בשבת, דਮעתה הוא אסור ובטל עירובם.

- וציין הרמ"א לסי שיע, שם נתבארו פרטיו הדין של נכרי שהליך לשבות בעיר אחרת, דאמירין שאיןו אסור [כל זמן שלא חזר]:
- א] אם הלקט למקום רוחק יותר ממהלך יום, לכ"ע אין אופר.
  - ב.] אם הלקט למקום קרוב בתוך מהלך יום, נחלקו הראשונים, מהרמב"ם משמעו אסור, והרא"ש והמרדכי והסמ"ג והרשב"א התייחסו. והשוו"ע הביא דעת הרמב"ם בסתמא ומשמעו דפסק כמוותו, ואילו הרמ"א כתב דהעיקר להתר כדיעה השנייה, ואפילו אם הוא באותה העיר בחוץ אחרת.

* ביאורים והערות *

41. וקצת"ע דנהי שהישראלים אינם טפלים לבעל הספינה כיון שדיותם דירה מן הדין ודירותו אינה דירה מן הדין, מ"מ nimaa shehogoyim בספינה יהיוطفالים לגבי. ונידון זאת כאשר נמצאו בספינה רק הישראלים ובבעל הספינה.

קנין הלכה

מראei מקומות

והביה"ל [שם ד"ה בחצ'ר] כתוב דאין להקל אלא בעיר אחרת, אף אם הוא בתוך מהלך יומם אחד, אך לא באוותה העיר שבוה רבים מהראים לאה הקלו, וכבר כתוב כן הבית מאיר, וכן צידד החזו"א [ס"י פב ס"ק ג']. כל הנ"ל הוא בנכרי שהלך בסתמא ע"מ לשבות במקום אחר, אבל אם הנכרי וניל לחזור לבתו בamu השבת, כתוב חט"ז [ס"י שעא ס"ק א] דהוא אסור אף קודם שבא, והביא המשנ"ב [שם ס"ק ח] את דבריו.⁴²

גוי שבא בשבת

בגמרא [דף סה:] מבואר שאם בא הגוי בשבת הרי הוא אסור, והיינו דאם עירבו בשעה שהגוי עדין לא היה, מ"מ כשהו הגוי בטל העירוב, ולפי רוב הראשונים אין העירוב חור למקומו גם אחרי שישבו מהגוי, וכן פסק השו"ע, והפוסקים [ט"ז, מג"א ועוד] הקשו למה לא נימא בזה דשבת הוואיל והותרה הותרה: יש ליתן את הדעת שיש מקום לדון כאן מצד שלשה דיןים חלקיים הקשורים לסוגיא דשבת הוואיל והותרה הותרה: א. אמאי לא נימא דאף כשהוא הגוי לא אסור, כיוון שבכニית השבת כלל העירוב ונימא דשבת הוואיל והותרה הותרה. ועל זה תירצzo תומ' [עירובין דף סה: ד"ה דעתא] דכיון שהגוי עמד לבוא לא אמרין בכח"ג דין הותרה, ורק באופן שהחויתר של העירוב היה עומד להתקיים כל השבת ואח"כ אריע מאורע של פסול אמרין דין הותרה.

ב. נמי דכשבא הגוי נאסרה הדרשות, מ"מ יש לשאול שלאחר שישבו ממנו יחוור העירוב לקדמותו, וכבר מצינו בספינות שהוא קשורות ועירבו יחד, שאם נפסקו בשבת נאסרו,⁴³ וגם חורו ונתקשו חור העירוב למקומו, וכך הקשו תומ' הנ"ל, ותירצzo כנ"ל דהיתר דספינות הוא משומם שמתחלת היה העירוב עומד להתקיים כל השבת, ואח"כ אריע שנופסקן.

ג. והמנ"א [ס"ק א] הוסיף להקששות מהדין המבוואר [ס"י שעדר ס"א] דאם עירבו לשנה וחול העירוב לשבת אחת ונסתה הפתחה בחול ונכנמה שבת בעודו סתום, וחור ונפתח הפתחה בשבת, דחוור העירוב למקומו, ולמה לא אמרין כן במרקחה שעירבו, והגוי היה בחצ'ר בכニית השבת ואח"כ שכרו ממו או שמתה, דלמה לא יחוור העירוב למקומו.⁴⁴ וכן כתוב המנ"א שיש להתיישב בדין הנ"ל שבסי' שעדר ס"א [בנסתר הפתחה בחול וחוור ונפתח בשבת].

אמנם כמה גדולי אחרים [ק"ג, מאמ"ר, ח"מ, ג"ז, הובאו בשעה"צ ס"ק ה] כתבו גם קושיא זו של המנ"א מתיישבת בסבירה הנ"ל, דבחך דיןא [ס"י שעדר ס"א] כשבירבו לשנה, לא היה הפתחה עומדת להסתם במשך השנה וא"כ העירוב היה ראוי מתחלת להתקיים לכל השנה, ולכן חורשו התום' והרא"ש דאף כשהסתם הפתחה בחול ונכנמה שבת בשאן החזרות מעורבות ביניהן, מ"מ כשחוור הפתחה ונפתח חור העירוב לקדימותו, משא"כ הכא שלא היה העירוב עומד להתקיים בכל השנה [אם עירבו לשנה]

ב' יארום והערות

42. והחزو"א [ס"י פב ס"ק כד] כתוב בתחלת וזל מיהו בעכו"ם נראה דאף אם דעתו לבוא שרי כל זמן שלא בא והוא בעיר אחרת, שהרי לעולם מחזקנן ליה בספקacha. והט"ז אסור בזה, ואח"כ המשיך וזל, מיהו מסתבר דכל שדעתו לבוא בשבת והוא מקום פיתוי בבית זה, הינו עיקר דיןא שא"צ רק שהוא מקום פיתה, עכ"ל. ושוב המשיך החזו"א וכותב וזל ואף אם לא יאכל בו היום מ"מ כיוון שבמקום פיתוי אי אתרמי ליה סעודתא, זהו דירתו ואסור עכ"ל. ומשמע לכארה דמסיק שככל גוננא שדעתו לחזור אסור, יצ"ע.

43. וזה דנאסרו הספינות ולא אמרין בהם שבת הוואיל והותרה הותרה, כתבו תומ' [שבת ז"י קא:] דכיון שמפסקת כרמלית בין הספינות לא שייך לומר שהעירוב עדין קיים.

44. כתוב הבית מאיר שקושיית המנ"א מס' שעדר אינה ברורה, דהtram חל העירוב לשבת אחת, משא"כ הכא שבכニית השבת לא חל העירוב כלל הוואיל והנכרי היה נמצא בחצ'ר. אמנם כתוב היב"מ, שיש מקום לקושיות המנ"א באופן שהעירוב חל, כיוון שבכニית השבת לא היה הגוי כאן ועירבו, ואח"כ בא הגוי ושוב שכרו ממו.

קנין הלכה

מראei מקומות

או לכל השבת [אם עירבו לשבת], שהרי הנכרי בא בשבת, لكن כשהוא הנכרי נתקטל הערים לגמרי ואינו חור וניעור גם לאחר ששכרו מהגוי או שמת.

נכרי שמת בשבת

בגמרא [דף סז.] איתא ראמ בכניסת השבת עירבו והיה עמהם נכרי שלא שכרו ממנה, או שכא הנכרי בשבת, אין עירבו עירוב, ואפילו מה הנכרי בשבת אין זה מכשיר את העירוב, וצריכים לבטל רשותם. וחקשה המג"א [ס"ק ב] מי שנא מהא דמכואר לעיל [ס"י שעא ס"ד] שאם עירבו, וישראל אחד לא עירב מהם, ומה בשבת, ישר העירוב. ותירץ דהtram יכול ערבית מהטמול, משא"כ הכא בנכרי שלא יכול ערבית. והובאו דבריו בשעה"צ [ס"ק ז].

ברבי המשנה ברורה פ"ק ב

- עיין משנה ברורה [ס"ק ח] שמכוירים מדבריו כמה חילוקי דין:
- א. עירבו מערב שבת **כשלא** היה הגוי בחצר וחל העירוב, ובשבת בא הגוי, בטל עירובם, ואפילו אם ישכרו ממנה או שימושות הגוי אין העירוב חור לקדמותו אלא בעי ביטול [והראב"ד חולק וסביר שהעירוב חור לקדמותו, אך לא הובאה שיטתו בש"ע].
  - ב. אם בזמן כניסה השבת כבר היה הגוי בחצר אך לא שכרו ממנה, אף אם עירבו היישרלים אין עירובם עירוב, ולכשישכרו מהגוי בעי ביטול [ולדין מה מודה גם הראב"ד].
  - ג. שכרו מבעו"י את רשות הגוי ועירובו, ובשבת מה הגוי ובא יורשו לדור בחצר אין הוא אופר, דשבת הוואיל והורתה.

ביטול רשותם לאחד ואח"כ חור הוא וביטל רשותו

כתב המשנ"ב [ס"ק ז] ראמ ביטולו רשותם לאחד יכול הוא לטלטל מה שנוצר לו ואח"כ לחור ולבטל רשותו לאדם אחר מהחצר. והנה בعلמא בעין שלל בני החצר יבטלו רשותם, אמנם בנידון דין כתוב הריטב"א [דף סט: ד"ה קמ"ל] רכשחוא חור ומבטל את רשותו לבן החצר الآخر, יכול הוא לבטל עם רשותו גם רשותות שאר בני החצר, שהרי הן מבוטלות לו, ואין שאר בני החצר צריכים לבטל רשותם לבן החצר השני.⁴⁵

סימן שפדר

סעיף א

מקור הדין של גוי שבא לחתacons הוי בירושלמי המובא בתום' דף סט: ד"ה ושלהם וברא"ש פ"ז סי' ט.

גוי שנכנס שלא ברשות

בזה דעת כתוב השו"ע שאם הגוי נכנס שלא ברשות אין הוא אופר, כתוב המשנה ברורה דאין הכוונה ברוקא שנכנס שלא ברשות, אלא שלא נכנס ברשות.⁴⁶

* ביאורים והערות *

45. ועיין חז"א [ס"י צא ס"ק ג ד"ה ומיהו] שהסתפק בזה והסיק להקל בעירוב.

46. והנה להמשנ"ב הסובר כלל אורח שיכול בעה"ב לסלקו אינו אופר [כמוואר בכיה"ל בסעיף זה ד"ה אינו, וכפי שנתבאר כבר לעיל

קנין הלכה

מראוי מקומות

גוי שרגיל לבוא אסור מז'

מקור הדין שני הרגיל לבוא אסור מיד והוא בירושלמי הנ"ל [המוכא בתום דף סט:], ולענן אורח ישראל הרגיל לבוא אם אסור בתוך ליום, עיין לעיל [ס"י שע ס"ח] שהבאו שנהלכו בוה הרמ"א והמהרש"ל, ולענן מעשה הקלו בוה.

אורח שרגיל לבוא לפחות משלשים יומם

כתב הנר"ז [ס"י שע ס"י] דאורח הרגיל, היינו שרגיל לבוא ליותר משלשים יומם, ולכן הוא אסור מיד. אך בשעה"צ [ס"י שע ס"ק לג] הנית דבריו בצע"ע, דהא מהמהרש"ל שכותב לאסור בירור לבליין באתם הרגילים לבוא, משמע להדריא שלא היו באים לשלא מושג ויום.

אורח שאינו רגיל לבוא

כתב השו"ע שאורח שאינו רגיל לבוא אינו אסור עד אחר שלושים יומם, ומשמע שהוא אף באופן שקבוע מתחילה להתראה יותר מלי' יומם מ"מ אינו אסור עד שעברו לי' יומם, וכן מפורש בגר"ז [ס"י שם ס"י].

בדרכי הביה"ל ד"ה אין

הבה"ל הביא את קושית האחרונים שהקשו למה נקטו כאן הפסוקים שאורח גוי אסור אחר לי' יומם, והרי בס"י שפב [ס"א] הביא הרמ"א את תשובה הרשב"א שכותב דישראל שהשכיר בוה לגוי אינו אסור עליו, שלא השכיר לו על דעת לאסור עליו, והבאו לעיל [ס"י שפב ס"א] את תירוץ האחרונים ואת העולה מהם לדינא.

גוי שיש לו חוב על הבית ונכנס בו שלא ברשות

כתב המג"א [ס"ק ב] דנו שוכנסם לבית לדור בו بعد חובו אסור אף כשוכנסם שלא ברשות, שהו דינו שיכול לטroof את הבית

בחובו. וכותב השעה"צ [ס"ק ג] שיש להבחן בוה בין שני אופנים:

א. אם נכנס לדור בנסיבות הרוי הוא אסור מיד.

ב. ואם נכנס רק בתורת אכסנאי بعد חובו אינו אסור עד לי' יומם.

המשיב [ס"ק ג] הביא את דברי המג"א, והביא עוד דיש מקרים בוה, והם הנדר שלום והעזי אלמוניים שציינו לממ"ע [חו"ט ס"י רלו ס"ק ז ולש"ך שם] שהביאו את שיטות כמה מהփוסקים שנקטו שאין הגוי יכול לטroof את הבית בחובו ואפשר לסלקו

בזה, ולכן נקט הנדר שלום דהלהכה כהמקל בעירוב ונקטין שאין לנו זכות ברשות.

סעיף ב

מקור הדין של השו"ע הוא בתשובות הרשב"א חמימותות ס"י רבי והב"י הביא חלק מדבריו, ונתבארו בשוו"ע שתי הלוות:

א. אנשי חיל המלך שנכנסו לבתי היהודים אסורים, אף כשוכנסו בחזקה.

ב. אם יש ליהודי תפיסת יד בבית שנכנס בו הגוי אין הגוי אסור.

בairim v'hurot

ס"י שפב ס"א בביה"ל] דין זה הוא פשוט, שהרי אם לא השאל או השכיר לו יכול לסלקו, אך מסתבר שגם להפסוקים שנקטו דלא סגי בוה שיכול לסלקו, מסתבר שיודו אכן כיון שלא השאל לו את הרשות כלל ואין לגוי שום זכות ואין סיבה שייאסור.

קנין הלהקה

מראוי מקומות

א] בוגוף הדין שאנשי חיל המלך שנכנטו לבלתיים אסורים אף כשנכנטו בחזקה, ציינו המג"א [ס"ק ב] והגר"א [ס"ק א] שבתשותב הרשב"א עצמה [כהמשך הדברים, שלא הזכאו בב"י] מפורש להופך, שallow שנכנטו שלא ברשות אין אסורים, ולמד דבריו מהירושלמי [ה"ב], ולפיו צ"ל שמה שבתב הרשב"א בתחלת הדברים שrok אם יש תפיסת יד אין הגוים אסורים, מירוי בנכנטו ברשות.

עוד הקשה המג"א על גוף הדין, למה אסור השו"ע כשנכנטו בחזקה, והרי בסעיף א כתוב שגם שנכנים לחצר שלא ברשות אין אסור לעולם. וכן המג"א לתרין דאפשר רחיל המלך חשבי נוכנים ברשות מחמת דין דמלכותא דין. אך צ"ע שבתשותב הרשב"א הנו"ל נקט שם ונכנטו חיל המלך שלא ברשות אין הם אסורים. וכותב חי"ד דאקן צ"ל דההשו"ע נקט שאסורים מחמת דין דמלכותא, ומה שהקשה המג"א מתשובה הרשב"א, כתוב הא"ר דצ"ל דאייריו שנכנים שלא ברשות פקידי המלך הממוניים עליהם, וכן הביא המשנ"ב [ס"ק ו].⁴⁷

עוד הקשה הטע"ז [ס"ק א] סתירה בדברי הרשב"א, שהרמ"א הביא [סימן שפב] את דברי הרשב"א [עבודת הקודש] שבתב ישראל שהשכיר או השאל ביתו לנוי אין הגו אסור עליין, שלא השאל לו ע"ד לאסורה. ולמה כתוב כאן הרשב"א שהגוי אסור גם כשנכנטו ברשותו.⁴⁸

ותירצו התוספת שבת [ס"ק ב] והמאמר מררכי [ס"ק א] דכין שאנשי חיל המלך נוכנים גם שלא מדרעת הבעלים לא שייך לומר שהבעלים עושים תנאי או שיר בהשכלה, שלא יאסרו עליין. והגר"ז [הובא בביב"ל סעיף א ד"ה איננו] כתוב דआ דאמרין דישראל לא נתן ביתו ע"מ שיאסור עליו מירוי רוקא בשכירות או שאלה לזמן מרובה, דאין סברא שייאסור חצירו עליו לזמן מרובה, אבל כשהגוי נמצא בבניין רק חדש ימים או מעט יותר לא הקלו כלל בניו. ולפי"ז מתיישב גם דין אנשי חיל המלך.

פרט דין באיסורים של אנשי חיל המלך

א] כתוב החזו"א [ס"י צ ס"ק לו] שאנשי חיל המלך אסורים רק כשם דרים בחדר נפרד, אך אם דרים בחדר אחד עם בעל הבית אין הם אסורים, דמוגורי בעה"ב עם עדפי מתפיסת יד, וכן חשבי אורחים לבניה ולא אסרי.⁴⁹
ב] עוד כתוב החזו"א [ס"י צ ס"ק לח] דיש לדון שאנשי החיל האלו אסורים אף כשאים אוכלים בחדרם רק יישנים בו, כיוון שטפי

ב' אירומים והעריות

47. והגר"א [ס"ק ח] הביא דברים נוספים מהירושלמי [הלכה ב] לגבי הנכנס בחזקה ובידו להוציא את הישראל מביתו, אסור כאילו הוא הבעלים, ומה שהтир הירושלמי [הלכה ב] באנסנאי שנכנטו שלא ברשות היינו שלא שאל רשות אך לא נכנס בחזקה, א"ג כאשר בידו להוציא את הישראל מביתו אלא כל אחד דור בחדר אחר, אבל כשהגוי יכול להוציא את הישראל בחזקה מביתו הגוי אסור. והמשנה בורותה לא הביא דברי הגור"א כלל, והחزو"א [ס"י צ ס"ק לו] תמה על כן.

48. והתמייה גדולה עוד יותר, שבתחלת התשובה הנ"ל אכן כתוב הרשב"א להתריר מחמת הסברא הנ"ל, שלא השאל לו ביתו ע"מ שייאסרו עליין, וא"כ דברי הרשב"א סותרים מיניה וביה, ולמה הוזרך אח"כ להתריר כ שיש תפיסת יד, והרי כבר כתוב שהגוי אינו אסור כלל. אמן בתשובה הרשב"א בכתב יד [וכן נדפס בהוצאה מכון ירושלים] אחרי שכתב את הסברא שלא השאל לו ע"ד שייאסרו עליו, הוסיף "ויש בזה מקום עין גדול", והיינו דלא פסיקאליה להתריר מחמת סברא זו, ובעובדת הקודש צירף לסברא זו טעם נסף, שאין זה מצוי ש אדם ישכון ביתו לנוי, וכיון שגם הדין דיות גוי לא שמה דיותה ווק מחמת גויה אסורה, י"ל דבAMILתא שלא שכחא לא גוזו ובנן, ואין סברא זו שייכת באנשי חיל המלך. והב"י לא הביא את תחילת התשובה הנ"ל, ואולי משום שהיא לפני נסוח הכתבי שבתשותב הרשב"א עצמו לא פסיקאליה הר סברא.

49. ולא דמי למה שנתבאר [ס"י שפב סט"ו] שישראל ונכרי הדורים בבית אחד צריך לשכו מהנכרי, דהتم שניהם שותפים בשווה ואין דירוי הישראל בבית נחשב כתפיסה יד ברשות הנכרי.

קנין הלכה

מראei מקומות

הו ניחא لهו אם היו מביאים להם את סעודתם לחדר שלהם.
ג] כתוב בשעה"צ [ס"ק ו] שאם בא לשכור את רשות אנשי החיל האלו משור העיר ה"ז מותר רק אם יש בכוחו לסליקם, אך אם אין בכוחו לסליקם א"א לשכור ממנה. והחוו"א [ס"י צ ס"ק לח] כתוב שאם שכרו את הרשות מהשור קודם קודם שבאו אנשי החיל וא"כ באו, נשארת השכירות משור העיר בתקופה, שלא גרע מאם שכרו ממנה למון וuber מהפרקיו.⁵⁰

ב] הדין השני שבשו"ע [ומקורו ברשב"א במוחסנות] הוא אם יש לישראל תפיסת יד [פ"י כלים מוקצים או כלים שכובדים קבועים] בחדרים אליהם נכנסו אנשי החיל, אין הם אוסרים.

וכתיב החוו"א [ס"י צ ס"ק מ] שمدין זה מוכחה שהיתר דתפיסה יד מהני בכל גוני, ודלא כהרמ"א [ס"י שע ס"ב] שפסק הרבה יונתן שהיתר דתפיסה יד נאמר רק כשאין דירין נוספים מהם בחצר או שעירוב בא אצלם [אל בעה"ב או אל הבית שיש לבעה"ב בו תפיסת יד] אבל כشمוליכים עירובו לבית אחר בחצר אין היתר דתפיסה יד. וכן מוכחה ברשב"א שהיתר תפיסת יד נאמר בכל עניין. ותיב החוו"א דכן מוכחה גם בחידושי הרשב"א [דף ס"ר], וסיים החוו"א דנראה להקל בחישוב"א.

עוד כתוב החוו"א [שם ס"ק לח] רהיתר דתפיסה יד מהני רק כאשר בעה"ב דר אותו באותו היקף מוחיצות [באותה חצר, א"ג באותה עיר אם העיר מוקפת מוחיצות] דrok כסדר עמו באותו היקף נחשב השני כאורה לנביו.

למה לא סני בוה שיש לבעה"ב זכות להשאיר כלים בחצר של הגוי

השׁו"ע התריר רק באופן שיש לבעה"ב תפיסת יד ברשותם של אנשי החיל שנכנסו לבתו, והיינו שייהו כלים מוקצים או כלים קבועים. והקשה המג"א [ס"ק ב] למה לא סני בכלים כל שהם, אף שאינם מוקצים או קבועים, מחמת הדין המבוואר [סימן שפה ס"יח] שם גוי השכיר לנוי בית ויש לו רשות להנאה כלים סני בוה שיחשב שכירו ולקיוטו. ותיב הביה"ל [דר"ה כלים] ממשמע דאכון המג"א מצדד להקל בו.

ובביא הביה"ל שהא"ר [ס"י שפה סי"ח] תירץ רהתם שני דע"י שיש לו זכות להנאה חפי' הי"ל כשכירו ולקיוטו, משא"כanca הכא שהוא הבעל הבית. ודברים טעונים ביאור, וצ"ע.

והחוו"א [ס"י צ ס"ק לו] כתוב דעתו הא"ר דדין שכירו ולקיוטו הוא שיש לשכיר רשות שימוש מכוחו של הגוי, שהגוי הרשה לו להשתמש ברשותו, אבל כאן שהישראל הוא בעל הבית, אם נשארה לו הזכות להשאיר חפצים בא ומכח עצמו ולא מכח הגוי, והרי הם כישראל גוי הדברים בשותפות בבית שצורך לשכור מהגוי וא"א לשכור את הרשות מהישראל.⁵¹

והח'י אדם כתוב דאה"ג דיש כאן גם הדין של ס"י שפה [ס"י ח], אלא דהתם هو בגין שכירו ולקיוטו וצורך לשכورو ממנה, ואילו כאשר יש לו תפיסת יד היו הגוי כאורה בעלה וא"צ שכירות. גם הפמ"ג כתוב בחח'י אדם שמדינה [דר"י שפה סי"ח] היה צורך לשכור ממנה, אך ממשמע דבריו שכירות זו נעשית מלאיה, מיניה וביה, דכוין שבעה"ב דר בחצר ורוצה לשכור את רשות הגוי, ומайдך הוא עצמו ממשמש גם כשכירו ולקיוטו של הגוי שהרי יש לו רשות להנאה חפצים בחצר המושכר לנוי, נמצא שהוא צודק להשכיר לעצמו, ושכירות זו נעשית מלאיה לא כל מעשה קניין. וממילא כאשר הגוי נמצא בחצר מערב שבת אכן א"צ שידה

* ביאורים והערות *

50. והוסיף החוו"א דاتفاق שבזמן שכרו מהשר היה רשות הזו שייכת לישראל, ורק כשהנכנסו אנשי החיל עברה הרשות לחזקת הגויים, מ"מ נהגו להקל שהשכרות מהשר לכמה שנים מועילה גם לרשותו שהיינו בעלות ישראל ובערו בעלות הגויים.

51. ובסי' שפה [סי"ח] דמיורי שהഗוי השכיר ביתה לנוי אחר, ויש לו רשות להנאה חפצים, צ"ל שגדיר הדבר הוא שהשכר לו את כל רשותו, אבל השוכר הרשה לו להנאה חפצים, דבכה"ג הוא כייש לו את הרשות מכח השוכר.

קנין הלכה

מראei מקומות

לבעה"ב תפיסה יד ברשותו של הגוי [פירוש חפצים מוקצים או כברים] אלא די בוה שיש לו רשות להניח חפץ כל שהוא, אך אם בא הגוי בשbeta או לא מהני רשות זו להתר את החצר, דמשעה שבא הגוי בטל העירוב, אף שמי שוכר הבעה"ב את רשותו של הגוי [שכירות הנישית מלאיה וכג"ל] מ"מ העירוב אינו חורר וניעור, משא"כ אם יש לבעה"ב תפיסה יד ברשותו של הגוי הרי הוא כארה ואין אוסר כלל, וסיים הפמ"ג בז"ע.

להלכה: הביבה"ל סיים דכיוון שהמאמר מרדכי נקט שאכן א"צ תפיסת יד ודי בוה שיש לו רשות להניח חפצים, لكن אפשר שיש להקל בשעת הדחק.

וחחו"א [ס"י ז ס"ק לו] כתוב שאין כאן דין שכירו ולקיטו בין שהרשות שיש לו אינה מכוחו של הגוי, ובכפי שהובא בשמו בביאור דברי הארץ. ועוד הוסיף כהחיי אדם, דאם את"ל שיש כאן דין שכירו ולקיטו מ"מ צrisk לשוכר ממנו.⁵²

סימן שפה

סעיף א

במשנה [דף סא]: כפי שתוארה בוגירה דף סה:] נחלקו ת"ק ור"ג אם צדוקי שאינו מקיים תורה שבע"פ ומצוות חכמים, דיןנו בגין או דין גינוי, ופסקו הרמב"ם [פ"ב הט"ז] והרא"ש שאין דין גינוי.

ולכן יכול הוא לבטל רשותו לשאר בני החצר, וא"צ לשוכר את רשותו, אמן כתוב הרמב"ם [שם] שאין הצדוקי יכול לערב עם בני החצר, והטעם ממשום שאינו מודה בעירוב, דערוב הוא מצווה דרבנן שאין הצדוקים מודרים בה.

המקור לזה הוא במשנה [ר"פ הדר] שדיםמו מי שאינו מודה בעירוב לגוי לענין שם אסורים בחצר, והיינו שא"א לערב עמו. והגר"א ציין מקור נוסף במשנה [דף לא]: שאמרו השולח עירובו [עירוב תחומיין] בידי חרש שומה וקטן או בידי מי שאינו מודה

בעירוב אין עירובו עירוב, וכתוב הגר"א הטעם ממשום דמן דין ליתא בעירוב ליהא בשליחות. ופשטות להגר"א דבשם שאינו שייך בעירובי תחומיין אך אינו בעירובי הצירות.⁵³

למה אין הצדוקי נחשב בגין ממשום שמלל שבת באיסורים דרבנן, ודין תינוק שנשבה

תומ' [דף סט. ד"ה כאן] הקשו למה הצדוקי יכול לבטל רשות ואין נידון בגין, והרי הוא מומר לחיל שבותות בפרהסיא, ואף בדרבנן דין גינוי. ותויזטו שהצדוקים הם מתיראים מן הפרושים ולא היו מוחלים שבת בפרהסיא רק בציינוע, ואין דין כמורמים. וכן כתבו הררא"ש והריטב"א והריא"ז.

וחב"י כתוב דכיוון שהרמב"ם הביא את הדין של הצדוקי בפרשיותו, ולא כתוב דמיירי דוקא בעשרה בציינוע, מוכחת אחת משתי דרכים, או דס"ל דמחלל שבת בדרבנן אין דין כמורם וכגוי, וא"ג ס"ל דין גינוי, מ"מ hei הצדוקים כאנוטים דאותון מעשה ידי אבותיהם בידיהם, והוא כתינוק שנשבה בין האומות.

וקצת"ע שהב"י כתוב סברא זו מדינפשיה, ולא הביא שכן כתוב הרמב"ם בהלכות ממരים [פ"ב ח"ב] לנבי בני הטעויים שאינם מאמינים בתורה שבע"פ.

וחט"ז והמנג"א העתיקו בפרשיות את דברי היב"י האלו.

* * * ביעורים והערות * * *

52. ומボואר מהחוז"א [וכן מהחזי"א] שלא ס"ל כחדישו של הפמ"ג ששכירות זו נעשית מלאיה ע"י שהוא שוכר עצמו.

53. והנה בוגם' [דף לא]: אמרו דמי הוא שאינו מודה בעירוב, כותוי, אך עיין להלן [סעיף ב] שבמועד מאוחר יותר עשום כגויים גמורים שגם אינם יכולים לבטל רשות, ורק הצדוקים הם בגדר אינם מודרים בעירוב.

קנין הלכה

מראei מקומות

והנה השו"ע [יו"ד ס"י קנט ס"ג] כתוב הקרים אין להם דין מומרים, ולכן אסור להלות להם ברבota. וביאר הב"י הטעם ממשום דברי הרמב"ם דהוו כתינוקות שנשו. והש"ך [שם] הביא שני כתוב שדין הקרים בגויים, ועוד הביא שכן כתוב רבינו שם שמשון [בחשובה המובאת בש"ת המבי"ט] וכן דעת המהרש"ל והראנ"ח, ולכן נקט הש"ך לדינה שלא כהרמב"ם אלא דין הקרים בגויים.

המשנה ברורה [ס"ק א] הביא את דברי התום' והרא"ש וסייעתם [שכתבוadam מהל שבת בפרהסיא דיןנו בגוי] בחולקים על הרמב"ם, ותמה למה היב"י לא חשש לשיטתם. והחו"א [ס"י פ"ז ס"ק יד] כתוב דין זו מחלוקת, אלא דהצדוקים שבזמן הש"ם היו מזידים גמורים, משא"כ בני הקרים שבזמןנו, שرك לביהם כתוב היב"י את דבריו.

גם לעין עיקר מה שדנו האחרונים אם בני הקרים והמומרים חשובי בתינוק שנשה, כתוב החזו"א שאין כאן מחלוקת עקרונית רק מחלוקת בשיעור הידיעה שידוע להם על מציאות ישראל ותרותם, או חשוב מחותם זה כמוני. וכתיב החזו"א שבאמת היה צריך לדון על כל איש ואיש בנפרה, והוסיף דמי שאבותיהם פרשו מדרך העיבור, והוא נוגרל לא תורה צריך למוד שיעור ידעתו, ואותו שנחשב כאנו זוכין עירוב בעבו.

עיין שע"צ [ס"ק ב] שהקשה עוד דاتفاقם נחברים בתינוק שנשה, מ"מ יש ליתן להם דין גויים לעין דין עירוב, כיוון שעיקר טעם האיסור הוא שמא ילמד ממעשיהם. והחו"א [ס"י פ"ז ס"ק יד] כתוב דין זו טענה, שלא גרו חז"ל אלא במני שדיינו בגוי, ולא כלל מי שמתנהג בדרך עיקש.

סעיף ב

הcoutים למ"ד גורי אמרת הן, נשתנה דין מומן חכמי המשנה למן הגمرا, שבזמן חכמי המשנה היה דין CISRAEL שאין מודה בעירוב, כמוואר בגמרא [עירובין דף לא]: ולכן לא יכול לעירב אך יכול לבטל רשות, ולא היה צריך לשכור מהן רשות, וכדין הצדוקים [בסעיף הקדום].

אבל בזמנ האמוראים גרו עליהם ר'AMI ור'ASI שהיו בגויים גמורים, כמוואר בגמ' חולין [דף ו.] ואמרו שם שנפק'ם שמעתה אינם יכולים לבטל רשות אלא צריך לשכור רשותם.

סעיף ג

המקור להא דישראל מומר מהל שבתו בפרהסיא אינו יכול לבטל רשות ודינו בגוי שצורך לשכור ממנו, הוא בברייתא המובאת בדף סט; וביארו שם בגמ' דהאי תנא חמיא ליה שבת בעבודה ורוה, וכשם שהעובד עובדה זורה דין כמושר לכל התורה כולה והוא בגוי, בן המהלך שבת בפרהסיא דין כמושר לכל התורה כולה.⁵⁴

האם מהל שבת באיסור דרבנן נעשה מומר

הפוסקים נחלקו במומר מהל שבת באיסורים דרבנן אם דין מודרבנן כמושר לכל התורה כולה או שאין דין כמושר:
א] בספר בית הלל [יו"ד ס"י ב] וכן הבית מאיר נקטו שדינו כמושר, ולמדו כן מדברי הראשונים בסוגיות הגمرا שנקטו שנעשה מומר ממשום שהוציאו למבי. [עיין ריש"י דף סט. ד"ה במיור].

❖ ביאורים והערות ❖

54. וכתיב הרשב"א דפרהסיא הינו לפני עשרה מישראל, והתבאות שור [ס"י ב] הוסיף דה"ה אם ידוע שיתפרקם לעשרה, כדמיינו גבי אסתור שאמרו בגמרה דאסטר פרהסיא הייתה, והובא בפמ"ג [יו"ד ש"ד ס"ק יז] ובמשנ"ב [כאן ס"ק ב].

קנין הלכה

מראei מקומות

ב] הפר"ח כתוב דאינו נעשה מומר, וטעמו משום דקי"ל רהשוד לדבר כל אינו חשוד לדבר חמור, וב"ש שאינו נעשה מומר לזה. ורק לנבי דיני עירוב, כיון שככל עיקרים דרבנן אמרו חכמים שהמחלל שבת בדרכנן אינו יכול לעריך ולבטל רשות אלא יהא דיןנו כגוי.

והמשנה ברורה [ס"ק ה] חביא את שני הדיעות, והחزو"א [ס"י פ"ז ס"ק ח] נקט שאינו נעשה מומר, עי"ש שפירש כן את סוגית הנגמר.⁵⁵

בבמה פעמים נעשה מומר

הראשונים נחלקו אם המחלל שבת נעשה מומר בפעם אחת, או שرك מי שרגיל בחילול שבת נחשב מומר:

א] תומ' [דף סט. ד"ה והוציא] והritten"א [שם], והגמי"י [פ"ב עירובין אותן ע] כתבו שבפעם אחת אינו נעשה מומר.⁵⁶

ב] רשי"י [דף סט. ד"ה במודע] והרמב"ם [פיהמ"ש פ"ק דחולין] והר"ן בחידושיו [שם] נוקטים שם בפעם אחת נעשה מומר.⁵⁷ וכן פסק הש"ך [י"ד סי' ב ס"ק ז].

המשנה ברורה [ס"ק ר] חביא בסתמא את דעת הסוברים שבפעם אחת אינו נעשה מומר, ומשמע שדרתו לפסוק כן:⁵⁸ והחזו"א [י"ד סי' ב ס"ק טז ד"ה ועicker] כתוב דמלשון הרמב"ם [פ"ג הלכות תשובה] מבואר דשם מומר היינו בריגל בך. ועוד הביא תשובה הרשב"א [המובאת בב"י סי' קיט] שכחוב דrok ב' פעמים נעשה מומר, וכותב דין יש להורות להלכה.⁵⁹

מומר להכעים

בשו"ע [י"ד סי' ב ס"ה] איתרא דሞמר להכעים דינו כינוי גם בשאר עבירות, ולא רק בעבודה זהה או חילול שבת בפרהסיא. וכותב הרמ"א [שם] רכל מי שאינו משתדל לשחות כל ואוכל נבילות שלא לתיaben דינו כמומר להכעים.

מקור הדברים בסוגיא דהוריות [דף יא]. שנחלקו רב אהא ורבינא במומר להכעים, רחד אמר דהוי מין [ופירש הרשב"א והרא"ה תורת הבית ריש הלכות שחיטה] שדרינו כינוי, וחיד אמר דהוי מומר [פירוש מומר לדבר אחר, ואני כינוי].

וכותב הש"ך [שם ס"ק יט] בשם המהרשל"ל שבוח נעשה מומר גם בפעם אחת.

כל הניל הוא פסק השו"ע והגר"א, שנקטו דכן דעת הרמב"ם במומר להכעים,⁶⁰ אמןם הבעל המאור והרשב"א והרא"ה סוברים דሞמר להכעים [שביק היתירא ואכילת איסורא] לא היי כינוי, וכשר הוא לשחיטה [אם אחרים רואים שישוחט כהונן].

וכותב החזו"א [י"ד סי' ב ס"ק ז ד"ה ונראה] דלענין הלכה יש להקל במומר להכעים דשביק היתירא ואכילת איסורא, אבל במי שרודף אחר האיסור יש לחוש לשיטת הרא"ה והר"ן והritten"א [ע"ז דף כו] שדרינו כינוי.

ב' אורים והערות

55. ולענין מומר לטלטל מוקצתה, עיין ביה"ל שהסתפק בזה אם דינו כמומר, והביא שההטארת ישראל החמיר בזה.

56. וזה לתוס' [שם] דሞמר לא שייך אלא באדם הרגיל לחילול שבתות ואין נזהר כלל עכ"ל.

57. ולענין השותט בשבת, דעת הרמב"ם [שם] שנעשה מומר מהתחלת השחיטה כשהתחיל ליצאת דם דהוי חובל, והר"ן סובר שرك בסוף השחיטה נעשה מומר. ועיין בהגותה וע"א לשׂו"ע [י"ד סי' ב ס"ח] שהאויר בזה.

58. ובשעה"צ [לעיל סי' שפא ס"ק ב] נקט שבפעם אחת נעשה מומר.

59. טעמו של החזו"א להורות כהרשב"א, משום שהוא כתב דבריו להלכה, ולא מצינו בראשונים מי שיכתוב להלכה דלא כוותיה.

60. והחزو"א [י"ד סי' ב ס"ק ז ד"ה והנה עicker] כתב שאין מ庫ר ברמב"ם דסובר דሞמר להכעים בשאר עבירות הרוי מומר, ואדרבא ממשע טפי דס"ל דליך מומר, ואח"כ הביא החזו"א מהרמב"ם [פ"ג מהלכות תשובה] דמשמע שМОMER להכעים לעבירה אחת אין דינו כינוי.

קנין הלכה

מראוי מקומות

האם מומר שווה לכל הדברים לנו

בזה דאמרו דמומר דין נגוי מצינו כמה נידונים באחרונים:

א) ישראל יחד הדר עם מומר

לענין יחד הדר עם נכרי קייל' רראבי' דין הנכרי אסור. ונחלהו הפטקים אם כן דין גם בישראל יחד הדר בחצר עם מומר:
 א. דעת רבינו ירוחם [נתיב יב פרק טז] שאיןו אסור, והרבנן נתנהל הבא דבריו [פ"ז סימן יג].
 ב. בספר אבן העור [על דף סח: תוד"ה למיירא הובא בהגהה רע"א לש"ע] נקט דביוון שמומר דין נגוי רק לחומרא ולא לכולא, לבן ישראל יחד הדר עם מומר, המומר אומר עליו, אך הוסיף האה"ע שבמקרה כוה יכול המומר לבטל רשות, דעת כמה שדרינו בישראל הרי הוא מבטל רשות.

החיי אדם נשאר בויה בצע"ע למשעה, ובחו"א [ס"י פ"ז ס"ק יא] כתוב להקל, בישראל יחד הדר עם מומר אין המומר אסור.

ב) שכיוו ולקיטו של מומר

האחרונים נחלהו אם אפשר לשכור דירה משכיוו ולקיטו של מומר:
 א. בש"ת גנות ורדים [כלל ג ס"י כב-כג] כתוב דיש דין שכיוו ולקיטו גם למומר, וכ"ב החזו"א [ס"י פ"ז ס"ק יג].
 ב. בש"ת מהר"ם בריסק [ח"א ס"י קיט] כתוב שא"א לשכור משכיוו ולקיטו של מומר בדרכנן. גם בש"ת מшиб דבר כתוב דלפי מה שכותב החכם צבי שהיתר שכיוו ולקיטו הוא משומש שדיות נכרי לא שם דירה, הכא במומר דירתו דירה ולכון א"א לשכור משכיוו ולקיטו.

ג) האם אפשר לשכור מומר בפחות משוה פרוטה

האחרונים נחלהו בויה:

הרבנן נתנהל [פ"ז ס"י יג אות ב] כתוב דאפשר לשכור ממנו בפחות מש"פ, וכן צידר התו"ש [ס"ק ד]. והגאון יעקב [דף סט], כתוב דבכע פרוטה, דלענין דין מןין ישראל הוא, ובישראל אין דין ממן לפחות מש"פ.

האם אפשר לעرب עם ישראל מחלל שבת שלא בפרהסיא

האליהו רבא [ס"ק א] הביא את דברי הרמב"ם [פיהם"ש פ"ז מ"ב] שכותב ישראל מחלל שבת בזכינועא מבטל רשות ואין נותן רשות, ופירש הא"ר שהכוונה שאנו יכול לעرب, וסיים הא"ר בצע"ע. אמונם בחזו"א [ס"י פ"ז ס"ק יג] מבואר דפשיטה היה שאפשר גם לעرب עם מחלל שבת בזכינועא.⁶¹

סעיף ד

מקור הדין הוא בתשובה הרשב"א ס"י תرسא המובאת בכ"י. ויש בתשובה זו שתי הלוכות שונות.

א) עירבו בני חצר או בני מבוי לכל שבתות השנה והמייר אחד מהם, מיום שהמייר ודרינו נכרי בטל העירוב ואין מועל לשבתה שאחוריו, ולא שיק לומר בויה שבת הוואיל והותרה הותרה משבתה זו לשבת אחרות.⁶²

61. והగור"ז כתוב דמחלל שבת בזכינועא יכול לבטל רשות, והוסיף במוסגר "או לערב", ומשמע שראה את זאת כחידוש ולא פסיקא לו דין זה.

62. ומה דמצינו דבעירבו לכל שבתות השנה, ונסתם הפתח בשבת וחזר ונפתח באמצעות שבת חזור העירוב למקוםו, היינו משומש שחזור ונפתח בשבת, אבל הכא מייר השםומר לא חזור בו.

קנין הלכה

מראei מקומות

וכתב המשנה ברורה [ס"ק ח] דאם המיר בשבת עצמה אחרי כניסה השבת אמרין דשבת הויאל והותרה הותרה. ב] עוד כתוב הרשב"א דין נוסף, שאם יש לנו פחה נוסף שמננו הוא יכול לצאת למביו של גויים, אין הוא אוסר את המבו של הישראלים. וכתב הרשב"א שני טעמים חלוקם להיור וה, משתי סוגיות שונות:
 א. בוגם [דף מט]. אתה דחצ'ר הפתוחה לשני מבואות ולא עירבו עם אף אחד מהם, ומביו אחד עירוב לעצמו [פרט ללחצ'ר זו] והמביו الآخر לא עירוב, רוחין אותה אצל המבו שלא עירוב, רכונן זה כופין על מדת סדום. וזה ג' בידון דין רוחין את המומר אל המבו של הנקרים, שלא לאסור על המבו של ישראל.
 ב. טעם שני כתוב הרשב"א ע"פ הגمرا [דף טז]. נזכיר שיש לו פחה ד' על ד' לבקעה אינו אסור במביו אף שהוא הרבה במבו מושם רבה והוא פיתח דמייחד ליה ניח"ל טפי, והג' נוח לו למומרليلך דרך המבו של הנאים ולא דרך המבו של ישראל.

מומר שפתח לעצמו פתח למביו של הגויים אחרי שהמיר

המג"א [ס"ק ג] כתוב שכיוור שפתח את הפתוח אחרי שהמיר יש לעין בסימן שפג, והביא המשנ"ב את דבריו. וכתב הפט"ג [א"א] לבאר דהינו שם עירבו לכמה שבתות וחיל העירוב בשבת אחת ואח"כ המיר, ואח"כفتح לו פתח למביו של הגויים עוד בימות החול, י"ל בחור העירוב לקרמותו, ונכנסה שבת בביתה, אבל אםفتح את הפתוח בשבת לא הותר.⁶⁴ ובכך החיים [ס"ק ז] הביא מהשולחן עצי שיטים [לבעל מרכיבת המשנה] שנתק שגם אםفتح בשבת את הפתוח למביו של הגויים חזר העירוב למקומו.⁶⁵

סימן שפוג

סעיף א

כתוב השו"ע דאפשר לטלטל מהחצ'ר למביו, והיינו לנבי כלים שבתו בבית, אבל כלים שבתו בחצ'ר מותר לטלטלים למביו, כאמור בגمرا [דף צא]: דחצ'ר ומביו רשות אחת הן לכלים שבתו בתוכם.

מה נקרא מבוי לעין שיתוף מבואות

כתב החזו"א [ס"י צ ס"ק כג] דגם מבוי שאין בתים וחיצירות פתוחין לתוכו [ולכן אינו יותר בלתי וקורה] חשיב מבוי לעין שיתופי מבואות, וכל שמערכין רשות של כמה בני אדם ה"ז שיתוף, אלא אם כן מערכין בתים שהם מקום דירה, וכך בעין דוקא פת ובעין ליתנו בבית הראי לדירה, אך כל שאר רשותין כגון חיצירות או רחבות מהני להן שיתוף. ומבודר מרבי החזו"א [שם] דשיתוף מהני גם בין חצ'ר לקרוף [והיינו קרוף שאין דינו כרמלית, דאם דינו כרמלית לא שייך לשיתף בינם], משא"כ עירוב לא שייך כלל בקרוף.

ביאורים והערות

63. והגוז"ז [סעיף ד] תמה על טעם זה מה שייך לומו במומר דכופין אותו על מדת סדום. וכך הביא הגוז"ז לעיקר את הטעם השני של הרשב"א.

64. וצורך לחלק בין ציור זה לבין עירובו לשבותה השנה ונסתם הפתוח שבין החיצירות וחזר ונפתח בשבת, דשרי.

65. אמן כתוב השולחן עצי שיטים שאם עברה עליהם שבת אחת באיסור נתיאשו מן העירוב, ואף אם Ach"cفتح המומר פתח למביו של הגויים ביום החול לא חזר העירוב למקומו.

קנין הלכה

מראוי מקומות

עירוב של עיר

והוסיף החזו"א [ס"ק כד] דכשמערכין את כל העיר צריך לומר בפירוש שהוא שיתוף, ואם אמרו שהוא עירוב הרי זה פסול, כיוון שיש הרבה חיציות שאין פתוחות זו לו, ורק ע"י המבאות מטערכין כולם, וגם יש קוריפות פחותות מבית סאותם הכלולים בשיתוף.⁶⁶

חלוקת בין עירוב לשיתוף

ישנם כמה חילוקי דיןין בין עירוב חיציות לבין שיתוף מבואות:

- א. עירוב חיציות נעשה דוקא בפתח, משא"כ שיתוף אפשר לעשוו בכל מני מאכל.⁶⁷
  - ב. עירוב חיציות צריך להניחו דוקא בבית הרاوي לדיורין שישערו ד' על ד' אמות, ולא יהיה בית שער אכסדרה ומרפסת, ושיתוף מבואות אפשר להניחו גם באoir החצר [גמרא דף מה], וגם בית שאין בו ד' על ד' אמות [גמ' סוכה דף ג:], וכן בית שער אכסדרה ומרפסת [עירובין פה:⁶⁸]
- טעם החלוקים נתבאר ברשי"י [דף עא: ד"ה ואם וד"ה ומשתתפין] שעירוב חיציות הוא משום דירה, כלומר ככל דרים בבית אחד, ודרתו של אדם נמשכת אחר פיתו ולא אחר יין. [וה"ה לדידותו של אדם בעין בית הרاوي לדירה].

ואין מניחין את השיתוף באoir המבוים משום דברען מקום מסתתר, בין מתbaar בוגמא [דף מה:], ואoir חצר חשיב מקום מסתתר.

סעיף ב

מקור הדין של השו"ע הוא בתשובה הרשב"⁶⁹ שהובא בב"י, ולא נתרפרש בתשובה למה אין המבאות יכולין לעירב יחד. והמן"א [ס"ק א] ושאר פוסקים ביארו הטעם משום שאסורים לטמל מזה לזה, וביארו האחרונים דמיירי שمفסקת ביניהם רשות גנו שלא שכרו ממנה⁷⁰ או שمفסק בינם מבוי שאין מותקין בלחי וקורה [שעה"צ ס"ק ז].⁷¹

* * * * *

ביאורים והערות

66. לגבי מקרה שיש ספק אם דיןו בעירוב או בשיתוף, כתוב החזו"א [ס"י צ ס"ק מב] שיאמר את הנוסח של עירוב ואת הנוסח של שיתוף, וכאשר מניח את הפת צריך לומר הרני מניה לשם עירוב, ואם צריך שיתוף הרני מניה לשם שיתוף.

67. ונחלקו הראשונים אם הא דשיתוף מהני בפתח הוא לכתילה או רק דיעבד: א. Tosf' [דף עא: ד"ה ומשתתפין] כתבו דלכתילה יש לעיר בין, דמיניכר טפי שהוא שיתוף, וכ"כ המודכי [ס"י תקי]. ב. רש"י [דף עא: ד"ה ומשתתפין] כתוב דכל שכן דפת עדיף טפי, וכ"כ המ"מ [פ"א הי"ט] דנהגו בפתח אף לכתילה.

ולגביה המשתתפין בפתח אי בעין דוקא פת שלימה או דסגי גם בפרוסה, הביא הביה"ל [ס"י שטו ס"ג] שנחלקו הראשונים: ברמב"ם משמע להדייה דשיתוף מהני גם בפרוסה, שלא גרע משאר מאכלים, ומайдך הגאון יעקב [בדף פ] הביא ראשונים שסוברים שאם עושה שיתוף בפתח בעין דוקא פת שלימה.

68. לגבי הנחת שיתוף בבית נחלקו הראשונים: א. דעת Tosf' [דף עב. דברו המתihil בדף עא: ד"ה בפתח] שיש להניחו דוקא באoir החצר, הויאל ובಚזר מיניכר טפי שהוא לשם שיתוף, דחצץ שייכא טפי למבוים וקרוב תשמשם של חצר ושל מבוי זה זהה. ב. אמן הרמב"ם, רש"י, הראב"ד והרשכ"א כתבו שגם בבית שחצץ כשר השיתוף.

69. תשובה זו נדפסה בתשובות הרשב"⁷² א הנדרשת מהחדש בהזאת מ"י [ס"י כח].

70. וצ"ל שברשות זו של הגוי דרים גם שני ישראלים, דאל"כ אין רשות הגוי אסורה כלל, אך אם העיר מוקפת חומה אז כולה חשיבא חדא חצר, וכל שיש שתי חיציות של ישראלים בעיר הרי רשות הנכרי אסורה.

71. מש"כ בשעה"צ שם מפסק מבוי שאין מותקין בלחי וקורה אינים יכולים לעיר יחיד, מיيري שאין העיר מוקפת חומה, دائ מוקפת חומה באופן שרגלה חדא חצר, אין מבוי כזה גורם הפסק, שהרי כל העיר כורה"י ויערכו יחד.

קנין הלכה

מראei מקומות

ולפי ביאור זה מה שכחוב הרשב"א שדלותות המבואות נועלות בלילה אין בדוקא, שהרי אף כשיעור צוה"פ או פסן ג"כ אין המבואות יכולים לערב יחד, וכן כתבו הפט"ג והגר"א.

וחבית מואר ביאר את דברי הרשב"א באופן אחר, דאף באופן שמותרים לטلطל דרך המבואות שביניהם כגון שכבו את רשות הגוי, מ"מ סוכר הרשב"א דין חדש, דմבואות רחוקים זה מזה ומובדים זה מזה ע"י דלותות הנועלות בלילה איןם יכולים להשתתף יחד, אף כשיאין מבדלת בינהן רשות אסורה. [אמנם זה דין חדש, וכ"ב מ"מ אפשר שהוא דוקא כאשר אין המלוות מושה לפתח את הדלותות בלילה. אמן היב"ח עצמו מסופק ברין זה, ועי"ש דרותה נפק"מ בוה למשה בעיר דאנציג שהיתה עיר נדולה מוקפת חומה ובתוכה שתי שכונות של יהודים מרוחקות זו מזו ולכל אחת בית הכנסת בפ"ע, והוא דלותות השכונות נועלות בלילה, דלפי רוב האחוריים אם ישכו את רשותות הנויים יכולו לערב יחד].⁷²

[ויש שפירשו דמש"כ הרשב"א שדלותות המבואות נועלות בלילה הוא כדי שלא יאסור בני המבואות الآחרים עליהם, דהרשב"א לשוטתו [דף עט:] סוכר רכל זמן שאין דלותות נועלות בלילה אסורים בני מבואות זה על זה, ולא טני להתחלק מהם בפסן או צוה"פ. ולפי"ז להלכה דקי"ל [ס"י שצב] רלא כהרשב"א אלא אף בפסן די, אין צורך להעמיד בدلותות נועלות בלילה].

בדברי הרמ"א שאם עירבו במבי אחד אין الآחרים אסורים

כתב הרמ"א ומקומו בשו"ת הרא"ש [הנדפסות בסוף ספר חזות התנופה], שմבואות של יהודים בתוך עיר המתוונים בצווה"פ, אינם נאסרים בדרישת הרגל של היהודים הדרים מחוץ לאותו מבוי, משום שאין העיר נחשבת כחצר אחת לאסור אלו על אלו, אף שכל העיר מוקפת חומה.

ומונג"א [ס"ק ג] תמה על דברי הרמ"א בתורתו:

א. מה שחשש שהיהודים הדרים מחוץ למבי יאסו בדרישת הרgal, צ"ע דהא כשהעשו תקון צוה"פ או פסן אין דריש"ג

של אלו אסרים על אלו, כמוואר בס"י שג [סעיף לא], ואפלו בני מבוי אחד שאין להם דרך לצאת אלא דרך החצר השני של המבי.

ב. עוד תמה המג"א על הטעם שכחוב הרא"ש שאין העיר חשובה כחצר אחת שיאסו אלו על אלו, דהא בסימן שצב מבואר שהעיר אכן נחשבת כחצר אחת, וכן תמה המשנה ברורה [ס"ק ג] והניז בצע"ע.

אמנם לגבי גוף הדין שברמ"א, כתוב המג"א שטעם הא דין המבואות האחרים אסורים במבי הוא משומ שיש להם דרך אחרת לצאת ורוחין אוחם לשם שלא יאסו במבי וזה כמוואר בס"י שצב [ס"ו ברמ"א].

סעיף ג

כתב הטור דמנהני לובות רבייעית יין שיש לו באוזר. מקור דין בגמרא דף סה, עי"ש שהובאה מחלוקת ברייתות אם משתתפין באוצר או אין משתתפין.

ונחלקו הראשונים בバイור טעם מאן דס"ל דין משתתפין באוצר: רשי"ז [שם ד"ה אין] כתוב שנידון זה תלוי בסוגיא דברורה, ומירiy כשיתרף לכל שבותה השנה, האם אמרין דהרביעית שתשאר

* * * * * ביאורים והערות *

72. והב"מ עצמו נקט מתחילה [קודם שפירש את דברי הרשב"א כפי שהובא לעיל בשם] שלא יכולו לערב כל שכונה בפ"ע אלא חיבים לערב יחד, כיון שכל העיר כחצר אחת של רבים והו כחולק את עירובו, [וצ"ע דהא בעיר מוקפת חומה יכול מבוי לערב בפ"ע אם יש בפתחו צורת הפתח או ב' פסן כמוואר בס"י שג סכ"ז ובס"י שצב], ולאחר שפירש את דברי הרשב"א כפירוש הנ"ל דין לומר שלא יוכל לערב יחד, אך הניח זאת בצע"ע, כיון שלפי המג"א [כאן] והט"ז [ס"י שס"ק ג] יכולים לערב יחד.

קנין הלכה

מראוי מקומות

לבסוף היא הרביעית שסמן עליה לשם שיתוף, דיש ברירה, או אין ברירה.⁷³ חום' [ד"ה אמר] הביאו את פירוש הר"ר מנחם מוני שכח דאינו תלוי בברירה, אלא נחלקו אם מהני שיתוף בין שלא הונח בחביה לשם כך, ורק אה"כ ייחדו במוחשכה לשם שיתוף.⁷⁴

להלפתה: קייל' רמשתתפין באוצר, ולכן יכול לעשות שיתוף ע"י שיזכה לכל בני המבו יין כשיעור הנחוץ לשיתוף בתוכה החביה שלו.

שיעור השיתוף

כתב הש"ע המכשפט דיני עירוב החירות בן דיני שיתוף מבואות, והינו דברכלין השיעור כנורוגרת לכל אחד ואם יש יותר מ"ה שני כי"ח גרוגות. וכותב רבינו יהונתן שכט חצר די לה בגרוגרת, דההצירות למבו נכתמים לחצר, וכשם שבכית סגנ ליתן גרוגרת עברו לכל בני הבית, בן הוא בחצר לנבי שיתוף המבוות. והחו"א [ס"י קא ס"ק ד] הביא את דבריו. והרי"ז כתוב שם בשיתוף מבואות בעין שיעור גרוגרת לכל בית שבחצר.

בדברי הרמ"א בבעל הבית שהוא שותף לשכניו

הרמ"א הביא להלכה את דבריו שכתב שם בכל אחד הונחו יין ושמן, ובעה"ב שותף עם שכן אחד ביןיהם ועם שכן אחר בשמן, ה"ז מועיל [אף שלא סמכו ע"ז מבעו"י לשם שיתוף]. והביה"ל הביא שרבים חולקים בו וסבירים שין ושמן אינם נחשבים עירוב כלל ואינם מצטרפים לשיתוף, וכן הוא בספר גאון יעקב.

ולגבי שתי כשרות שהונחו בכל אחד שלא לשם עירוב, ובעה"ב שותף בכבר אחד עם שכן אחד ובכבר השני עם שכן אחר הנאון יעקב [מובא בחו"א שם] כתב אין כאן שיתוף, דהרי שתי הנסיבות אינן מצטרפות, ואם גנע טבול يوم באחת מהן לא נטמאת האחרת. והחו"א [ס"י צ ס"ק א] הסתפק בזה, דאולי כיון דהו מן אחד هو כיין ויין אף שאין חיבור.

וכותב עוד החזו"א [ס"י צ ס"ק ב] דין זה של בעה"ב שהוא שותף, דמהני אף שלא סמכו ע"ז מבעו"י לשם שיתוף אלא מצד עצם קירוב הדעת שיש ביניהם, נראה שהוא דוקא כאשר בעל הבית שאצלו מונח הין שותף עם האחרים, ולא סגנו בזה שכנים שותף לה בין לבין ולבעה"ה בין.

וכאשר לא נשתתפו בעל הבית ושכינו בעצם אלא שאחד זיכה להם פת או יין בשותפות, הסתפק החזו"א [ס"י צ ס"ק יט] או מהני לעשות קירוב הדעת שיעיל לענן השיתוף. ועי"ש [ס"ק כד] שכח שדברי הבה"ל משמע דמהני.

ביאורים והערות

73. לפי פירוש זה של רשי"י שדין זה תלוי בברירה, כתב ובינו יהונתן דבעינן שאחורי השבת יוציא יין כשיעור ויאמר ה"ז שיתוף, דהיינו דס"ל דהך בברירה hei כאיilo אמר מבעו"י אותה ובייעת שאיחד אחר השבת לשיתוף תהא שיתוף מעכשי. הב"י כתב שאין דין זה מוכrho כיוון שיש ראשונים שפירשו שאין הנידון תלוי בברירה, וכשם שלמסקנת הגמ' בכיצעה [דר' י] מחולקת ב"ש וב"ה אינה בברירה.

74. והרמב"ם כתב זו"ל אחד מבני מבוי שהיה לו אוצר של יין או שמן וכי"ב, הרי זה מזכה מעט ממנו לכל בני המבו לשתף בו ומערב בו עליהם, ואע"פ שלא הפרישו ולא ייחדו אלא הרי הוא מעורב באוצר הרי זה שיתוף עכ"ל.

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף ד'

מקור הדין שמשתתפין בכל מני אוכליין הוא במשנה דף כו', ובאה דכל מני אוכליין מצטרפין למזון ב' סעודות, מקור הדין הוא במשנה מקואות פרק י'.

הרמב"ם והראב"ד נחלקו בדין זה שכל מני אוכליין מצטרפין, הרמב"ם [פ"א הי"א] פסק שמשתתפין כל מני מאכלים לשיעור ב' סעודות הן בעירובי תחומיין והן בשיתופי מבאות. והראב"ד נחלך ע"ז ודוקא בעירובי תחומיין נאמר דין זה, שצורך בו מזון ב' סעודות לכוא"א, אבל בשיתופי מבאות דסנו לגרוגרת בכל אחד, אין צירוף.⁷⁵

להלכה: השו"ע פסק כדברי הרמב"ם.

סעיף ה'

הכלל של סעיף זה הוא דלשיטוף בעין אוכל הראויל לאכילה, אבל הטעון בישול או תיקון אחר אין מערכין בו, ולכן אין מערכין בעישים ובחיטים וشعורים, וכן אין מערכין בדבר שאינו בר אכילה.

במהין ופטריות

לגביו בכמהין ופטריות משמע בסתמא דגמרא [דף כו.] שאין מערכין בהן, וכחובו הרשב"א והריטב"א הטעם משום שאין אדם רגיל לאוכלם בתורת טורה ונגט לא ללפת בהן את הפט, אלא אוכליין באקריא בעולם. אמן הנר"א חולק וסובר שמערכין בכמהין ופטריות אם הם מבושלים וראויים לאכילה. והוספה בוגם' [דף כו] תיבת וכו', והיינו דין הוגם' מתייחסת לדין עירוב ושיתוף אלא לדין דברים הניקחים בכיסף מעשר שני, שהביא הנר"א תוע"כ בברייתא דרבי ישמעאל [פ"א פסקא ה] שכמהין ופטריות אין ניקחים בכיסף מעשר משום שאינם גידולי קרקע, אבל לעין עירוב ושיתוף שני בוה שהם בגדר אוכל, כמוואר בברייתא [שבת דף סה], ומהשנה ברורה [ס"ק כג] הביא גם את דברי הנר"א.

תבלין

דעת הריף והרמב"ם [פ"א הי"א] דמערכין בתבלין כפשטות הברייתא [דף כט.], אמן הרא"ש [פ"ג סי' ח] כתוב בפשטות שאין מערכין בתבלין, והיינו לפי שהוא אוכל. והשו"ע פסק בסתמא כחרא"ש שאין מערכין בתבלין, והביא את דעת הרמב"ם והrif' כיש אומרים. והתו"ש תמה דהא בעולם פומק השו"ע כשנים מתוך שלשה עמודי ההוראה, ולמה לא פסק כאן כחריף והרמב"ם.⁷⁶

מים ומלח מעורבים

בוגם' [דף כו] איתא דמערכין במים ומלח מעורבים. ובהמשך הסוגיא העמידו בנתן לתוכן שמן, ונקטו רוב הראשונים דזה קאי

* * * * *

ביאורים והערות

75. והקשה הרaab"ד דהא בעין שכל מה שיביאו בני המבוי יהיה בכל אחד, דהחולק את עירובו אין עירובו עירוב, ואם זה יביא אין וזה יביא חומץ אך יתnomם בכל אחד.

76. והקרבן נתנה תמה על הרמב"ם ממה שפסק [פ"ז] טומאה אוכליין] דראשי בשמיים אינם מיטמאים טומאה אוכליין ואינם ניקחים בכיסף מעשר, ומהשנה ברורה [ס"ק ל] כתוב שהויל ותבלין ראוי ללפת בו את הפט لكن חשוב הוא לעין עירוב אף שאינו בגדר אוכל.

קנין הלכה

מראei מקומות

רק על מעשר שני, דין ניקחין בכסף מעשר כמנהן לתוכן שמן, משא"ב לעניין עירוב, אך התום' [ד"ה אבל] וכן הג"א נקטו דגמ' לעניין עירוב בעין שנית לתוכן שמן.

להלכה: הש"ע הביא בסתמא את דעת רוב הראשונים, וכחותר יש אמרים הביא את דעת התום'. וכתב המשנ"ב [ס"ק כת] דהילכה כדעת רוב הראשונים.

סעיף ו'

בשר חי

בספר חוספה שבת [ס"ק יב] וכן בביה"ל [ד"ה ובשר] הביאו את דברי הרשב"א והריטב"א שתמהו דהא בשר חי לאו בר אכילה הוא, ותירצזו דאיידי בבשר מלאח לרבה עד שאיןנו נאכל מחמת מלת, רבכה"ג המלאח מרככו ועשה ראי לאכילה קצת.⁷⁷ עוד תירץ הריטב"א דמיiri בבשיל ואינו בשל דגם זה נקרא בגמ' חי [גבוי בן סורר], וזה ראוי לאכילה. ובאחרונים הביאו עוד מריש"י [מנוחות דף ק], שם חלי יה"כ בערב שבת היו אוכלים את בשר שעיר החטאת של המוסףין בלילה שבת כשהוא חי ואינו מבושל, ובchap רשי' שהוא מתהג רעבתן, אך משמע דחיי לאכילה, אך הרמב"ם [פיהם"ש] כתוב שכן היכלים יכול לאכול את הבשר הזה חי לפי שאצטומכו שלחן הותה חזקה. עוד יש לציין לדברי הש"ע [ס"י שח סעי לא] רבער חי אין מוקצה משום דחיי לאומצא, ומשמע שככל בשר חי לאומצא. ועיי"ש במג"א (ס"ק נו) בשם היראים דמיiri רוקא במיניהם רכים, [ובchap הלבוש שם דהינו מני עופות ולא בשר בהמתה, וכ"כ הנטיב חיים], אמן הנר"א והנ"ח כתבו להביא ראיות שככל בשר חי לאומצא.

בשר צלי

כתב הש"ע דבשר צלי חי לפתח ושיערו כדי ללפת בו פת של שתי סעודות. וכתב המג"א [ס"ק נ] דאפילו אם יש מקומות שאוכלים בשר צלי בפני עצמו בלבד, יכולים הם לערב בשיעור הקטן יותר שהוא כדי ללפת בו את הפת, משום דבטלו דעתם אצל כל אדם.

ועיין בשער החזון [ס"ק לא] שנ לומר דבמkommen האלו שאוכליין בשר צלי בלבד פת יצטרכו שיעור גדור, ורק אין הם גוררים את כל העולם לשיעור גדור, והביא שכן נקט הנאון עקב. אמן הנר"א ציין לסי' שב [ס"ק א] שם האריך בזה, והביא את דבריו תום' [שבת דף צב: ד"ה ואთ"ל] שכחטו שגמ' כאשר אנשי המקום נהוגים מוסיים אמרין בדטלת דעתם, כדרצינו באנשי הוצאה שחיו יוצאי במשاوي על רשם ואפ"ה חשבנן לזה הוצאה כלאח", ורק כאשר יש סיבה לאנשי אותו מקום לנוהג בהנחה זו בניגוד לשאר העולם, כמו אנשי ערביא שהוו מקימים קוזים בשודותיהם לפי שהיה להם גמלם, או אמרין שלענין אותו מקום AOLININ בתה מנהג ולא בטלת דעתם [ציין שם המג"א לסעיף דין לעניין בשר צלי].

שיעור חמץ

כתב הבי' בשם רבינו יהונתן דשיעור חמץ הוא רביעית לכל אחד ואחד, וכן הביא הרשב"א [דף פא] בשם הראב"ר אבל הרשב"א והריטב"א תמהו ע"ז דכיוון שריביעית חמץ היא השיעור לטיבור ב' סעודות א"ב סגי בזה אף להרבה אנשים, וכן פסק המשנ"ב [ס"ק לה] דסגי רבכיעית. [ועיין עוד להלן (סעיף ז' ביה"ל ד"ה מלא) שהביא שדעת הראב"ר דבכל המשקין בעין שיעור

קנין הלכה

מראei מקומות

רביעית לכאו"א, אבל הרשב"א (דף פ) והריטב"א חלקו עליון, וגם ברמ"ם (פ"א הי"א) מבואר שבין חי ושיכר סגי בב' רביעיות אף למורבים.

סעיף ז'

ביצה חיה

כתב הש"ע שמערכין בביבים חיים, וכן מבואר בגמ' [דף ל.], וכותב הריטב"א שהטעם הוא משומן דזמנין דסועדיין בחן ע"י הדריך.⁷⁸

שיעור עירוב בירק

בשו"ע איתא דשיעור יرك הוא ליטרא⁷⁹, בין חי ובין מבושל, ומכאן תמה השעה"צ [לעיל ס"ק כו] על הפמ"ג שכחוב ששיעורין חי כדי לאכול ממנה מזון ב' סעודות, ושיעור יرك מבושל כדי ללפת בו פת של ב' סעודות, רהרי בסעיף דידן מבואר דבין חי ובין מבושל שיערוו בליטרא.

שיעור עירוב במשקן

כתב הרמ"ם [פ"א הי"א] דין חי שיערוו ב' רביעיות [והינו רביעית לכל סעודה]. ופירושין חי היינו לאפקויין מבושל שימוש ללפת את הפת ושיערוו פחות מ' רביעיות, כן מבואר בגמ' [דף כט.]. עוד נתבאר בגמ' [דף כט:] דשיכר שיערוו בב' רביעיות. ועיין בכיה"ל [ד"ה מלא] שהביא דעת הראב"ר רבעין שיעור הנ"ל לכל אחד ואחר, אבל ברמ"ם מבואר שהשיעור הנ"ל הוא אף למורבים, וכן דעת הרשב"א והריטב"א [דף פ.].

שיעור רימונים ואפרסקים

כתב הש"ע שמערכין בשני רימונים וב חמישה אפרסקים, והיינו משומן שהשיעור קינוח סעודה לב' סעודות. וכותב השעה"צ [ס' קלו] שאמם הם מבושלים [דא אינםقادם לקינוח סעודה] שיעורן כדי לאכול מהם או ללפת בחן.

שיעור עירוב בתפוחים

הכ"י הביא את המודכי [ס"י הפו] שכותב דמה שנקטו בתפוחים שיעור קב מירוי בתפוחי עיר, שאינם נאכלים אלא ע"י הדריך. אמןם כבר ציינו הב"ח והא"ר ועוד אחרים לתוכם [דף כו]: המתחל בע"א ד"ה מאן] שנקטו דמיורי בתפוחים ונגילם ואפ"ה בעין קב.

סעיף ח'

מקור הדין שמערכין לישראל לתרומה ולניר בין הויל וחוי לאחרים, הוא במשנה דף כו.: כמו כן מבואר בברייתא דף ל': שמערנן לנדוול ביה"כ, וכותב רשי' הטעם משומן דחיי לקטנים.

* * * * * ביאורים והערות *

78. ואם ננקוט שבמינו ביבים חיים فهو מוקצה כיוון שאין רגילות לאוכLEN כלל, וכదמוו בשם אחד מגודלי פוסקי זמנינו, או אין מערבן בחן.

79. בוגמ' [דף כט.] אמרו שישערו יرك בליטרא, וכותב רשי' [שם ד"ה עוכלא] שליטרא היא לוג. והרמ"ם [פ"א הי"ב] כתוב שליטרא היא ב' רביעיות שהן חצי לוג.

קנין הלכה

מראוי מקומות

עירוב בחורמה ובחלה

כתב המג"א [ס"ק ט] בשם הכהן ג' שכחיהם אין מערביין בחורמה, כיוון שתורמתה מהורה אינה ראוייה לשום אדם הוואיל וכולנו טמאי מותם.

ולענין לעירוב במא שוחפרש לחלה, כתב המשנה ברורה [ס"ק מו] דנראה שמערביין ומשתתפני, וכוונתו לחלה ח"ל המותרת לכהן שטבל לкриין, והיינו שלא אסרוו לטמא מות⁸⁰ אבל חלה א"י אסורה לטמאי מותם.

עירוב בחדר

כתב המשנ"ב [ס"ק מו]دلענין עירוב בחבואה חדשה שהרשישת אחרי העומר, הדבר תלוי באדם המערב, שאם הוא חושש לפוסקים האוסרים מן הדין ה"ז אסור, ואם איןו יכול רק בתורת חומרא ה"ז מותר, אבל חדש שנגדל בא"י אסור לכל הדעות, אלא שאיןו שכיח ב"כ].

עירוב בדבר שנשבע או נדר לאוכל

לענין מי שנשבע או נדר שלא יכול, יש בויה כמה אופנים:
א] נשבע שלא יכול בכור זו, מערב בה לכוי"ע, שהרי חזיא לאחרים.

ב] נשבע שלא יהנה מכבר זו, الآחרונים דיקו מלשון השו"ע, רסובר שלפי הדיעת הרמב"ם יכול לעירוב בה. ומכתבו הדרישת והא"ר הטעם משום שלא נהכוין לאסור עליו את הכלר אלא דרך הנאה ולא הנאה עירוב. אך הגרא"ה והדרישת כתבו שוגם הרמב"ם מודה שאין מערביין בכיה ג' שאסר על עצמו הנאה.⁸¹

ג] אמר קולם אכילת בכור זו עלי, נחלקו בויה הראשונים, להרמב"ם מערביין בה הוואיל וחזי לאחרוני, ולפי תומ' והרא"ש אין מערביין נדרר שהוא איסור חפצא מיחלף בהקדש, [ובהקדש אין מערביין כיון שאסור לכל העולם]⁸².
וה"ה אם לא אמר תיבת קולם רק אמר בכור זו אסורה עלי באכילה, גם בויה אסרו תומ' הוואיל ונדר הוא איסור חפצא.⁸³

ב'יאורים והערות

80. ואף שכחוב הרמ"א [ס"י תנו ס"ב] בשם מהרי"ז דין נותנן האידנא חלה לשום כהן, וטעמו מושום דחיישין שמא נתחללה את מאמותיו, אין זה אלא חששא בעולם, שהרי בערב פסח נוהגים ליתן לכהן קטן או לכלה שטבל, והש"ך [ס"י שכב] תמה על כך, והמג"א ישב דכין שבუרב פסח יש הרבה חלה המופרשת, אם לא יקח יראה שאינו כהן, וכענין מש"כ תוס' [חולין דף קלג]. ד"ה לבבד. וגם על עיקר חמורת המהרי"ז תמה הגרא"ה, דהא קי"ל שלחותה וחללה דברנן אולין בתר חזקה ולא חיישין שמא נתחללו אבותיו או אמותיו.
81. ולא שיק לומר בויה דמצאות לאו ליהנות ניתנו, זהה נאמר רק לגבי עירובי תחומיין, שאין מערביין אלא לדבר מצוה, אבל לגבי עירובי חזרות ושיחופי מבואות שעושין גם לדבר הרשות, כתב המג"א [ס"ק יא] שאין לעשות באיסורי הנאה, אף שעצם מעשה העירוב הוא מצווה וمبرכין עליו.

ועיין פמ"ג [א"א ס"ק יא] שתמה מס' שוג [ס"א] שעושין לחיזי אשירה הוואיל וממצאות לאו ליהנות ניתנו, ומאי שנא מהא דין משותפין באיסוח"ג.

82. והרמ"א כתב דאם אמר קולם אכילת בכור זו עלי ה"ז אסור לכוי"ע, וכמה אחرونיהם תמהו ע"ז דמנלן לאסור לדעתה הרמב"ם. והגרא"ה מחק תיבות "לכלוי עולם", ועיי"ש בבייה"ל שהביא שוג הרשב"א והריטב"א נקטו שלא גוזרין אותו הקדש, וא"כ גם באומר קולם אכילתון עלי ה"ז מותר.

83. כן כתב הביה"ל [ד"ה ואם] ודלא כהא"ר שחילק בין קולם לבין שאר לשון נדר.

קנין הלכה

מראוי מקומות

ד] אמר קולם הנאת ככר זו עלי, אסור לכל הדעות.

סעיף ט

מקור הדרינם הראשונים שבשו"ע [כבר זו היום חול ולמחר קדוש ואיפכא] הוא בוגם דף לו.

ונתבאר בוגם' הטעם דבאומר היום חול ולמחר קדוש דעירובו עירוב, משום דבזמן בה"ש מספיקא לא נחתא לה קדושה. ולשון הרמב"ם והשו"ע "שבין השימושות עדין לא נתקדשה ודאי", וכחוב בשער הארץ [ס"ק מט] שנראה שנחלה בו הראינום:
 א] הרشب"א [עבדות הקדוש] כתוב שהמקדרש את הכביר לא רצה שתחול עליה קדושה עד שיכנס היום הבא באופן ברור ולא באופן מסופק, ולפי"ז ממשמע שבזמן בה"ש אפשר לאכול את הכביר.
 ב] אך לשון הרמב"ם והשו"ע "לא נתקדשה ודאי" ממשמע שמספק חלה עליה קדושה בזמן בה"ש. וכחוב השעה"צ ממשמע מלשון זו שאסור לאכול את הכביר בזמן בה"ש, ומ"מ לעניין עירוב דרבנן אמרין דמספק לא חלה קדושה [כך לשון הגראי ס"ח], דכוון שלפני בה"ש הייתה הכביר מותרת וגם בכיה"ש אינה אסורה בודאי סני בו לעניין עירוב.

מקור הדרינם האחרונים שבשו"ע בחצר הפתוחה לשני מבואות הוא בוגם' [דף מט].

ויש לבאר כמה פרטי דינים:

א. מה שכחוב השו"ע שם נשתבה החצר עם שני המבואות מותרת עם שניהם, היינו שמותר להוציא כלים ששבתו בבית שבchezir זולכל אחד מהմבואות, [ודלא כחכמים שעשו שמא יבוא ליטלט כלים שהשתבו בבתי מבוי זה אל המבווי האחר].

ב. ומה שכחוב השו"ע שם חצר זולגילה עם שני המבואות הרי היא אסורת בשנייהם, לא נתרפרש בגמרא ככמה פעמים תיחסב רגילה, ועיין לעיל [ס"י שיש ס"א] שהבאו שחתו"ש ציין לדברי הר"ן נדרים [דף מו]. בשם הירושלמי [לענין קנס שקנו שותף בחצר שרגיל להדר את חברו] דרגיל היינו בפעמים. והפמ"ג [ס"י שפה א"א ס"ק ח] הביא זאת, וסיים דעכ"פ בג"פ מיקרי רגיל. עוד הבאו שם את דברי החזו"א שהסתפק אם רגיל היינו בפעם אחת או דבוי נ' פעמים.

אמנם יתכן שגדורי רגיל שונים וזה מזה לפ"י הנושאם.

ג. עוד כתוב החזו"א שכשחתיוו במבווי שאינה רגילה, אין הכוונה שאין רגילים לעבור בו כלל, אלא שבמבווי השני רגילים יותר.

ד. בהק דינה דחצר שלא נשתבה עם המבווי אסורת בו, כתוב הריטב"א [דף נט]: דהיו אף אם חצר זולירבה לעצמה, ולא נאמר בו הכלל שגילה המותרת במקומה אינה אסורת שלא במקומה,⁸⁴ וכחוב הב"מ [ס"י שצבר ס"ו] ובין זה החזו"א [ס"י ב ס"ק י], והובא לעיל [ס"י שוג סע"י לא] שرك בשתי חצירות זו לפנים מזו [זהה במבווי שנחלה לשנים] אמרין דרגיל המותרת במקומה אינה אסורת בדרישת הרגיל שלא במקומה, דיש לבני החצר הפנימיות חזר משלחתם,

קנין הלכה

מראei מקומות

ולכן אינם צריכים את השימוש החצר האחרת. אבל כל חצר וקוקה למבוי, וכך שערבה החצר לעצמה אוסרת היא בمبוי.

כתב המשנה ברורה [ס"ק נח] דכאשר דוחין את החצר שלא נשתפה למבוי שאינה רגילה בו [אם המבוי שרגילה בו נשתף לעצמו והחצר הו לא נשתפה עמו], הכוונה שלא תעבור במבוי זה בשבת. וכך זה כתוב גם בס"ק נת בהא דכופין על מדרת סדום, שכופין אותה לעبور במבוי שלא נשתף והוא אסור בלואו הכא. והחו"א [ס"י צה ס"ק יז] הביא את דבריו הנובי [תניא ס"י לט] שהאריך בדין אלו, דפעמים אסורים רק בהשתמשות ופעמים אסורים גם בהילוך. והחו"א עצמו נקט [שם וכן בס"ק כ] דמסתימה הפסקים משמע שכל הנק סילוקים אינם אלא סילוקים מהיות בעלי זכות טلطול שם, אך עצם השימוש והטלטל לא נאסר עליהם כלל.

סימן שפז

בבריתא דף עא: הובאה מחולקת ר"מ וחכמים, דר"מ מציריך עירוב בחיצירות ושיתוף במבוי כדי שלא לשכוה תורה עירוב מן התינוקות, וחכמים אומרים או מערבין או משתפיםין.

ובבואר מה שמן הדין גם ר"מ מודה שלא בעין תרתי, אלא בשיתוף בלבד סני וכן בעירוב בלבד סני, אך חיש שמא תשכח תורה עירוב מן התינוקות ולבן הצורך תרתי, וחכמים לא חישו להכוי, וכן לשיטותם סומכין על שיתוף לחוד, א"ג על עירוב לחוד. ופלגנו אמראי בוגרמא אם מחולקת ר"מ וחכמים נאמרה רק בגין, אבל אם עושה שיתוף בפתח מודה ר"מ סומכין על השיתוף וא"צ לעرب בחיצירות, או אפילו, שהמחולקת היא בפתח, אך בין מודה חכמים שאין סומכין על השיתוף במקומות עירוב. עוד נחלקו בגמ' במאן הלכתא, דר"י אמר רב הילכה בר"מ, ור"ה אמר מנהג בר"מ ור"ח אמר נהגו העם בר"מ.

להלכה: נחלקו בורה הראשונים:

[א] הרמב"ם [פ"א הי"ט] והרשב"א [עבוה"ק שער ד פ"ו] פסקו בר"מ דין סומכין על שיתוף במקומות עירוב, שלא תשכח תורה עירוב מן התינוקות, אבל אם שיתפו בפתח ה"ז מועיל אף במקומות עירוב וא"צ לעرب בחיצירות כלל. וכתב הרמב"ם הטעם שם שיתפו בפתח מהני, הוא מושם שהתינוקות מכורין בפתח [ופירש הוב"י הויאל והפת הוא חי נפש]. והרשב"א כתוב הטעם דכיוון שהתינוקות רואים שטרחו לעשות שיתוף מעולה יותר, בפתח שלימה ובשאר אוכליין, שכן יהא להם היכר שלא לשכוה תורה עירוב.⁸⁵ וכתב הרשב"א והובאו דבריו במא"ב [ס"ק ג] דמה רמהני גם לר"מ אם שיתפו בפתח הוא רק באופן שננתנו פת שלימה וגנתנו בבית שבחצר כדיני עירובי חיצירות, Dao נמצוא שהשיתוף הזה כולל בתוכו גם עירוב.⁸⁶

[ב] שיטת הרא"ש והטור דקי"ל בחכמים סומכין על שיתוף במקומות עירוב אף אם שיתפו בגין ובשאר אוכליין.

ב"יאורים והערות

85. מלשון הרשב"א נראה דחוק על הרמב"ם, שהרמב"ם כתב שאין התינוקות מכיריים بما שנעשה במבוי א"כ נעשה בפתח, דרי בזה שיוודע להם ששתפו במבוי וכבר לא תשכח תורה עירוב, ומהרשב"א נראה שהתינוקות מכיריים بما שנעשה במבוי, והם יודעים שעשו שיתוף, אך עלולים לשכוה בלבד שיתוף יש גם דין עירוב, ורק כאשר עשו שיתוף בפתח שלימה אז ניכר להם שטרחו לשיתף באופן שהיה בו גם תורה עירוב.

86. החזו"א [ס"י צ ס"ק טז] כתב לנו רה דרואה דלפי הרמב"ם סומכין על שיתוף אף אם הניחתו בחצר ולא בבית, ונראה דכוונתו אף כמשמעות בפתח, דא"צ ליתן בו כל דיני עירוב ולהניחו בבית.

קנין הלכה

מראוי מקומות

והנה הב"ז נקט שיש מחלוקת נוספת בין הרמב"ם לבין הר"ש והרא"ש ועוד הראשונים, והוא בבואר עיקר הדין דסומכין על שיתוף במקומות עירוב, שהרמב"ם נקט בכך שסומכין על השיתוף הרי זה מועיל אף אם לא עירבו כל חצר עצמה, דמוכח השיתוף מותרים גם להוציא מהבתים לחצר, ואילו ר"ש והרא"ש נוקטים דrok אם כל חצר עירבה לעצמה או נאמר הרין דסומכין על שיתוף במקומות עירוב, שיכל לטלטול גם מחצר לחצר אף שלא עירבו בין החצרות, אבל אם לא עירבה כל חצר בפ"ע אין השיתוף מועיל כלל להתרIOR לטלטול מהבתים לחצרות.

אמנם ה"ח ושאר אחרונים חלוקו על הב"ז, דין משמעות כל בדבורי ר"ש והרא"ש לומר כן, ואדרבה, אם עירבה כל חצר לעצמה וגם עשו שיתוף, מותרות לטלטול מחצר לחצר גם לפי ר"מ, דו עיקר תקנת עירוב ושיתוף, שתערוב כל חצר בפ"ע ואח"כ ישתתפו במובן, ועוד דהא לא תשתחבה תורה עירוב מן התינוקות דהא עירבו בחצר, ומותר מעתה לטלטול מחצר לחצר אף שלא עשו עירוב בין חצר לחצר, דהשיטוף מחייב, כ"כ ר"ש והריטב"א. וסביר הרא"ש לדלה'ה סומכין על שיתוף במקומות עירוב אף שלא עירבו כל חצר בפני עצמה, ומכך השיתוף מותר גם לטלטול מהבתים לחצר.

וטעם הדין ששיתוף בין יועל גם במקומות עירוב יותר לטלטול גם מהבתים לחצר, כתוב הגרא"א [ס"י טז] שהוא מטעם מינו, דמיינו שהਊיל השיתוף לעשות את כל החצרות לחצר אחת הਊיל נמי לעשות את כל בתיה החצר בביה אחד, וכ"כ הפמ"ג [מ"ז ס"ק ב], והחו"א [ס"י צ ס"ק טז] כתוב וזה דכיוון דעשנו כולם מעשה שיתוף נתפרנס איסור הוצאה מרשות ולא הצריכו עירוב עפ"ל.

להלפת: השו"ע הביא בסתמא את דעת הרמב"ם הפסק שבין אין סומכין על שיתוף במקומות עירוב, אך בפתח סומכין⁸⁷, ולදעת הרמב"ם היינו דאם שיתפו בפתח ה"ז מתייר אף להוציא מהבתים לחצר אף אם לא עירבו בחצרות כלל. ובתוור "יש אומרים" הביא השו"ע את שיטת ר"ש והרא"ש כבפי הכתנת הנ"ל, שהם מחייבים ונוקטים דאך כשבועשה שיתוף שסומכין עליו במקומות עירוב מ"מ בעין שתערוב כל חצר בפני עצמה. [ולפי ה"ח ושאר אחרונים אין שיטה כזו, ומושמע שכן הסכים הבה"ל].

הרמ"א פסק כהרא"ש והטור שאף בין סומכין על שיתוף במקומות עירוב. ופשטות דזה אף כשאינו נותן את השיתוף בביתו שבחצר אלא בחצר עצמה. וכותב החזו"א [ס"י צ ס"ק טז] דיש להקל בשיטה זו.

ומנהג שנחנו באשכנז הוא לעשות שיתוף בפתח ולהתנהו בבית הכנסת [שדינו בחצר ולא כבית דירה, דאינו ראוי לדירה מוחמת קדושתו], ולא נהגו לערב בחצרות כלל.⁸⁸

ויש קהילות שנחנו כהרמב"ם כմבואר בש"ת דבר שמואל [הובא בשערו תשובה], עי"ש שכותב שא"א לעשות שיתוף בשמן אם רוצחים לסמוך עליו במקומות עירוב. והרשכ"א כתוב שנחנו לעשות שיתוף ועירוב, ושניהם בפתח ולהניהם בביתו שבחצר.

בדבורי הרמ"א בביאור המנהג שעושין רק שיתוף ולא עירוב

כתב הרמ"א דנראה דומה שנחנו להקל בשיתוף לחוד⁸⁹ הוא משומם שהמנาง הוא שבל בית מביי העיר נתן כמה לשיתוף, וזה

—————
ביאורים והערות
—————

87. וליעיל הבאנו שהרשכ"א הזכיר ליתן את הפת בביתו שבחצר, ושתאה פט שלימה, כדין עירוב, והחו"א נקט בדעת הרמב"ם דא"ץ ליתן את הפת זוקא בביתו.

88. מנהג זה הוא ע"פ הרא"ש וסייעתו שפסקו דסומכין על שיתוף אף בין, א"נ אף לפי הרמב"ם וע"פ מש"כ החזו"א שגם להרמב"ם א"ץ ליתן את העירוב בביתו דירה.

89. והקשה המשנ"ב [ס"ק יא] דלכוארה טעם המנהג פשוט הוא, שהרי עושים שיתוף בפתח, ובזה גם להרמב"ם והשו"ע מהני השיתוף במקומות עירוב. ותירץ שהרמ"א בא לבאר למה המנהג שלנו מועיל גם לדעת ה"י"א שבשו"ע הסוברים שאף כשיתתפו בפתח זה מועיל אם

קנין הלכה

מראei מקומות

מועיל בתורת עירוב ושיתוף יהד, משא"כ בזמן הנגמר שבל חצר עירבה בפני עצמה ורק בית אחד מהחצר נתן לשיתוף, בזה אין השיתוף כולל גם עירוב ולכון הוצרכו לשיתוף ועירוב.⁹⁰ אמן לכאורה דברי הרמ"א צריכים ביאור, כיון שהמנוג הוא שנותנים את השיתוף בבית הכנסת שאין ראוי לדירה מוחמת קדושתו, א"כ אין זה כולל גם עירוב, עירוב צריך להיות נתן בבית שבחר.

המשנה ברורה [סומ"ק יב] כתוב [אחרי שהביא את קשיות הלבוש על הרמ"א] ריותר טוב לומר בפירוש בזמן הנחת השיתוף שמנינו גם לשם עירוב,⁹¹ שבזה יוצא לכוי"ע כמובא בריטב"א. והחו"א [ס"י צ ס"ק ז] תמה על דבריו כמו שהקשינו לעיל, הריטב"א אידי בשנותן את השיתוף בבית ולא בשנותן בבית הכנסת שודיעו בחצר, אלא כתוב החזו"א דהעיקר הוא שאנו סומכין על שיתוף אף שלא עירבו החיצרות לעצמן.

האם יש חשש ברכה לבטלה כשמברך גם על העירוב

בגמרא [דף עב] אמר ר' יוחנן נהנו העם כר' מאיר, והיינו שנחנו להחמיר ולהזכיר גם עירוב בחיצרות מלבד השיתוף. והביאו תום' [דר' נהנו] מהגמ' [תענית] דלשון "נהנו" מורה שאין מוריין כנ, אך אין מוחין ביד מי שנוהג כנ, והקשו תום' דכיוון שר' מאיר מה שייך לומר אכן מוחין ביד מי שמחמיר כר"מ לעשות עירוב ושיתוף. ותייחסו דהיה מקום למחות בעדים משום חשש ברכה לבטלה, קמ"ל דאי מוחין.

והב"י הביא בשם השובות אשכנזיות [זהיא תשובה מהר"ם דפוס פראג ס"י פט] דכיוון שאין מוריין לעשות גם עירוב ודי בשיתוף לחוד, لكن מי שעושה שניהם מביך ברכה לבטלה. וכן כתוב גם הרמ"א אחרי שביאר דישיתוף שלנו עדיף משיתוף שנעשה בזמן הנגמר, רמי שיברך על העירוב هو ברכה לבטלה, ולכאורה הדברים דלא כתום' הנ"ל [דף עב].

וכתיב החזו"א [ס"י צ ס"ק ב] דנראה דמה אכן מוחין ביד אלו שנוהגין כר"מ ומברכים על העירוב, היינו דוקא כשנוהגים כר"מ בחומרתו ובקלותיו, אבל אם לפעמים מקלין כרבנן אין להם לעשות כר"מ בשום פעם כמובא בשו"ע [אווח ס"י לרג], ולכון לדין שנוהגין כרבנן אם יברך על העירוב הוא ברכה לבטלה, וכמיש"כ מהר"ם בתשובה המובאת בב"י.

מרקם שגם לפ"י הרמ"ם סומכין על שיתוף בין במקום עירוב

נתבאר לעיל שהרמ"ם פסק כר"מ וכמאנ רס"ל דברין פליני, אך בפת גם לפ"י ר"מ סומכין על שיתוף. והנה ר"מ אמר דהא דלא סנו בשיתוף ובגי נס עירוב הוא שלא תשכח תורה עירוב מן התינוקות, ומשמע מזה שמעיקר הדין גם לר"מ היה צריך להועיל שיתוף בין במקום עירוב, ויש מזה שתי נפק"מ לדינא.

א] שיתפו במכוון בין ועירבו כל חצר בפני עצמה, ושכח אחד מבני החצר ולא עירוב, נתבאר במשנה [דף עג]: שהעירוב כשר,

————— ביאורים והערות —————

לא עירבו בחיצרות.

90. והמשנ"ב [ס"ק יב] הביא שהלבוש הקשה מൻין שזמן הגמ' לא נתן כל אחד מהבתים חלק לשיתוף. ועוד שגם כשנתן רק בית אחד הוי זיכו את השיתוף לכל בני המבוי. [על קושיא הדינין תירץ האבן העוזר ד"ל של לא היה שיעור גונגות לכל בית מבעלי החיצירות, וכגון מבוי שהיו בו חמיש חיצירות ובכל חצר ארבעה בתים, אם רק בית אחד מכל החצר נתן לשיתוף שיעור גורגרת נמצא שהחי הגורגורות לעשרים בתים].

91. לשון המשנ"ב הוא שבזמן הנחת העירוב יאמר שהוא גם לשם שיתוף, אך החזו"א כתוב דעת' איפכא, שבזמן הנחת השיתוף יאמר שהוא גם לשם עירוב.

קנין הלכה

מראוי מקומות

וכן פסק הרמב"ם [פ"ה הי"ג]. והטעם מבואר לעיל, דמן הדין סגי בשיתוף להתריר גם את הטלטל מhabתים לחיצות וכל הא דמצריכין גם עירוב בכל חצר הוא שלא תשתחה תורה עירוב, והכא שעירבו בחצר וرك אחד שכח ליתן חלקו, לא חישין רתשתחה תורה עירוב.⁹²

ב] כתוב הרמב"ם [פ"ה הי"ד ומ庫רו בירושלמי פ"ו ה"ח], והובא ב מג"א ובביה"ל: נשתתפו במביי [פירוש כיין] ושכחו כלון לערב החיצות [פירוש שלא עירבו כל חצר בפני עצמה], אם אין מקפידין על פרוסתן סומכין על השיתוף בשבת הראושנה בלבד, ואין מטורין להן דבר זה אלא מרוחק. ופרש הביה"ל הכוונה שאם אחד שאל מהברור פרוסת פת נתון לו. ומאמר הביה"ל דמטעם זה מקלין לראותו כאילו כולם הם שותפים בפת, וזה כאילו עירבו. [זהו א' (ס"י ז' ס' ק' כב) דין לפרש כוונת הביה"ל שהם אינם מקפידין מליין פת לשם עירוב, hei כאילו נתונה לעירוב, אמנם עי"ש שכח דלא משמעו כן בירושלמי]. גם בזיוור זה טעם הקולא הוא משום שמן הדין סגי בשיתוף לחור, וככלעיל.

האם סומכין על עירוב במקומות שיתוף

כל מה שכתנו עד כאן הוא לענן אם סומכין על השיתוף במביי שלא להזכיר עירוב בחיצות. ויש בעין זה נידון נוספת, אם סומכין על עירוב בחיצות שלא להזכיר שיתוף במביי, והינוadam החיצות פתוחות זו לו, האם מミלא מותר גם להוציאו כלפי בית מהחיצות למביי, שהרי כבר נעשו החיצות בחצר אחת עי' העירוב שביניהם, או הדחיציבו גם שיתוף.⁹³

והנה בגמ' [דף עא]: אמר ר' מאין סומכין על עירוב במקומות שיתוף, וחכמים חלקו ואמרו דסגי באחד מהשנים, או מערכין בחיצות או משתתפים במביי.

והנה לפי הרמב"ם והרש"א שפסקו לר"מ אך נקטו שכאשר משתתף בפת מודה לר"מ דמהני השיתוף במקומות עירוב, יש מקום לדון אם ה"ג כשיירבו החיצות זו עם זו יועיל במקומות שיתוף, שהרי מערכין בפת. אכן ברשב"א (עבודת הקודש) מפורש שאין זה מועל, ואoil לשיתפו שכחדר מהה שמעועל שיתוף בפת גם לר"מ והוא משום שתינוקות יראו שטרחו לעשות שיתוף מעילאי שלא מן הדין, שמן הדין סגי בשאר אוכליין והם מטרחו לעשות פת, וזה שיך רק בשיתוף מבוי ולא בעירוב בין החיצות. אך לפי הרמב"ם שנקט שהטעם ששיתוף בבית מועל הוא משום שתינוקות מכירין בפת ה"ג ייל' דכשיירבו בחיצות בינהן התינוקות מכירין בפת. והיש"ע נקט שסומכין על עירוב, ומ庫רו בטו. אכן הגאון יעקב נקט שוגם לפ' הרמב"ם אין סומכין על עירוב במקומות שיתוף.

ולදעת הרא"ש סיעתו דקי"ל כחכמים, סומכין גם על עירוב במקומות שיתוף, וכן פסק הרמ"א.

ביאורים והערות

92. משא"כ אם שכח אחד מבני מבוי ולא נשתחף שאין שיתופם חל, והטעם משום שאף שכח עירבה לעצמה, אין זה מועל כלל לשיתוף, ולכן אם אחד מהן לא נשתחף בטל השיתוף.

93. אך פשטות שם כל חצר עירבה בפ"ע ולא עירבו החיצות בינהן דין זה מועל כלל לשיתוף, שהרי עניין השיתוף הוא לאחד את כל דיני המביי, ואם לא עירבו החיצות בינהן אין הם מאוחדים ופשיטה דבעין שיתוף.

שאלות חוזה על החומר הנלמד בחודש חישון תשע"פ
או"ח הלבבות עירובין ס"י שפב – שפו
מיוסדות על טור ובי"י, ש"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב שע"צ וביאוה"ל

סימן שפב סעיף א

- א. האם דירת עכו"ם אוסרת על ישראל, באופןים דלהלן ;
1) כישר רק בית אחד של ישראל?
2) כישר רק בית אחד של ישראל ויש שם כמה אנשים שאוכלים כל אחד בפני עצמו?
3) כישר רק בית אחד של ישראל ובו שתי חדרים?
4) כישר שני בתים של ישראלים?
5) כישר שני בתים מהתגוררים בהם אב ובנו הסוככים על שולחנו?
6) כישר שני בתים מהתגוררים בהם אב ובנו המקבלים פרס ממוני?
ב. באופן שהנכרי אסור על הישראל ;
1) האם מותר לטלטל בחצר גופא או במבו' כלים שבתו שם?
2) מה הטעם שאינו מועיל לנכרי בטל רשותו לישראל?
3) והאם מועיל שהישראלים יבטלו רשותם לנכרי?
ג. 1) למה מועיל לשוכר הבית מהעכו"ם?
2) האם מהני שאלת מהעכו"ם?
3) האם מהני שיתנו העכו"ם מתנה לישראל?
ד. 1) האם השכירות מן העכו"ם צריכה קודם עשיית העירוב והברכה או שמעיל גם
את"כ, לכתילה ובדיעבד?
2) האם אפשר להזכיר דין זה מהא דס"ז אדם שכר מהעכו"ם בזמן ידוע, כשהילה הזמן
צריך לחזור ולערוב, ומהות דין דאי' לשוכר אחורי עשיית העירוב?
3) האם אפשר להזכיר דין זה מהא דס"י שפג דמボא רשותה שעשוין קודם השכירות
נתבטל כשבא העכו"ם?
ה. ישראל שהשាល או השכיר ביתה לעכו"ם ;
1) בשבועה"ב עצמו דר שם עם העכו"ם - האם העכו"ם אוסר עליו או על אחרים, ומה
הטעם?
2) ומה הדין כשאין הישראל יכול לסלוקו?
3) בשבועה"ב עצמו אין דר שם, רק השכירו לישראלים אחרים וגם לעכו"ם, האם העכו"ם
אוסר עליהם, ומה התעם?
ו. כשabitת הוא של הנכרי, וישראל שכרו ממנו וגר עמו שם, האם שכירות הבית מועיל גם
לשכירות העירוב ;
1) כישר לנכרי חדר מיוחד?
2) כשאין לנכרי חדר מיוחד?
ז. ישראל שיש לו שני בתים בחצר, ובחצר יש גם נכרי שדר שם בביתו, והישראל השכיר בית
אחד לישראל אחר ויש לו שם תפיסת יד ;
1) האם הישראלים צריכים לערוב ביניהם?
2) האם הם צריכים לשוכר הבית מהעכו"ם, ומה התעם?

סעיף ב

- ח. האם מועיל שיבטלו הישראלים רשותם לאחד מהם כדי שייחשב יחידי אצל הנכרי, והוא
יהיה עכ"פ מותר לטלטל, ומה התעם?

סעיף ג

- ט. שתי חיציות הפתוחות זו לזו עיי' חלון או פתח, ואין להם דרישת רגל זה על זה, ובחצר
אחד דר נכרי ובחצר אחר דרים שני ישראלים או יותר, והישראלים ערבו ביניהם ;
1) האם מותרים להכנס ולחוץ מהצר זו לזו דרך חלון שהוא מעלה מעשרה או מעלה
מהគותל, ומה התעם?
2) האם מותרים להכנס ולחוץ מהצר זו לזו דרך חלון שהוא למטה מעשרה או דרך
הפתח, ומה התעם?
3) האם מותרים להכנס ולחוץ מהצר זו לזו דרך המבו', כשפתחיהם יוצאות למבו'
אחד וכשפתחיהם יוצאות למבו' אחר, ומה התעם?

4) מה הטעם שבאופן המותר אין צריכים לשוכר מהעכו"ם?

סעיף ד

- ד. השוכר מן הנכרי;
1) האם צריך לפרש שהוא להתייר הטלטול;
2) והאם צריך לחותום חוזה על השכירות, ומה הטעם?

סעיף ה

- א. השוכר מן הנכרי;
1) האם צריך לשוכר דוקא בשווה פרוטה?
2) האם מותר לשוכר ממנו בשבת, ומה הטעם?
3) באיזה אופן משלם לו כושוכר ממנו בשבת?

סעיף ו

- ב. השוכר בית מון הנכרי לזמן קצר;
1) האם יכול הנכרי לחזור בו?
2) לדעת רשיי, אם הנכרי מחזיר הדמים האם יכול לחזור בו?
ג. השוכר בית מון הנכרי ללא זמן קצר;
1) האם יכול הנכרי לחזור קודם שבת ראשונה?
2) האם יכול לחזור אחר שבת ראשונה כשמחזיר הדמים?
3) והאם יכול לחזור אחר שבת ראשונה כשאינו מחזיר הדמים?

סעיף ז

- ד. אם שכר הבית מהנכרי לזמן ידוע, וכלה זמן השכירות;
1) אם אין הנכרי חוזר בו, או שאומר לו שהוא מסכים גם על להבא, האם צריך לחזור ולשוכר?
2) כשהוחזר ושוכר, האם צריך לחזור ולערב, ומה הטעם?
3) ומאי שנא מנסתם הפתחה בחול וונפתח בשבת דהעירוב חוזר וניעור?
טו. שכר הבית מהנכרי ומה הנכרי והנין יורש שאינו מסכין לשכירות או שמסכין לשכירות,
האם השכירות נמשכת;
1) כשהשכרו לזמן ידוע ובתווך הזמן?
2) כשהשכרו סתמא לא לזמן ידוע?

סעיף ח

- טז. שכר הבית מהנכרי ואח"כ השכירו הנכרי לאחר, האם השכירות שלו נמשכת;
1) כשהשכרו לזמן ידוע?
2) כשהשכרו בסתם והחזיר הדמים וכשלא החזיר הדמים?
3) ומה הדין כשהנכרי מכרו לאחר?

סעיף ט

- יז. חמשה ישראלים הדרים בחצר;
1) האם צריך כל אחד לשוכר מהנכרי או כאחד שוכר ממנו הותרו כולם, ומה הטעם?
2) והאם צריכים לערב יחד קודם השכירות או עדיף אחר השכירות?

סעיף י

- יח. האם מועיל להנין לפני נכרי דמי שכירותו בעל כרחו, ומה הטעם?

סעיף יא

- יט. כשהנכרי מוחה;
1) האם אפשר לשוכר בביתו מאשתו או מאחד מבני ביתו?
2) והאם אפשר לשוכר משכирו ולקיתו או מאחד המשרתים, ומה הטעם?

סעיף יב

- כ. באופן שהנכרי אינם רוצה להשכיר לו ביתו ואחד מתקרב אליו שישאל לו רשותו להנין
שם איזה חפץ;
1) מה הטעם שמוועיל?

- 2) האם צריך להניח שם החפץ או שיכול לסלקו?
- 3) והאם צריך שישכיר הבית לישראל, ומה הטעם?
- 4) כשהזהה תקרב איןו מבני החצר, האם צריך שכירות ועירוב לדעה ראשונה, והאם צריך עירוב לדעה שנייה?

סעיף יג

- כא. אם יחד לו מקום בבית שימושיאל לו, האם הוא כשלוחו;
- 1) כישיש לו רשות להשתמש במקום שיחד לו או שיש לו רשות לסלק את ישראל?
  - 2) כשאין לו רשות להשתמש במקום שיחד לו ואין לו רשות לסלק את ישראל?
  - 3) והאם יש נפק"מ אם מנעו בהדייא מה השתמש בכל הבית?
  - 4) ומה הדין אם הרשו בכל הבית?

סעיף יד

- כב. שכרו משכירו ולקיתו;
- 1) כשהשכרו לזמן וסילקם מהיות שכירו ולקיתו או שמו ותיק זמן השכירות, עד מתי מותרים?
  - 2) ומה הדין אם שכרו ממנו סתם וסילקם מהיות שכירו ולקיתו, ומה הטעם?
- כג. אם שכר הבית מגובר המלך;
- 1) מה הדין כשהנסתלק לגמרי מן המלך?
  - 2) ומה הדין כשהנסתליך רק מן הגוזבות ועדין מקבל משכורת מהמלך?
- כד. 1) האם יש ליוזר לכתילה שלא לשכור משר העיר או משרותיו ללא זמן קצוב, ומה הטעם?
- 2) וכמה שיעור הזמן שאפשר לשכור ממנו?

סעיףטו

- כה. אם יש חוזה מביתו עוד בית שדרים בו ישראל ונכרי, מה צריך לעשות אתם כדי שלא יאסרו עליו;
- 1) כאשר יש לכל אחד מהם חדר בפני עצמו ואין רשאי להשתמש בחדר המယוד לשני?
  - 2) כאשר יש להם רשות להשתמש בחדר המယוד לשני?
  - 3) ומה הנידונו בזוה?
- כו. ומה הדין כששני נכרים דרים באותו בית;
- 1) כשהם בחדרים נפרדים?
  - 2) כשדרים בשותפות בכל הבית, או שיש להם חדר אחד שיש רשות לשניהם להשתמש בו?

סעיף טז

- כז. אם יש בבית הנכרי חמישה שכירים או לקוחות ישראלים;
- 1) האם אוסרים זה על זה, ומה הטעם?
  - 2) והאם אוסרים על בני החצר, ומה הטעם?
  - 3) ומה הדין אם כל אחד אופה בחדרו, ומה הטעם?
  - 4) וכשהScarו שני ישראלים דירה מעכו"ם, האם אוסרים זה על זה, ומה הטעם?

סעיף ז'

- כח. שתי חצרות זו לפנים מזו, ודריסט רגלים של הפנימיים דרך חצר החיצונה, متى צריך לשכור מן העכו"ם והאם צריכים לערב החיצונה עם הפנימית, ומה הטעם;
- 1) כשישראל ונכרי בפניםית וישראל בחיצונה?
  - 2) כשישראל ונכרי בחיצונה וישראל בפניםית?
  - 3) כשהנכרי בפניםית ושני ישראלים בחיצונה - בבית אחד או בשני בתים?
  - 4) כשהנכרי בפניםית וישראל אחד בחיצונה?

סעיף יט

- כט. נכרי שהשכר ביתו לנכרי אחר, האם יכולים לשכור מבעל הבית;
- 1) כשהשאר לו שום תפיסה בבית?
  - 2) כשהלא נשאר לו שום תפיסה בבית ויכול המשכיר לסלקו תוך זמן?
  - 3) כשהלא נשאר לו שום תפיסה בבית ואין המשכיר יכול לסלקו תוך זמן?
- ל. כשהשאר לבעל הבית שום תפיסה בבית;
- 1) האם צריך שנייה שם כליו או סגי שיש לו רשות?
  - 2) והאם יכול לשכור אז גם מהשוכר?

לא. איש אחר שיש לו תפיסה ביתית;

1) האם יכולים לשכור מمنו?

2) והאם צריך שינוי שם כליו או סגי ביש לו רשות?

סעיף יט

לב. חצר שיש בו שני בתים, בית אחד פתוח לחצר זו ודרים בו ישראל אחד ונכרי, ובית שני איינו פתוח לחצר זו אלא לאחרת ודר בו ישראלי שני, וחלוות בין שני הבתים;

1) האם מותר לישראל השני לטלטל מביתו דרך החלון לבית الآخر ומשם לחצר עיי' עירוב, ומה הטעם?

2) ומה הדין לטלטל רק מביתו לבית חבירו עיי' עירוב?

3) והאם מועיל אם ישכוו שניתם הרשות מהעכו"ם ויערכו ביניהם?

לג. באופן הנ"ל, כשייש פתח פתוח בין שני הבתים;

1) באර דעות הראשונים האם מותר לישראל שני לטלטל דרך הפתח לבית השני ומשם לחצר, ומה הטעם?

2) איך נקבעו להלכה?

סעיף כ

לד. חצרישראלים ונכרי דרים שם, ובין בתיהם הישראלים יש חלוות או פתחים שעירבו ביניהם דרך החלוות או הפתחים;

1) האם מותרים להוציאו מבית דרך החלוות או הפתחים שביניהם?

2) והאם מותרים להוציאו מבית דרך פתחי הבית ואויר החצר, ומה הטעם?

לה. ספרינה שיש בהישראלים רבים ונכרים, איזהו יהיו מותרים לטלטל שם;

1) באופן שכל הישראלים אוכלים בחדר אחד?

2) באופן שיש להם חדרים מיוחדים?

3) כשהמחיצות אינן קבועות רק לצניעות?

4) ומה הדין כשהם בספרינה פחות משלשים יומם?

5) והאם סגי לשכור מהנכרי בעל הספרינה או שצורך לשכור מכל הנכרים בספרינה?

סימן שפג

לו. נכרי הדר עם שניישראלים בחצר אחד, והלך הנכרי מביתו לפני שבת, ו חוזר בשבת;

1) האם אמרין הויאל והותר למקצת השבת הותר לכל השבת?

2) ומאי שנא משתי חצירות שעירבו פעמי' אחת לשנה עיי' פתח שביניהם ונסתם הפתעה בחול ונפתח בשבת?

לו. באופן הנ"ל כשבא הנכרי בשבת;

1) האם מועיל לשכור ממו בשבת?

2) ומאי טעמא אינו דומה למקרה וממקרים?

3) ואחרי ששכוו ממו, האם מותר לשני הישראלים או רק לאחד?

לה. באופן הנ"ל כשמת הנכרי באותו היום;

1) האם צריך לשכור מן היורשים?

2) והאם מועיל לבטל אחד לחבירו?

3) והאם יש נפק"ם אם עירבו מבועוד يوم או לא עירבו?

4) ומאי שנא מישראל שלא עירב עםם שמות בשבת, שעירובן קיים?

לט. 1) מה הדין אם כבר שכוו מהנכרי מבועוד יום?

2) ומה הדין כשהיה הנכרי כאן מבועוד יום ולא רצה להשכיר מבועוד יום עד שחשיכה והשכיר אח"כ או שמתי?

סימן שפג סעיף א

מ. נכרי שבא להתאכسن בבית שבחצר, האם אוסר, ומה הטעם;

1) כשנכנס שלא ברשות?

2) כשנכנס סתמא?

3) כששאל או שכר ממו חדר להתאכسن?

4) כשהנתארח אצלם ברשותם מבלי שאלת או שכירות?

מא. נכרי שיש לו חוב על הבית ונכנס לבית, האם מיקרי ברשות;

1) כשנכנס לדור בקביעות بعد חובו?

2) כשנכנס להתאכسن بعد חובו?

מב. באર דברי השו"ע כאן גבי כניסה ברשות - בשאלת או בשכירות - כשהאינו רגיל לבא, מהא דפסק הרמ"א בס"י שבディישראל שהשair ביתה לנכרי אינו אסור עליו?

סעיף ב

מג. אנשי חיל המלך שנכנסו בבתי היהודים, האם אוסרים;

1) אם יש שם לבעלי הבתים כלים שאסור לטלטלים?

2) אם אין שם לבעלי הבתים כלים שאסור לטלטלים?

מד. 1) ומה הדין כשהנכדים שלא ברשות הפקידים?

2) ומה הדין כשהפקידים משנים מחוק המלוכה?

סימן שפה סעיף א-ג

מה. צדוקי שאינו מחייב שבת בפרהסיא או כל מי שאינו מודה בעירוב;

1) האם מועיל אם נוטן חלקו בעירוב?

2) והאם מועיל שיבטל רשותו?

מו. אלו דלהן, האם דין בעכו"ם לעניין אם מועיל ביטול רשותם או שצרכייהם להשair מהם;

1) צדוקי המחייב שבת בפרהסיא?

2) קראים בזמננו?

3) כותוי?

4) ישראל מומר לע"ז - בפרהסיא או בצענua?

5) ישראל מומר לחל שבתות בפרהסיא ורגיל בעון זה?

6) ישראל מומר לחל שבתות באיסור דרבנן ובאייסור מוקצה?

7) ישראל מומר לחל שבתות באיסור דרבנן ובאייסור מוקצה?

8) ישראל מומר לחל שבתות בצענua או שלא בפני אדם גדול?

9) ישראל מומר לשאר עבירות - להכעיס או לתיאבון?

סעיף ד

מז. ישראלים בני חצר אחת שערכו לכל השנה ואח"כ המיר אחד מהם;

1) האם אמרין דכיוון שהותר לכמה שבתות לפני שחמי, הותר לכל השנה, ומה הטעם?

2) כשהמיר באמצע שבת, האם אמרין כיון שהותר למקצת שבת הותר לכל השבת?

3) אם יש למומר פתח אחר פתח לשכונת הנכרי, האם אסור, ומה הטעם?

4) כמה בעין שיהא שיעור הפתח?

סימן שפו סעיף א

מח. שיתופי מבואות;

1) האם צרכיים דוקא פת או דאפשר גם במיניהם מאכל אחרים?

2) האם יכולים ליתן השיתוף בחצר או בבית שאין בו ד' על ד'?

3) האם יכולים ליתן השיתוף בביתם?

4) האם יכולים ליתן השיתוף בבית ג'?

5) החצר שמניחין בו השיתוף, האם צריך גם הוא לתת חלקו?

סעיף ב

ט. שלשה מבואות הרחוקות זו מזו וביניהם מפסיק מקום האסור בטלטול;

1) האם יכולים להשתתף יחד, ומה הטעם?

2) האם יש נפק"ם אם דלעתותיהם נועלות או פתוחות?

נ. כששכרו מהנכדים את הרשותות שבין המבואות ותיקנוו כדין, האם יכולים להשתתף בינויו;

1) כשלעתותיהם פתוחות?

2) כשלעתותיהם נועלות?

3) כשלעתותיהם נועלות ויש להם רשות פתוחה בכל עת שירצוו?

נא. 1) באופן הניל, כשהשנת תפוי יחד ותיקנו המבואות בלחי וקורחה, האם אלו שלא השתתפו אסרים עליהם, ומה הטעם?

2) עיר המוקפת חומה, האם נחשבת כחצר של רבים?

סעיף ג

nb. היה משותף עם שכניו בסחרורה, לזה בין ולזה בשמו או בשני ככורות לחם;

- 1) האם דבר זה מהני לשיתוף כשהשchorה בשני כלים?
- 2) ומה הדין כשם בכל אחד?
- 3) ובאיזה אופן מהני אפיי בשני כלים?

סעיף ד

ג. האם צריך דוקא מאכל אחד מכולם כדי להשתתף או גם כמה מיני מאכל מצטרפין?

סעיף ה

- ד. האם מערבין בדברים דלහלו, ומה הטעם;
- 1) תבלין?
  - 2) פולין יבשים?
  - 3) בצלים?
  - 4) כמהין ופטריות?
  - 5) חיטין ושורין חיים?
  - 6) ירקות - חיים, מבושלים, מבושלים קצתי?
  - 7) מים אומלח לבד?
  - 8) מים ומלח ושמן מעורבין?

סעיף ו-ז

- ה. 1) כמה השיעור שצרכים לחת לשיתוף בדברים שרגילין לפלתו בו את הפת?
 2) וככמה השיעור שצרכים לחת לשיתוף בדברים שאין מლפתין בו את הפת?
 ג. כמה השיעור שצרכים לחת לשיתוף;
  - 1) בבשר חי?
  - 2) בבשר צלי?
  - 3) בחומץ?
  - 4) בין חי או מבושל?

ז. האם שיעורים אלו במאכל ובמשקה הם אפיי לאלו אנשים או שצרכים לכל אחד ואחד
 שיעור כזה?

סעיף ח

- ח. האם משתתפים באוכל שאינו ראוי לו וראוי לאחרים, דלහלו;
- 1) נזיר בינו?
  - 2) ישראל בתרומה?
  - 3) ישראל בחלה?
  - 4) חדש?
  - 5) נדר או נשבע שלא יאכל מאכל זה?
  - 6) נדר או נשבע שלא יהנה ממאכל זה?
  - 7) אמר קונים הנאותו או אכילתו עלי?

סעיף ט

- ט. האם יכול להשתתף בככר, באופנים דלහלו, ומה הטעם;
- 1) כשהוא מיום חול ולמחר קודש או קונים?
  - 2) כשהוא מיום קונים ולמחר חול?
- ס. חצר הפתח לשני מבואות, האם מותר לטלטל מחר策 למביוי וממביוי לחצר, והאם אסור עליהם;
- 1) כשהשתתף עם כל אחד מהם?
  - 2) כשהוא השותתף עם אף אחד מהם?
  - 3) כשהרגיל עם אחד ונשתתף רק עמו?
  - 4) כשהרגיל עם אחד ונשתתף עם השני?
  - 5) כשהרגיל עם שניים ונשתתף עם אחד מהם?
  - 6) כשהמביוי שרגיל בו שותפו ביניהם ואותו שאינו רגיל לא שותפו, והוא לא שותף עם אף אחד מהם?

סימן שפז סעיף א

- סא. 1) אם השתתפו במביוי במאכל שאינו פט, האם צריך לערב בחיצירות, ומה הטעם?
 2) ומה הדין אם השתתפו בפט?
 3) אם לא ערבה כל חצר לעצמה האם סומכים על השיתוף, ומה הטעם?

סב. כשל חצר ערבה לעצמה ואח"כ נשתתפו במבו', האם מותרים להשתמש בחיצירות שבמבו'י דרך פתחים שביניהם;
1) כשלא ערבו דרך פתחים שביניהם?
2) כשיירבו דרך פתחים שביניהם?
3) והאם צריך גם שיעורב כל חצר עם הבתים שלו, ומה הטעם?
סג. מה טעם המנהג שה比亚 הרמ"א שעושים רק שיתוף אחד בקמח ולא מצריכין שיתוף
�עירוב?

נידונים למעשה בחומר הנלמד בחודש חשוון תשכ"פ או"ח הלוות עירובין ס"י שפב – שפו

—

א. עיר שגורים בה גוים ומלחלי שבת.

1. באופן שא"א להשכר מכולם, האם עדיף לא לעשות עירוב כלל.
2. נקלע בחו"ל לבית מלון כולם נקרים, האם יכול לטלטל בכל הבניין.
3. ואם יש שם גם יהודי אחד מומר, או כמה ישראלים מומרים.

בית מאיר ס"כ שגם בזה"ז חילתה להקל ומ"מ עדיף לעرب וכע"ז בחת"ס סימן צ"ב, ועיין שבט הלוי חי"ח צ"ז י"ד. – גוים אינם מצריים עירוב ולכן אין אסורים, אבל מומרים מחד יתכן שבדרישה של תינוק שנשבו שמצריים עירוב, ומайдך יתכן שהקלם תינוק שנשבו שמצריים עירוב וחלק לא ואסורים ומצריים שכירות, אבל אם יש רק אחד ממי"ג מותר ע"י עירוב.

ב. בית מלון שבליו היהודי חלק מהחדרים מושכרים גם לגוים.

1. האם יכולם לערב.
2. והאם יש חילוק בין אם הבעה"ב שומר מצוות או לא.
3. והאם יש חילוק בין אם הבעה"ב נמצא בשבת או לא.
4. והאם שונה כאשר הכנסו עד שיצטרך את החדר.
5. וכן מי שיש לו בבניין שגר בה דירה ומשכיר אותה לנקרים, או מחזיק את העובד זר שלו ביחידת בניין שלו האם יכול לערב את הבניין.
6. והאם יש חילוק אם נמצא בשבת או לא נמצא.

סעיף א' רמי"א, מ"ב סק"ז, ביה"ל ד"ה אינו.

ג. דירה המחולקת לכמה יחידות.

1. בכל אחת מהתארחות משפחה אחת, האם יכולם לערב ביחד.
2. כמה משפחות נמצאים במתחים וגם בעל במקומות נמצוא והוא גוי או מחלל שבת האם רשאי לטלטל בכל המתחים, כאשר המשפחות אוכלים ביחד או בנפרד.
3. וכן קומה בבית מלון שלכל אחת חדר, וחדר אחד לעובד זר, או בעל הבית מחלל שבת.
4. ואם כל אחד אוכל בדירה שלו אבל ראש המשפחה הביא את האוכל לכולם.
5. וכן בית הארחה שכולם אוכלים בחדר אוכל ובעל המקום מחלל שבת גם נמצא במתחים. רמי"א ס"א, מ"ב סק"ב-ג, שע"צ סק"ג, אמן מכל זה כאשר ישנים שם סטם גוים, אבל אם רק הבעה"ב נמצא שם וכולם נמצאים רק לכמה ימים בחלוקת מהאופנים מוגדרים כאורחים ואין אסורים וא"צ עירוב לפי פרטיו סימן ש"ע ס"ח.

- ד. **שתי חצרות, בניינים, באחר גור מחלל שבת, יש מעבר המחבר בין הבניינים.**
1. כאשר לכל אחד יש יציאה לרחוב שלו, האם יכולים לערב ולהוציא מעל הגדר של החצר שאין בה מחלל שבת.
  2. והאם יכולים להוציא דרך פתח או שער שיש בין החצרות.

סעיף ג', מ"ב, וביה"ל ד"ה ואין צריכים.

ה. כאשר הגוי או המחלל שבת מקשה או מפחץ להשכיר.

1. האם ניתן לשכור ממשתו, או בן שלו שגר אצלו.
2. יש לו גם פועל זר בבית האם ניתן לשכור ממנו.
3. ואם גור אצלו פועל שלו יהודי.
4. לשכור מבלי לכתוב על זה שום מסמך.
5. להתנות עמו מפורש שלא צריך לתת כל רשות שימוש בפועל בדירה.
6. לשכור רק מקום מוגדר בדירה פינה וכדו' ולא כל הדירה.
7. לבקש בהשאלה, או מתנה.

ס"ד, סי"ב, מ"ב סק"ו, ביאור הלכה ס"א ד"ה ממנו, סי"א, ס"ט. מ"ב סקל"ב וסקל"ד,

ו. נশכר בשבת שלא שכר.

1. האם יכול לשכור בשבת.
2. ואם הגוי חוזר בו באותו שבת, או אחרי שבת.

ס"ח, ס"ו.

ז. מפחץ להשכיר.

1. האם יועיל לשיכיר רק לאחד מדיירי הבניין שכיכרו.
2. והאם יש הבדל מתי שכר ממנו.
3. והאם מספיק שנינח מפתח שלו אצלם לפחות כפקdon או צורך שכירות.
4. ואם השכיר רק לו ואח"כ הלה עבר דירה.
5. ואם לא עבר דירה אבל שבת אחת אותו שכן ששכר נסע מהעיר האם העירוב באותו שבת לא מועיל.
6. האם ניתן לשלוח לו מכר חבר חיצוני שלא מדיירי החצר שיישכור ממנו.

ס"ט, ביה"ל ד"ה בשビル, חז"א פ"ב סקל"א.

ח. אחד מדיירי הבניין שיש לו גם יחידת דיור.

1. 1) השכירו לעובד זר.
- 2) וכן השכיר דירה לגוי והשאר שם חלק מחפציו.
- 3) וכן חדרי אירוח שבחלקים נמצאים מחללי שבת, ויש לבעה"ב רשות להניח חפצ' ביחידת או השair חפצ'ים בדירה ולא נמצא בעיר בשבת.
- 4) משפחה שיש להם עובד זר ונשאר לבד בשבת.
- 5) או רח"ל יש להם בן שירד מהדרך ומחלל שבת בפרהסיא ורק הוא נשאר בשבת.

ס"י"ב, ותלויב בבי' טעמים האם צריך שכירות וממילא כשלא נמצא בשבת לא מועיל או שלא צריך אלא עירוב וממילא אין חיסרונו שלא נמצא.

ט. **משכיר ייחידה לעובדים זרים או מחללי שבת, רוצה שכירות שלחם לא יפריע לשכניםם הערב.**

1. האם יוועיל שלפני כן ישביר גם לשכנים.
2. וכן אם כבר השכיר להם ובוחזה כתוב שיכול לסליק בהודעה של שלושים يوم מראש האם יכול להשכיר לשכנים מעוד שלושים يوم ואילך.
3. ולהיפך עשו שכירות מהגוי ובפועל החוצה שכירות שלו עצמו נגמר אחרי תקופה קצרה רק עשה הארכת חוצה האם צריך לשכור ממנו שוב.

ס"י"ח.

ג. **בניין כמה קומות רוצים הערב ביחד.**

1. בקוממה ראשונה גר מחלל שבת עם שתי יהודים בקוממות העליונות גרים רק שומרי שבת, האם העליונות יכולות הערב ולטטל מזו לזו.
2. ואם בקוממה ראשונה גרים רק שניים אחד מחלל שבת ואחד שומר שבת האם ניתן לטטל בכל הבניין.
3. ואם בקוממה ראשונה ושלישית גרים רק שומרי שבת ובקוממה אמצעית גר מחלל שבת להיכון מועיל ונitinן הערב.

ס"י"ז, שע"צ סקנ"ט, חז"א סימן צ' סקי"ח.

יא. **עובד זר שגר ביחידה בבניין.**

1. בפועל משכיר אותו לחבריהם שלו, האם אוסר את העירוב.
2. והאם יש חילוק אם עובד בעיר או מחוץ לה.
3. אם עובד במוסד וכדו' שחוזר רק בשבת אהה"צ.

סימן שפ"ג, ומ"ב סק"ב, חז"א סימן פ"ב סקכ"ד.

יב. **שיכון חילוני מחלל שבת.**

1. שמקפיד לא לנסוע לעיני השכנים, האם פוסל את העירוב.
2. האם יש חילוק בין אם עושה זאת מושום כבודם, או דרכי שלום או אי נעימות.
3. אם ברור שמחלל אבל לא ראו מעולם בפועל שעושה זאת.
4. ואם ברור שלעוני רב חשוב ומפורנס, מושום כבודו לא יחל.